

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI

FACULTATEA DE DREPT

Program de studii universitare de licență: Drept

Forma de învățământ: IFR / ID

Suport de curs pentru disciplina:

DREPT FISCAL

(Drept financiar și fiscal 2)

Titular de disciplină:

Dr. Adrian-Petre DANCIU

București

2023-2024

Introducere

Suportul de curs este destinat, în principal, studenților Facultății de Drept din cadrul Universității Ecologice din București – de la forma de învățământ cu frecvență redusă (IFR) sau de la forma de învățământ la distanță (ID) –, dar poate constitui un util material de studiu și pentru studenții la învățământ cu frecvență (IF), în al căror plan de învățământ se regăsește disciplina denumită generic ***Drept financiar și fiscal 2***.

Acest suport de curs își propune familiarizarea studenților care au optat pentru profesia de jurist cu probleme de strictă actualitate care au o legătură directă cu consolidarea finanțelor publice, iar disciplina ***Drept fiscal***, prezentată aici în mod sintetic, este circumscrisă sferei mai largi a *Dreptului Finanțelor Publice*, din care mai fac parte *Dreptul financiar public*, *Dreptul procedural fiscal*.

Temele alese pentru a fi studiate în Semestrul 6, în cadrul disciplinei ***Drept fiscal***, sunt înscrise în logica juridică formală, iar bibliografia recomandată la sfârșitul suportului de curs vine să completeze informațiile și ideile desprinse anterior ca urmare a parcurgerii și promovării disciplinei ***Drept financiar public***, studiată în semestrul 5.

Suportul de curs constituie baza de învățare pentru promovarea disciplinei numite generic ***Drept financiar și fiscal 2***, parcursă în Semestrul 6, iar temele prezentate vor completa și dezvolta materia studiată în cadrul disciplinei denumită generic ***Drept financiar și fiscal 1*** din semestrul 5.

Totodată, temele parcurse în cele două semestre amintite sunt necesare abordării cursurilor din unele dintre programele de master din cadrul Facultății de Drept a Universității Ecologice din București.

Capitolele din suportul de curs vor fi parcurse sistematic și aprofundate prin studierea bibliografiei recomandate, timpul alocat fiind de aproximativ 2 – 4 ore pentru fiecare capitol, în funcție de complexitatea noțiunilor prezentate.

Opiniile personale, supuse atenției studenților care vor participa și la dezbaterile cursului de mai jos, sunt concretizate în urma a peste un sfert de secol de cercetare a domeniului finanțelor publice, în cadrul Facultății de Drept a Universității Ecologice din București

Ideile cristalizate în toți acești ani au pus o amprentă importantă asupra cursului, dar cu toate acestea, rațiunea și logica stau la baza materializării acestuia, datorită respectului față de adevărul istoric și științific.

Dr. Adrian Petre Danciu

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	DANCIU Adrian-Petre
E-mail:	adrian.danciu@ueb.education

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	III
Semestrul:	6

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	Disciplină de învățământ de specialitate care asigură formarea de ansamblu pentru profesiunea de jurist, precum și o pregătire de specialitate într-un domeniu de strictă actualitate, Dreptul fiscal.
Obiectivele specifice	Cunoașterea specificului dreptului fiscal Înțelegerea evoluției actuale a dreptului fiscal Dezvoltarea abilităților cognitive, argumentative și de comunicare ale studenților

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	✗ Cunoașterea conceptelor și a teoriilor aplicabile în materia dreptului fiscal ✗ Utilizarea limbajului juridic și a instrumentelor de logică juridică în scopul elaborării unor argumentări specifice dreptului fiscal, în scris, dar și oral, cu prilejul unor dezbateri pe o anumită temă ✗ Identificarea și interpretarea normelor juridice cu relevanță în materia dreptului fiscal din legislația națională, europeană și internațională prin utilizarea unor metode comparative ✗ Identificarea, interpretarea și aplicarea surselor de informare din domeniul dreptului (legislație, doctrină, jurisprudență) pentru soluționarea unor situații de speță ✗ Realizarea unor proiecte sau studii cu privire la problemele de drept fiscal întâlnite în diverse situații de fapt
-------------------------	---

Competențe transversale	✖ Îndeplinirea obiectivelor profesionale, inclusiv prin abordarea unor teme de cercetare propuse ✖ Însușirea și aplicarea tehnicii lucrului în echipă, inclusiv prin participarea la procesele simulate organizate de către facultate ✖ Participarea la proiecte științifice și utilizarea resurselor de comunicare și de informare inclusiv într-o limbă de circulație internațională
-------------------------	--

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică, vă sugerăm să efectuați toate testele de evaluare, astfel încât rezultatul pregătirii dumneavoastră să fie cât mai obiectiv. De asemenea, vă sugerăm să vă alcătuiți propriile dumneavoastră planuri și scheme, acestea ajutându-vă la o mai bună sistematizare a cunoștințelor dobândite.

Fiecare capitol debutează cu prezentarea obiectivelor pe care trebuie să le atingeți – din punctul de vedere al nivelului de cunoștințe – prin studierea temei respective. Vă recomandăm să le citiți cu atenție și apoi, la sfârșitul capitolului, să le revedeți pentru a verifica dacă le-ați atins în întregime.

Testele de evaluare prezente la sfârșitul fiecărui capitol vă vor ajuta să verificați modalitatea specifică de învățare și să vă îmbunătățiți cunoștințele. Timpul recomandat rezolvării testelor este de 30 de minute.

Rezolvați testele numai după studierea în întregime a unui capitol și nu vă uitați la răspunsuri decât după rezolvarea testului și numai dacă nu reușiți să găsiți răspunsul prin recitirea respectivului capitol.

La fiecare capitol există indicată o bibliografie selectivă pe care vă sfătuim să o parcurgeți.

f. Structura cursului

Suportul de curs pentru disciplina Drept fiscal este alcătuit din 10 capitole (*fiecare capitol fiind aferent uneia sau două unități de învățare, respectiv 2 sau 4 ore de studiu, potrivit fișei disciplinei*):

- Capitolul 1. Politica fiscală a statelor
- Capitolul 2. Fiscalitatea
- Capitolul 3. Sistemul fiscal european
- Capitolul 4. Obligația fiscală
- Capitolul 5. Venituri fiscale în România
- Capitolul 6. Evaziunea fiscală în România
- Capitolul 7. Evaziunea fiscală internațională
- Capitolul 8. Paradisuri fiscale
- Capitolul 9. Dubla impunere internațională
- Capitolul 10. Competiția fiscală în Uniunea Europeană

La sfârșitul fiecărui capitol beneficiați de modele de teste de autoevaluare care vă vor ajuta să stabiliți singuri ritmul de învățare și necesitățile proprii de repetare a unor teme.

La sfârșitul suportului de curs sunt prezentate răspunsurile corecte la testele de autoevaluare a cunoștințelor.

Suportul de curs pentru disciplina Drept fiscal poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme.

În vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor celor 10 capitole și efectuarea testelor prezentate.

g. Cerințe preliminare

Pentru o mai bună înțelegere a materiei, este necesară coroborarea cunoștințelor dobândite în cadrul acestei discipline cu cele acumulate la disciplinele *Teoria generală a dreptului*, *Drept constituțional*, *Drept administrativ*, *Drept penal* și în special la disciplina *Drept financiar public*, având în vedere că disciplina *Drept fiscal* se studiază în anul III, semestrul 6.

h. Durata medie de studiu individual

Durata medie de învățare a întregului curs estimăm a fi de aproximativ 28 de ore.

În vederea susținerii examenului considerăm necesar, de regulă, un studiu intensiv de o săptămână.

Studierea fiecărui capitol necesită un timp de aproximativ 2 sau 4 ore, astfel încât cunoștințele specifice acestui domeniu să se fixeze temeinic.

i. Evaluarea

Pe parcursul studierii cursului, este obligatorie realizarea a două teme de control, potrivit cerințelor indicate de către titularul de disciplină, dintre următoarele teme posibile:

- ✘ *IMPACTUL BUGETAR AL IMPUNERII ÎN COTE PROCENTUALE REGRESIVE*
- ✘ *REGIMURI FISCALE EUROPENE DIFERITE - IMPACTUL ASUPRA INTEGRĂRII DEPLINE*
- ✘ *COTELE DIFERENȚIATE ALE TAXEI PE VALOAREA ADĂUGATĂ ȘI IMPACTUL BUGETAR*
- ✘ *DIGITALIZAREA ANAF – MĂSURĂ ESENȚIALĂ ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA EVAZIUNII FISCALE*
- ✘ *BENEFICII ECONOMICE ALE STATELOR COMPETITIVE DIN PUNCT DE VEDERE FISCAL*

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Forma de evaluare (E-examen, C-colocviu/test final, LP-lucrări de control)		
Stabilirea notei finale (procentaje)	- evaluarea finală	50%
	- activități aplicative /laborator/lucrări practice/proiect etc.	10%
	- teste pe parcursul semestrului	10%
	- teme de control	30%

Capitolul 1.

POLITICA FISCALĂ A STATELOR

1.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate cunoștințele referitoare la politica fiscală a statelor, precum și conceptele, principiile și legitățile fundamentale ale normelor și raporturilor juridice de natură fiscală, generate de tipul politicilor fiscale adoptate la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene și în principal în România.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

1.2. Conținut

- ✕ *Politica fiscală a statelor*
- ✕ *Dreptul fiscal*
- ✕ *Raporturile juridice fiscale*

1.2.1. Politica fiscală a statelor

Prezența statului, ca instituție politică, la nivel social, economic și juridic, implică în mod nemijlocit realizarea unor politici generale, economice și financiare care să permită punerea în practică a programelor de guvernare asumate de formațiunile politice care câștigă alegerile.

Politica fiscală se circumscrie politicilor financiare fiind privită dintr-un unghi exclusiv politic, datorită implicațiilor directe și indirecte pe care aceasta le poate avea asupra societății, deoarece poate asigura mai multă sau mai puțină echitate decât piața liberă, sau poate să constituie un instrument de stabilizare sau destabilizare economică.

Politica fiscală se bazează în primul rând pe dreptul statelor de a reglementa sistemul de impunere, prin forța conferită de poziția dominantă în societatea umană organizată la nivel politic sub această formă.

Evoluția istorică a politicii fiscale adoptate de către guverne a fost însoțită permanent de caracterizări teoretice și de concepții privitoare la necesitatea și rolul fiscalizării bunurilor deținute și veniturilor obținute, de principii referitoare la modalitățile privind stabilirea și încasarea impozitelor.

În decursul timpului, în literatura de specialitate, au fost studiate mai multe teorii în legatura cu dreptul statului de a reglementa un sistem de impunere, teorii dintre care amintim pe cea organică, cea a contractului social, cea a echivalenței și cea a sacrificiului.

➤ **Teoria organică**, fundamentată de către gânditori de frunte ai filozofiei clasice germane – Hegel, Fichte, Schelling – susține faptul că „statul s-a născut din însăși natura omenească”, iar dreptul de impunere reprezintă un „*produs necesar dezvoltării istorice a popoarelor*”.

Dreptul de impunere trebuie să fie justificat, deoarece popoarele trăiesc organizat în viața de stat, iar statele, pentru asigurarea existenței lor, au nevoie de exercitarea dreptului de impunere.

Scopul exercitării dreptului de impunere este de a se constitui fonduri bănești care să fie utilizate pentru menținerea ordinii în stat, iar conform acestei teorii, dacă scopul este absolut necesar, atunci și mijloacele pentru realizarea acestui scop trebuie să fie absolut necesare.

➤ **Teoria contractului social** a fost întemeiată de către Thomas Hobbes (1588-1679) în lucrarea „*Leviathan*” (1651), continuată și dezvoltată de către Jean-Jacques Rousseau (1712-1788) în „*Contractul social*”.

Potrivit acestei teorii, contractul social reprezintă o formă de asociere ideală a indivizilor, care nu se mai supun unii altora prin coerciție sau dominație, ci numai statului, ca expresie suverană a voinței generale.

Cetățenii sunt de acord să renunțe la o parte din libertățile lor, făcând, în același timp și sacrificii de ordin material (plata impozitelor), iar statul garantează realizarea anumitor activități. În contractul social, dreptul formal al statului de impunere apare ca rezultat al unei înțelegeri între stat și contribuabili.

➤ **Teoria echivalenței** (teoria schimbului sau teoria intereselor) a fost formulată de către Montesquieu și continuată și dezvoltată de către Adam Smith.

Această teorie stă la temelia sistemului în care impozitele își găsesc justificarea prin serviciile și avansările realizate și garantate de stat, afirmându-se, de exemplu, că „*impozitele reprezintă prețul serviciilor prestate de stat*”.

Statul este cel care stabilește cota de impunere a veniturilor contribuabililor în raport cu avantajele pe care le creează acestora, dând, în același timp, mărimea impozitelor în raport cu mărimea serviciilor.

Cu cât serviciile vor fi mai mari, cu atât impozitele vor fi mai ridicate.

➤ **Teoria sacrificiului**, a datoriei sau a solidarității, propune ca rațiunea impozitului să fie justificată prin natura statului, care este privit ca un punct necesar pentru dezvoltarea istorică, și nu ca o organizare socială bazată pe voința declarată a cetățenilor.

În aceste condiții, cei care vor admite că viața socială, în complexitatea ei, este strâns legată de organizarea statului, vor trebui să admită dreptul statului de a impune taxe și impozite.

Dreptul statului de a stabili și percepe impozite apare ca o consecință directă a obligației sale de a-și îndeplini funcțiile și sarcinile. Impozitul stabilit de stat este comparabil cu o datorie pe care o au cetățenii pentru asigurarea propriei existențe și a condițiilor de dezvoltare a întregului corp social căruia îi aparțin.

În acest sens, datoria contributivă a cetățenilor este analogă cu datoria de cetățean, distinctă însă de datoria față de țară (*impozitul sângelui*), care reprezintă o contribuție cetățenească având caracter personal.

Alături de teoriile care însoțesc dreptul statului de a reglementa sistemul de impunere se pot exprima și unele *maxime sau principii ale impunerii*.

Conform concepției economistului Adam Smith (1723-1790), *maximele fundamentale ale impunerii*, ca ansamblu de acte și operațiuni de stabilire a impozitelor, sunt următoarele:

➤ **Maxima justiției:** „cetățenii fiecărui stat trebuie să contribuie la cheltuielile guvernamentale atât cât le permit facultățile proprii, adică în proporția venitului pe care îl realizează sub protecția statului”.

Aceasta maximă impune ca impozitele să fie așezate și percepute în limita „*facultăților proprii*” ale cetățenilor, condiționate de „*proporția veniturilor pe care le realizează*”, adică de capacitatea contributivă a plătitorilor.

Din enunțul acestei maxime rezultă și ideea conform căreia impozitele sunt juste numai dacă sunt reglementate și percepute în raport de capacitatea contributivă a fiecărui debitor, fiind totodată instituite în scopul acoperirii cheltuielilor publice.

În acest sens trebuie privită și dispoziția constituțională care statuează că “*sistemul legal de impunere trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale*”.

➤ **Maxima certitudinii:** „impozitul fiecărui cetățean trebuie să fie prestabilit și nu arbitrar. În epoca modernă, cuantumul plății trebuie să fie cert pentru contribuabil”.

Acest principiu, al certitudinii impozitului, își găsește corespondent într-un alt principiu, cel al legalității impozitelor, conform căruia impozitele percepute trebuie să fie numai cele reglementate prin legi, iar prevederile acestor legi trebuie să fie aplicate strict, consacrand așa-zisa „egalitate a cetățenilor în fața impozitului”.

➤ **Maxima comodității:** „toate contribuțiile trebuie să fie pretinse la termenele și urmând procedeul care este mai convenabil contribuabilului”.

➤ **Maxima economiei:** „toate contribuțiile trebuie să fie stabilite de o manieră care să scoată din buzunarul cetățeanului cât mai puțin posibil față de ceea ce urmează să intre în trezoreria statului”.

Dacă toate aceste idei ar fi respectate și puse în practică de către guvernanți, sistemul social, economic și politic, concretizat în ceea ce numim stat, ar funcționa mult mai bine, iar locul central al fiecărei persoane în cadrul sistemului, ca destinatară a acestor politici s-ar consolida.

1.2.2. Dreptul fiscal – *Noțiune, izvoare, norme*

Realizarea veniturilor bugetare destinate consolidării finanțelor publice, absolut necesare bunului mers al activităților sociale, economice și politice la nivel statal, reprezintă obligații permanente atât ale guvernanților, cât și ale celor guvernați.

Un instrument deosebit de important în cadrul politicilor financiare publice îl constituie politica fiscală a statelor, ce are drept pârghie elaborare de norme juridice care reglementează impunerea anumitor obligații fiscale în sarcina contribuabililor, persoane fizice sau juridice, care obțin venituri sau dețin bunuri supuse fiscalizării.

Dreptul fiscal, ca ramură a dreptului public, reglementează raporturile juridice care au loc în procesul colectării impozitelor, taxelor și contribuțiilor de la persoane fizice sau juridice care obțin venituri sau dețin bunuri supuse fiscalizării, cu scopul realizării unei părți din veniturile publice.

Izvorul dreptului fiscal va fi întotdeauna legea sau actul normativ care instituie și reglementează venituri fiscale ale bugetelor publice - impozite, taxe sau contribuții.

Prin lege se stabilesc categoriile de persoane fizice sau juridice care datorează bugetelor publice anumite sume de bani, elementele de identificare ale fiecărui contribuabil în parte, quantumul sumelor de bani care reprezintă obligații de plată, precum și modalitățile concrete de plată ale obligațiilor fiscale.

Izvoarele dreptului fiscal pot fi **izvoare comune** cu cele altor ramuri de drept, sau **izvoare specifice** Dreptului fiscal.

Izvoarele comune sunt Constituția României, Tratatul Uniunii Europene, Legile ordinare, Ordonanțele de urgență ale Guvernului, Hotărârile de Guvern.

Izvoarele specifice dreptului fiscal sunt Codul fiscal, Codul de procedură fiscală, Legea bugetară anuală, Legea taxelor de timbru, Hotărârile Consiliilor Comunale, Orașenești, Municipale sau Județene privind instituirea taxelor locale.

Normele juridice fiscale sunt reguli de conduită stabilite prin lege privind drepturile și obligațiile subiectelor participante la raporturile juridice fiscale, a căror respectare este asigurată prin autoritatea publică.

Conținutul normei juridice fiscale are aceeași structură logico-juridică cu oricare normă juridică - *ipoteză, dispoziție, sancțiune*.

1.2.3. Raporturile juridice fiscale

Raporturile juridice fiscale sunt reprezentate de către acele relații sociale de natură financiară care se desfășoară în procesul de constituire, din surse fiscale, a fondurilor bănești destinate bugetelor publice, societății în ansamblul ei și care sunt reglementate de către normele juridice fiscale.

În continuare vom evidenția particularitățile raporturilor juridice fiscale:

- *subiectele participante* la acest tip de raporturi juridice, sunt statul, pe de o parte, reprezentat de autoritățile publice cu atribuții în domeniul fiscal, și contribuabilii, persoane fizice sau juridice, pe de cealaltă parte;
- *poziția contribuabililor* este de subordonare față de autoritatea publică cu atribuții în domeniul fiscal datorită caracterului imperativ al normei juridice fiscale;
- *conținutul raporturilor juridice fiscale* este alcătuit din drepturile și obligațiile subiectelor participante stabilite în legătură cu constituirea fondurilor bugetelor publice din surse fiscale;
- *obiectul raporturilor juridice fiscale* este determinat de sumele de bani care sunt datorate drept obligații fiscale și care contribuie la realizarea bugetelor publice.

Să ne reamintim

Politica fiscală se bazează în primul rând pe dreptul statelor de a reglementa sistemul de impunere, prin forța coercitivă dobândită și conferită de poziția dominantă în societatea umană organizată la nivel politic sub această formă.

Dreptul fiscal, ca ramură a dreptului public, reglementează raporturile juridice care au loc în procesul colectării de către stat a impozitelor, taxelor și contribuțiilor de la persoane fizice sau juridice care obțin venituri sau dețin bunuri supuse fiscalizării, cu scopul realizării celei mai importante părți din totalitatea veniturilor bugetelor publice.

1.3. Rezumat

Politica fiscală a statului generează adoptarea unor norme juridice de natură financiară și fiscală, norme care vin să reglementeze raporturile juridice dintre stat, pe de o parte, și contribuabili, pe de cealaltă parte, raporturi juridice care intervin în legătură cu stabilirea, identificarea și colectarea impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate de către aceștia din urmă, în vederea constituirii veniturilor publice de natură fiscală.

1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce norma juridică fiscală este normă de Drept public?

- a. Reglementează raporturile juridice dintre societățile comerciale;
- b. Reglementează raporturile juridice dintre persoanele fizice;
- c. Reglementează raporturile juridice dintre stat și contribuabili.

2) Ce este „Teoria contractului social”?

- a. O formă de asociere ideală a indivizilor;
- b. Prețul serviciilor prestate de stat;
- c. Datoria de cetățean față de stat.

3) Cine a dezvoltat „Teoria echivalenței”?

- a. Montesquieu;
- b. Adam Smith;
- c. Jean-Jacques Rousseau.

1.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- c. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013.

Capitolul 2.

FISCALITATEA

2.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspectele generale privind fiscalitatea și modul în care statele își pot construi sistemul fiscal în vederea colectării veniturilor publice de natură fiscală.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

2.2. Conținut

- ✕ *Fiscalitatea*
- ✕ *Sistemul fiscal*

2.2.1. Fiscalitatea

Conform dicționarului Larrousse, fiscalitatea reprezintă “*totalitatea impozitelor și taxelor, a reglementărilor de natură fiscală precum și a aparatului fiscal ce vin să influențeze direct sau indirect activitatea unui agent economic denumit contribuabil*”.

O definiție într-un sens mai restrâns arată că fiscalitatea se poate aprecia ca fiind ansamblul obligațiilor către bugetul public, a mijloacelor de percepere a acestor obligații și a reglementărilor și practicilor relative la acestea.

Fiscalitatea poate fi definită ca un sistem de percepere a impozitelor și taxelor de către autoritățile publice, în scopul realizării funcțiilor social-economice ale statului.

Structura fiscalității este dată de diversitatea impozitelor prin intermediul cărora statul colectează veniturile fiscale.

Pentru ca un sistem fiscal să funcționeze cu eficiență trebuie respectate anumite principii care stau la baza fiscalității cum ar fi:

➤ ***Principiul universalității impunerii***, care presupune ca un impozit să fie plătit de către toate persoanele care realizează venituri din aceeași sursă sau dețin același tip de avere și să cuprindă întreaga masă impozabilă.

➤ **Principiul unității impunerii**, conform căruia așezarea impozitelor trebuie să se facă după criterii unitare pentru toate persoanele fizice sau juridice care posedă același obiect impozabil, fără discriminare de natură socială sau subiectivă.

➤ **Principiul echității impunerii**, care presupune dreptate și echitate socială în materie de impozite, fără discriminare pentru contribuabili.

➤ **Principiul teritorialității impunerii**, conform căruia un stat deține suveranitatea fiscală de a institui impozite și taxe pe teritoriul național.

Acest principiu prezintă o importanță deosebită în cazul evitării dublei impuneri internaționale.

➤ **Principiul anualității impunerii**, conform căruia impozitele sunt instituite anual, pe baza anualității exercițiului financiar și al instituției bugetare, corelată cu cazurile de retroactivitate prevăzute de lege.

Obiectivele generale ale societății nu pot fi îndeplinite în absența fiscalității, iar aceasta creează o anumită presiune fiscală asupra contribuabililor.

Potrivit multor autori de specialitate, presiunea fiscală este definită și ca sarcina sau obligația fiscală suportată de către contribuabili.

Presiunea fiscală este denumită și coeficient fiscal, coeficient care se determină ca raportul dintre încasările fiscale anuale și Produsul Intern Brut (PIB). Coeficientul fiscal este important pentru stabilirea sarcinilor fiscale, evaluarea eficienței impozitelor și la raportări comparative internaționale.

Însă fiscalitatea și sistemul fiscal nu pot fi numai mijlocul prin care statul acoperă cheltuielile publice, ci trebuie să constituie și obiectivul politicii fiscale a guvernului în sensul optimizării acestora în beneficiul contribuabililor și al societății.

Într-o societate modernă, pentru un randament fiscal ridicat este necesar ca gradul de fiscalitate, rata de presiune fiscală, trebuie să fie reduse, iar această idee a profesorului american Arthur Laffer arată că presiunea fiscală ridicată ca urmare a majorării impozitelor atrage după sine, de la un anumit procent, o scădere a veniturilor fiscale.

Conform profesorului Laffer o rată micșorată de impozitare poate atrage către bugetele publice venituri mai mari ori cel puțin egale cu o rată mai ridicată a impunerii, prin efectul de antrenare a resurselor către activitatea economică generală.

O analiză atentă asupra evoluției economice și sociale din ultimii 30 de ani poate să determine concluzii care vin în sprijinul ideilor care susțin o fiscalitate moderată, întrucât se pot face comparații directe între nivelul produsului intern brut din statele cu fiscalitate excesivă și nivelul acestui indicator din statele cu fiscalitate redusă.

2.2.2.Sistemul fiscal

Sistemul fiscal este un ansamblu de concepte, principii, norme juridice și metode privind relațiile sociale care apar ca urmare a proiectării, legiferării, așezării și perceperii impozitelor, taxelor și contribuțiilor, gestionate conform legislației fiscale, în scopul realizării obiectivelor sistemului politic, social și economic organizat la nivel statal sau unional.

Totodată putem defini sistemul fiscal ca reprezentând *”totalitatea relațiilor privind plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor de către persoanele fizice și juridice, denumite generic contribuabili, pentru realizarea bugetelor publice”*.

Sistemul fiscal este structurat pe trei elemente componente:

- ✓ *impozitele, taxele și contribuțiile* ca principale venituri ale statului, numite generic *prelevări fiscale*;
- ✓ *mecanismul fiscal*;
- ✓ *aparatul fiscal*.

➤ **Impozitele, taxele și contribuțiile** asigură în cea mai mare măsură realizarea veniturilor bugetelor publice și provin de la persoane fizice sau juridice care obțin sume de bani sau dețin bunuri supuse fiscalizării. *Prelevările fiscale* se compun din impozite directe și indirecte, din taxe și din contribuții.

➤ **Mecanismul fiscal** este format din ansamblul de metode și tehnici de impunere privind veniturile fiscale ale statului, precum și de instrumentele impunerii. Impunerea constă în identificarea tuturor categoriilor de persoane fizice sau juridice care dețin bunuri sau realizează venituri impozabile și în determinarea exactă a cuantumului obligației fiscale.

În politica fiscală a statelor sunt cunoscute mai multe feluri de impunere, pe care le prezentăm în cele care urmează.

Impunerea în cote fixe (*impozitul forfetar*), reprezintă un impozit fix, care nu ține cont nici de venitul, nici de averea și nici de situația personală a subiectului impozabil. Acest tip de impozit este absolut inefficient în condițiile economice, sociale și politice ale secolului XXI și determină o profundă inechitate socială.

Impunerea în cote procentuale, care, spre deosebire de impunerea în cote fixe, determină fiecare contribuabil să participe la acoperirea cheltuielilor publice proporțional cu veniturile sale sau cu averea sa, mărimea reală a contribuției fiind raportată la modul efectiv în care se va realiza acest tip de impunere.

Impunerea în cote procentuale se poate realiza în următoarele modalități:

- ✓ impunere în cotă procentuală fixă,
- ✓ impunere în cotă procentuală progresivă (ascendentă),
- ✓ impunere în cotă procentuală regresivă (descendentă).

Impunerea în cotă procentuală fixă este caracterizată prin faptul că rata impunerii rămâne constantă indiferent de cuantumul venitului. Având în vedere faptul că valoarea masei impozabile este diferită de la un contribuabil la altul aceasta presupune o presiune fiscală ridicată asupra contribuabililor care obțin venituri ridicate. Consecința directă a creșterii presiunii fiscale asupra contribuabililor este creșterea exponențială a evaziunii fiscale.

Impunerea în cotă procentuală progresivă (ascendentă) este caracterizată prin faptul că rata impunerii crește odată cu sporirea venitului sau averii, ceea ce duce doar la creșterea nominală a impozitului, fără a fi urmată și de o colectare reală la bugetul general consolidat.

Din motive absolut populiste, cu sloganuri de genul „ *Să luăm mai mult de la cei bogați și să dăm celor săraci!!!* “, acest tip de impunere este adus, din ce în ce mai mult, în atenția opiniei publice de către unii exponenți ai clasei politice.

Impunerea în cotă procentuală regresivă (descendentă), este specifică poiliticii fiscale a statelor dezvoltate din punct de vedere economic și instituțional, unde, pe măsura sporirii veniturilor sau a averilor, cota de impunere scade, generând un randament fiscal ridicat prin creșterea gradului de colectare a impozitelor.

Considerăm impunerea regresivă ca fiind extrem de eficientă datorită faptului că sumele de bani încasate efectiv la bugetul public sunt direct proporționale cu mărimea masei impozabile sau valoarea obiectului impozabil.

Totodată, în plan psihologic este bine știut faptul că impactul impunerii este direct proporțional cu nivelul fiscalității, generând din partea contribuabilului o reticență inherentă la impunere.

Cu cât nivelul nominal al fiscalității scade, cu atât relaxarea psihică a contribuabilului este mai mare, și tendințele evazioniste se diminuează.

Prin introducerea impunerii în cote procentuale regresive se poate stimula creșterea nominală a salariilor și a puterii de cumpărare a populației, în primul rând, dar și declararea și evidențierea reală a veniturilor persoanelor fizice și agenților economici.

De asemenea, impunerea în cote procentuale regresive (descendente) va determina diminuarea evaziunii fiscale, iar randamentul fiscal va crește datorită încasărilor bugetare sporite, încasări generate de mărimea reală a sumelor de bani provenite din impozitele, taxele și contribuțiile pe care contribuabilii le datorează și care alimentează capitolul de venituri din bugetele publice.

Menționăm faptul că, din analiza practică a colectării veniturilor bugetare, s-a observat că beneficiarii marilor venituri și deținătorii celor mai importante averi, sunt totodată cei care găsesc cele mai eficiente metode de evaziune fiscală, iar comportamentul evazionist este generat, pe bună dreptate, de presiunea fiscală ridicată.

De cele mai multe ori însă, din considerente greu de înțeles, guvernanții nu reușesc să înțeleagă unele principii filosofice și matematice extrem de simple prin care pot determina contribuabili, care obțin venituri uriașe sau dețin averi impresionante, să iasă din economia subterană și să plătească către bugetele publice sume deosebit de importante.

După cum am observat mai sus tehnicile de impunere ale guvernelor sunt extrem de variate, dar în toate cazurile instrumentele impunerii sunt materializate prin anumite documente fiscale specifice, cum ar fi declarațiile de impunere sau titlurile de creanță fiscală.

➤ **Aparatul fiscal** este compus din autoritățile publice cu competențe în domeniul realizării veniturilor fiscale, iar dintre acestea cele mai importante sunt Parlamentul, care îndeplinește funcția legislativă a activității fiscale a statului, Guvernul, care îndeplinește latura executivă a activității fiscale și instituțiile administrației publice de specialitate.

Principalele obiective ale sistemului fiscal sunt de finanțare a autorităților publice prin alocarea justă a resurselor financiare, de a acționa în sens de reglare a mecanismelor economice și de a-și realiza rolul social prin redistribuirea bogăției societății pentru protecția persoanelor defavorizate.

Să ne reamintim

Fiscalitatea poate fi definită ca un sistem de percepere a impozitelor și taxelor de către autoritățile publice, în scopul realizării funcțiilor social-economice ale statului, iar structura fiscalității este dată de diversitatea impozitelor prin intermediul cărora statul colectează veniturile fiscale.

Mecanismul fiscal este cea mai importantă componentă a fiscalității și sistemului fiscal, fiind format din întregul ansamblu de metode și tehnici de impunere privind veniturile fiscale ale statului, precum și de instrumentele impunerii.

Impunerea constă în identificarea tuturor categoriilor de persoane fizice sau juridice care dețin bunuri sau realizează venituri impozabile și în determinarea exactă a cuantumului obligației fiscale.

2.3. Rezumat

Sistemul fiscal este structurat pe trei mari elemente componente:

- *impozitele, taxele și contribuțiile ca principale venituri ale statului, numite generic prelevări fiscale;*

- *mecanismul fiscal*;
- *aparatul fiscal*.

Aceste trei componente au în vedere totalitatea relațiilor care se stabilesc în legătură cu plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor de către persoanele fizice și juridice, denumite generic contribuabili, pentru realizarea veniturilor publice de natură fiscală.

2.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce impunerea regresivă are un randament fiscal crescut?

- a. Are în vedere creșterea nominală a cotei de impunere;
- b. Are în vedere scăderea nominală a cotei de impunere;
- c. Are în vedere creșterea gradului de colectare a impozitelor.

2) Ce este mecanismul fiscal?

- a. Un mecanism economic bazat pe principiul pieței libere;
- b. Un ansamblu de metode, tehnici și instrumente de impunere;
- c. Un sistem al autorităților publice în domeniul realizării veniturilor fiscale.

3) Cine face parte din aparatul fiscal al României?

- a. Parlamentul;
- b. Guvernul;
- c. Întreprinderile economice.

2.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013;
- c. Alexandru-Mihnea Găina, ***Drept fiscal și procedură fiscală***, Editura Universul Juridic, București, 2009;

Capitolul 3.

SISTEMUL FISCAL EUROPEAN

3.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principiile care stau la bază și animă sistemul fiscal din Uniunea Europeană precum și anumite particularități ale unor regimuri fiscale întâlnite în cadrul statelor membre ale Uniunii Europene.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

3.2. Conținut

- ✕ *Sistemul fiscal al Uniunii Europene*
- ✕ *Clasificarea sistemelor fiscale*
- ✕ *Funcțiile sistemului fiscal*
- ✕ *Regimuri fiscale europene*

3.2.1. Sistemul fiscal în Uniunea Europeană

Sistemul fiscal european este un produs al gândirii, deciziei, acțiunii factorilor responsabili din cadrul instituțiilor Uniunii Europene, ca urmare a evoluției construcției comunitare, creat inițial pentru a răspunde unor obiective financiare, la care, ulterior, s-au adăugat și obiective de natură economică și socială.

Elementele de natură economică și relațiile dintre acestea, concretizate în diverse tehnici de stabilire și percepere a cuantumului diverselor prelevări fiscale, gestionarea acestora și deciziile de natură politică constituie componentele principale ale sistemului fiscal.

Așa cum arătam în partea introductivă, unii economiști consideră sistemul fiscal ca fiind reprezentat de « *totalitatea impozitelor și taxelor provenite de la persoane fizice și persoane juridice care alimentează bugetele publice* », sau de « *totalitatea impozitelor instituite într-un stat, care îi procura acestuia o parte covârșitoare din veniturile bugetare, fiecare impozit având o contribuție specifică și un rol de reglare a economiei* ».

O altă abordare a sistemului fiscal pune accentul pe elementele definitorii ale sistemului în general și interpretează sistemul fiscal prin prisma relațiilor dintre elementele care formează acest sistem, astfel:

« Sistemul fiscal cuprinde un ansamblu de concepte, principii, metode, procese, cu privire la o mulțime de elemente (materie impozabilă, cote, subiecți fiscali etc.) între care se manifestă relații care apar ca urmare a proiectării, legiferării, așezării și perceperii impozitelor și care sunt gestionate conform legislației fiscale, în scopul realizării obiectivelor sistemului ».

Sistemul fiscal este, așadar, un sistem complex, alcătuit dintr-un ansamblu de elemente și anume:

- ✓ materia impozabilă;
- ✓ actorii sistemului fiscal;
- ✓ elementele modificabile.

Materia impozabilă, reprezentată de venitul realizat, repartizat, consumat și capitalizat, constituie un element evolutiv complex și cuprinde:

- ✓ venituri din muncă, respectiv venituri de natură salarială;
- ✓ venituri din capital, respectiv rente, chirii, arenze, dividende, dobânzi etc.;
- ✓ venituri produse de agenți economici, sub forma beneficiilor din industrie, comerț, agricultură, servicii etc.;
- ✓ circulația și consumul veniturilor.

Actorii sistemului fiscal, în raport cu funcțiile pe care le îndeplinesc, se pot grupa în trei categorii:

- ✓ actori dotați cu putere de decizie politică;
- ✓ actori însărcinați cu decizia administrativă fiscală și de reglementare a litigiilor;
- ✓ contribuabilii.

Autoritățile legislative și executive reprezintă actori de decizie politică în materie fiscală, decizii care se concretizează în dispoziții ce figurează în legile finanțelor publice, legile bugetare anuale, respectiv în legile fiscale generale.

Actorii de decizie administrativă în materie fiscală au responsabilitatea gestiunii finanțelor publice, reprezentați de autorități ale finanțelor publice.

Contribuabilii sunt persoanele fizice și juridice, care realizează venituri impozabile din activități desfășurate în Uniunea Europeană.

Sistemul fiscal cuprinde și **elemente modificabile**, stabilite de autoritățile de decizie și legislative, cum ar fi, de exemplu, **cotele de impunere**.

3.2.2. Clasificarea sistemelor fiscale

Sistemele fiscale trec printr-un proces accentuat de modernizare caracterizat prin:

✓ trecerea de la impozitele analitice, sprijinite doar pe un element determinant al contribuabilului, la impozitele sintetice, stabilite în funcție de o mărime economică considerată în totalitatea sa, ce aparține contribuabilului (venit global, cifra de afaceri, patrimoniu);

✓ adoptarea de noi procedee de așezare și percepere a impozitelor;

✓ creșterea randamentului fiscal;

✓ folosirea impozitelor în scopul realizării unor obiective ale politicii generale a statelor.

După natura impozitelor predominante, se pot distinge:

✓ sisteme fiscale în care predomină impozitele directe, caracteristice statelor celor mai avantajate din punct de vedere economic și care au la bază impozitul pe venit global și impozitul pe veniturile persoanelor juridice;

✓ sisteme fiscale în care predomină impozitele indirecte, specifice țărilor subdezvoltate sau celor aflate într-o perioadă de criză economică;

✓ sisteme fiscale cu predominantă complexă, specifice țărilor dezvoltate economic, cu structuri economico-sociale echilibrate și cu regimuri politice de tip social-democrat;

✓ sisteme fiscale în care predomină impozitele generale, specifice celor mai dezvoltate țări, în care exista un aparat fiscal și o contabilitate foarte bine organizată și care aplică impozitul pe venitul global și impozitul pe cifra de afaceri brută sau TVA;

✓ sisteme fiscale în care predomina impozitele particulare, caracteristice structurilor fiscale neevolute, în care impozitele sunt așezate pe anumite categorii de venituri, sub formă indicată sau forfetară.

După numărul de impozite, se pot distinge:

✓ sisteme fiscale cu mai multe impozite, care se întâlnesc de fapt în toate țările;

✓ sisteme fiscale cu un singur impozit, care nu sunt decât construcții teoretice.

3.2.3. Funcțiile sistemului fiscal

Ca o categorie financiară și ca o componentă principală a sistemului resurselor financiare publice, impozitele îndeplinesc în aria lor de manifestare, funcțiile atribuite finanțelor publice în general, dar cu unele particularități imprimate de conținutul lor economic și de procesele de redistribuire a produsului intern brut.

Unii economiști atribuie sistemului fiscal o funcție de finanțare a cheltuielilor publice, o funcție de redistribuire a veniturilor și averilor, conform obiectivului de echitate, și o funcție de stabilizare a economiei.

Alți economiști nu vorbesc explicit despre funcțiile sistemului fiscal, respectiv ale impozitelor, ci de rolul ce revine acestora și anume:

- ✓ rolul financiar, de procurare a resurselor financiare necesare pentru acoperirea cheltuielilor publice;
- ✓ rolul intervenționist, de încurajare sau frânare a activităților economice;
- ✓ rolul social, de redistribuire a unei părți importante din produsul intern brut între grupările sociale și indivizi.

După cum arătam la început, juriștii au în vedere drepturile și obligațiile care iau naștere în cadrul raporturilor juridice fiscale între actorii participanți.

Raportat la funcțiile atribuite finanțelor publice în ansamblu, impozitele îndeplinesc o funcție de repartiție, numită și funcție financiară, care include și finanțarea cheltuielilor publice, o funcție de redistribuire a veniturilor și averilor asupra activităților economice și sociale precum și o funcție de reglare a economiei, de corectare a dezechilibrelor.

La acestea se poate adăuga și funcția de control asupra economiei, care ar semnifica capacitatea impozitelor de a mijloci efectuarea controlului prin diferitele faze ale procesului reproducției economice.

În cadrul funcției financiare, prin impozite se realizează, în cea mai mare măsură, prima latură a funcției de repartiție atribuită finanțelor publice, iar aceasta se întâmplă datorită faptului că impozitul este principala formă de procurare a resurselor bănești destinate statului și, implicit, de redistribuire a resurselor între sfera activităților materiale și sfera activităților nemateriale, între diferitele ramuri și subramuri economice, între membrii societății.

În aproape toate țările lumii, o bună parte din produsul intern brut este repartizat valoric, în faza de redistribuire, prin intermediul impozitelor. Prin impozite, statul preia și pune la dispoziția sa o parte din veniturile realizate de actorii pieței factorilor de producție din salariile cuvenite pentru munca prestată, dobânda datorată pentru capitalul împrumutat, chiriile aferente bunurilor mobile și imobile, profitul, respectiv dividendele cuvenite acționarilor și asociaților, veniturile obținute de persoanele fizice din activități independente, etc.

Veniturile disponibile ale persoanelor fizice și uneori, chiar ale firmelor, rămase după suportarea impozitelor directe, sunt în continuare supuse unui proces de redistribuire prin intermediul impozitelor indirecte, pe piața bunurilor și serviciilor, cu ocazia procurării de bunuri și servicii în al căror preț sunt incluse aceste impozite indirecte, accize, TVA, taxe vamale, fonduri speciale.

În ceea ce privește funcția de redistribuire, atribuită sistemului fiscal, reiese faptul că impozitele mijlocesc, alături de alte instrumente de politică financiară, realizarea proceselor de redistribuire a veniturilor și averilor între membrii societății, în conformitate cu ceea ce societatea considera just și echitabil.

Criteriile de echitate în repartiția veniturilor și averilor diferă de la o societate la alta și de la o perioadă la alta.

Astfel, societatea poate considera că fiind echitabilă realizarea unei egalizări a veniturilor și averilor, în economiile socialiste, sau plafonarea veniturilor mari, sau asigurarea unui venit minim pentru toți membri societății.

Despre funcția de reglare atribuită sistemului fiscal se poate vorbi în societatea modernă, începând cu impunerea concepției după care impozitele trebuie considerate nu numai ca resurse financiare ale statului, ci și ca instrumente de influențare a activității economice.

Implicarea impozitului în stimularea dezvoltării economico-sociale presupune o corelare adecvată a proceselor de prelevare sub formă de impozite, nu numai cu cele consumatoare de resurse, cărora le sunt destinate, ci și cu cele generatoare de valoare nouă, creatoare de produs național și multiplicatoare a resurselor financiare.

Impactul de reglare al impozitelor pe venituri și averi se relevă cu pregnanță, dacă este privit ca o parte constructivă a produsului intern brut, respectiv a veniturilor ce revin participanților la procesele economice.

Dacă se urmărește stimularea întreprinzătorilor pentru creșterea producției și a ofertei, trebuie să se diminueze prelevarea sub formă de impozit, rezultând o creștere corespunzătoare a venitului rămas, din care o parte mai mare va putea fi destinată unor noi investiții.

Pe seama investițiilor efectuate vor crește capacitățile de producție și numărul locurilor de muncă create și, implicit, se va reduce șomajul, va spori producția, iar economia se va înscrie pe coordonate de creștere.

3.2.4. Regimuri fiscale europene

Deși Uniunea Europeană a fost gândită drept o construcție omogenă și armonizată, în cele peste trei decenii de existență nu s-a reușit implementarea unei fiscalități unitare la nivelul tuturor statelor membre.

Prin aceasta se înțelege existența unui sistem de impozite europene suprapuse peste impozitele statelor membre, procedând astfel la exercitarea unei competențe fiscale deplină și integrală a Uniunii Europene.

Pe de altă parte, apare ca excesiv faptul de a nega existența unei fiscalități europene care corespunde mai mult unui sistem de reguli europene privind întinderea fiscală, având o incidență asupra structurii și evoluției fiscalităților naționale ale statelor membre pentru îndeplinirea scopurilor construcției europene.

Fiscalitatea nu figurează nici printre „*misiunile*” construcției europene enumerate în Tratatul constitutiv, nici printre „*acțiunile*” menționate pentru îndeplinirea acestui scop.

Tratatul constitutiv nu conține decât un scurt capitol intitulat „*dispoziții fiscale*” în cadrul regulilor referitoare la concurență.

Dintre aceste dispoziții, un singur articol vizează armonizarea fiscală, limitat la impozitele indirecte, în timp ce restul de articole prevăd doar reguli de bună conduită în materie de tratament fiscal aplicabil circulației mărfurilor între statele membre.

Se pot găsi alte referiri la fiscalitate în tratat, în legătură cu interdicția de taxe având ca efect echivalentul unor drepturi vamale și referirea la posibilele convenții multilaterale între statele membre pentru eliminarea dublei impunerii.

Această constatare nu trebuie să surprindă deoarece fiscalitatea constituie unul dintre punctele forte ale suveranității statelor membre ale Uniunii Europene, în legătură cu care semnatarii Tratatelor nu au dorit să aducă atingere.

Aceasta este ilustrată de prevederile actuale, în conformitate cu care condițiile de armonizare sunt supuse regulii unanimității și doar în condițiile în care armonizarea este necesară pentru a asigura stabilirea și funcționarea pieței interne.

Fiscalitatea în cadrul Uniunii Europene capătă o tot mai mare importanță datorită interpretării extensive a tratatelor Uniunii Europene și, în special, în legătură cu aplicarea prevederilor din Tratatul constitutiv privind armonizarea altor sectoare ale fiscalității decât cel privind impozitele indirecte, iar această evoluție s-a dezvoltat, în realitate, într-un dublu plan.

În primul rând, cel rezultat din aplicarea regulilor privind bună conduită fiscală ce decurg direct din Tratat, Curții de Justiție a Uniunii Europene revenindu-i obligația de a stabili întinderea aplicării regulilor asupra dispozițiilor fiscale prevăzute de fiscalitățile naționale.

În al doilea rând, în planul armonizării fiscalităților naționale, conform prevederilor din Tratatul constitutiv, stadiul actual al construcției europene se regăsește în situația unui blocaj din partea factorilor naționali datorită tendinței de păstrare a suveranității.

Întrucât tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în respectarea principiului suveranității naționale a statelor membre, lasă la dispoziția acestora stabilirea fiscalității naționale, acest punct al lucrării va fi abordat în sensul prezentării sistemelor fiscale naționale ale câtorva dintre noile state membre ale Uniunii Europene.

Totodată, vor fi prezentate sistemele unor state cu o vădită tradiție democratică, state în care sistemul economiei de piață nu a suferit sincope și în care există o continuitate în ceea ce privește regimul respectării legii și proprietății private.

Pentru exemplificare am ales următoarele state membre ale Uniunii Europene: *Bulgaria; Cehia; Slovacia; Polonia; Ungaria; Slovenia; Marea Britanie; Germania; Italia; Olanda; Portugalia.*

➤ ***Politica fiscală în Bulgaria***

Caracteristica principală a sistemului fiscal actual din Bulgaria este dată de faptul că în anul 1995 au fost adoptate șase legi fiscale în scopul modernizării sistemului de impozitare, vechi de circa 30 de ani.

Noul sistem, conceput să corespundă necesităților unei economii de piață se caracterizează prin neutralitate, prevăzând totuși și câteva stimulente fiscale inerente, precum și măsuri împotriva evaziunii fiscale.

Legea privind impozitul pe profit vizează toate activitățile economice, iar baza impunerii o reprezintă profitul rezultat din înregistrările contabile ale fiecărui an fiscal.

În ceea ce privește nivelul ratelor fiscale, elementul progresiv a dispărut, iar băncile și companiile de asigurări sunt impozitate la rate mai mari decât întreprinderile și este de reținut faptul că legea nu prevede avantaje fiscale pentru firmele mixte.

În cadrul procesului de transformare economică, introducerea TVA reprezintă punctul de referință al întregii reforme fiscale și odată ce acest impozit funcționează, se preconizează sporirea veniturilor publice pe seama impozitelor indirecte care conferă un caracter mai neutru.

Legea privind TVA instrumentează aplicarea unei singure cote de 20% asupra unei baze, care cuprinde doar câteva excepții specificate, printre care și exporturile.

Noul sistem al impozitelor indirecte include impozitarea cu accize a anumitor bunuri și servicii, importate sau produse în Bulgaria, în principal, articolele de lux, dar și servicii privind ocrotirea sănătății.

Cotele aplicate diferă de la 10% la autoturisme, până la 60% pentru băuturile alcoolice, tutun, jocuri de noroc.

➤ ***Politica fiscală în Cehia și Slovacia***

Noul sistem fiscal al Cehiei și Slovaciei a fost adoptat în anul 1992 și în conformitate cu prevederile noilor reglementări, vechile impozite au fost înlocuite cu doar 8 impozite, dintre care amintim impozitul pe venit, TVA, accizele, impozitele pe averea imobiliară, impozitul pe transferul proprietății imobiliare, impozitul pe drumuri.

În urma divizării Cehoslovaciei, cele două state independente rezultate au adoptat, în mare măsură, legislația federală în ansamblul ei, iar sistemul fiscal a rămas în general aceleași.

O parte din principalele legi au fost adoptate fără modificări, iar altele (impozitul pe proprietatea imobiliară și impozitul pe moștenire și donații) au fost introduse cu rate fiscale diferite în cele două țări.

În anul 1992, Parlamentul Federal a adoptat un cod al impozitului pe venit, care reglementează impozitul pe venit pentru persoane fizice și juridice rezidente și non rezidente.

Acest cod acoperă două impozite:

- ✓ Impozitul pe venitul individual, care se aplică în conformitate cu o scară progresivă ce atinge o cotă maximă de 47%, și
- ✓ Impozitul societăților, aplicat la cota generală de 45%.

Pentru întreprinderile înființate în Slovacia, începând din anul 1993, se acordau stimulente pentru încurajarea investițiilor și atragerea capitalului străin.

Sistemele fiscale ale acestor state sunt în continuă dezvoltare, în acest sens în Parlamentul Slovaciei s-au dezbătut unele amendamente referitoare la legea privind TVA, iar în Cehia s-au dezbătut probleme privind impozitul pe venit.

➤ ***Politica fiscală în Polonia***

Anul 1993 a reprezentat, pentru Polonia, o nouă etapă în cadrul procesului de reformă a sistemului fiscal, autoritățile publice pornind de la ipoteza că transformările în domeniul fiscalității trebuie însoțite de o eficacitate sporită pe linia creșterii veniturilor bugetare.

În anul 1993, veniturile bugetare erau estimate la aproximativ 27% din Produsul Intern Brut, ceea ce reprezintă un grad de fiscalitate sub media țărilor dezvoltate.

În prezent, principala sursă a veniturilor bugetare - peste 40% din total - o constituie impozitul pe profit și impozitul pe bunuri și servicii – TVA -, iar cea de-a doua sursă a veniturilor bugetare este reprezentată de impozitul de la persoanele individuale - aproximativ 25% -, iar în cadrul surselor bugetare, impozitul pe veniturile societăților reprezintă circa 54%.

Reglementările privind TVA prevăd perceperea acesteia în trei cote: o cotă generală de 22%, o cotă redusă de 7% pentru articole și bunuri utilizate în agricultură și silvicultură, produse farmaceutice, produse alimentare de strictă necesitate și o cotă 0% (cota zero) pentru exportul de bunuri și servicii.

Subiectul impozabil îl reprezintă persoanele fizice individuale, societățile pe acțiuni, precum și întreprinderile fără personalitate juridică.

➤ ***Politica fiscală în Ungaria***

Modernizarea sistemului fiscal în Ungaria a început încă din anul 1998, prin organizarea unui sistem fiscal orientat spre cadrul economiei de piață, în conformitate cu recomandările în materie ale Comunității Europene.

Nivelul fiscalității în Produsul Național este cu 5-10 puncte procentuale mai ridicat decât media existentă în țările europene, iar în ceea ce privește structura impozitelor, cele indirecte și taxele vamale au ponderea cea mai mare, în timp ce impozitele directe au un rol relativ mai redus.

Politica fiscală a Ungariei este îndreptată în primul rând spre asigurarea neutralității, promovarea privatizării și încurajarea economiilor și investițiilor.

Creșterea ratelor fiscale generale nu este avută în vedere, iar singura posibilitate de sporire a veniturilor statului a fost lărgirea bazei de impozitare, începând cu anul 1994, în mod gradual.

TVA a fost introdusă încă din anul 1998, modul de aplicare fiind permanent perfecționat, astfel încât acum există o cotă generală de 23%, care se preconizează a se reduce cu 2-3%, o cotă preferențială de 6%, care urmează a fi ridicată la 10%; cota zero aplicată la energia electrică destinată consumului individual.

În ceea ce privește impozitul pe venitul global, se consideră că este necesară o modificare a categoriilor de impunere, având în vedere că actuala scară dezavantajează persoanele individuale și nu permite indexarea la inflație.

În cadrul impozitării persoanelor juridice, se acordă unele stimulente pentru investiții prin exceptarea de la impozitare a profitului destinat a fi investit, precum și prin acordarea unor credite fiscale sau premii de investiții.

Obiectivul acestei măsuri îl reprezintă direcționarea fondurilor spre investiții care implică un grad de risc.

➤ ***Politica fiscală în Slovenia***

În Slovenia veniturile fiscale se bazează în special pe următoarele categorii de impozite:

- Impozitul asupra veniturilor agenților economici – 22% din profit în anul 2008, 21% în 2009 și 20% pentru 2010 -.

- Impozit pe dividende - 15%.

- Impozitul pe dobândă care este de 20% pentru depozitele bancare până în 5 ani, 15% pentru depozitele bancare constituite pe o perioadă de la 5 la 10 ani, 10% pentru depozitele bancare de la 10 la 15 ani, 5% pentru cele de la 15 la 20 de ani și 0% (cota zero) pentru depozitele mai vechi de 20 de ani.

- Impozitul pe venitul din salarii, care se calculează în cote procentuale pe tranșe de venit de 16%, 27% și 41% în funcție de mărimea salariului.

- Impozitul pe venitul din activități independente care este de 25% din venitul net.

- TVA cu cota standard de 20% și cotă redusă de 8,5% pentru anumite produse.

- Impozitul pe proprietăți, care se calculează în cote procentuale de 0,10% la 1% din valoarea proprietății, în funcție de zonă și cu condiția ca aceasta să fie mai mare de 160 mp, iar pentru reședințe de vacanță impozitul este de 0,25% la 1,50% din valoarea proprietății.

Lorenzo Bini Smaghi, unul dintre cei mai importanți membri ai conducerii Băncii Centrale Europene a criticat politica fiscală a Sloveniei, considerând că această țară riscă să experimenteze "un ciclu de creștere și prăbușire economică".

Ritmul de creștere economică este foarte rapid, iar presiunile inflaționiste se acumulează și, în plus, politica fiscală a Sloveniei este prea relaxată, neexistând măsurile necesare pentru o stabilizare macroeconomică.

Cu toate că economia fostei republici iugoslave, care a adoptat moneda unică europeană în anul 2007, a înregistrat un ritm de creștere de 5,9% în cel de-al doilea trimestru rata inflației a ajuns la 5,1% în octombrie 2007, fiind cea mai ridicată dintre toate cele 13 state ale zonei euro la acea dată.

În continuare vom prezenta sintetic principalele categorii de impozite care fac obiectul politicilor fiscale în statele membre cu vechi tradiții în Uniunea Europeană.

În Marea Britanie sunt aplicabile următoarele impozite:

- ✓ impozitul pe venit;
- ✓ impozitul pe salarii;
- ✓ impozitarea societăților comerciale;
- ✓ impozitul pe plus valoare;
- ✓ impozitul pe succesiuni;
- ✓ drepturile de acciză asupra uleiurilor minerale;
- ✓ drepturile de acciză asupra produselor manufacturate din tutun;
- ✓ drepturile de acciză asupra produselor din alcool;
- ✓ drepturile de acciză asupra vinurilor naturale și asupra vinurilor fabricate artificial;
- ✓ drepturile de acciză asupra cidrului;
- ✓ drepturile de acciză asupra berii;
- ✓ impozit asupra veniturilor provenind din extracția petrolului;
- ✓ taxe asupra pariurilor în general și asupra pariurilor mutuale;
- ✓ taxe asupra jocurilor de bingo;
- ✓ impozite funciare în Scoția;
- ✓ impozite funciare în Irlanda de Nord;
- ✓ drepturi de timbru;
- ✓ drepturi completând drepturi de timbru;
- ✓ drepturi de acciză asupra autovehiculelor;
- ✓ taxă de licență privind jocurile;
- ✓ taxa pe valoarea adăugată;
- ✓ impozite funciare în Anglia și Țara galilor;
- ✓ taxa de locuit în Marea Britanie.

În Germania sunt aplicabile următoarele impozite:

- ✓ impozitul pe venit;
- ✓ impozitul pe salarii;
- ✓ impozitul pe veniturile obținute din capitaluri mobiliare;
- ✓ impozitul pe societățile comerciale;
- ✓ taxa pe câini;
- ✓ taxa pe vânătoare și pescuit;
- ✓ impozitul pe avere;
- ✓ impozitul pe succesiuni;
- ✓ taxa pe valoarea adăugată;
- ✓ drepturile de acciză asupra uleiurilor minerale;
- ✓ drepturile de acciză asupra tutunului;
- ✓ drepturile de acciză asupra alcoolului;
- ✓ drepturile de acciză asupra vinurilor spumante;
- ✓ drepturile de acciză asupra berii;
- ✓ taxă asupra băuturilor;
- ✓ taxă asupra asigurărilor;
- ✓ taxă asupra asigurărilor contra incendiilor;
- ✓ taxă asupra spectacolelor, jocurilor și divertismentului;
- ✓ taxă asupra curselor și loteriei;
- ✓ impozit funciar;
- ✓ impozit privind transferurile de fonduri funciare;
- ✓ taxă asupra vehiculelor cu motor;
- ✓ impozit comercial;
- ✓ taxă privind magazinele de băuturi;
- ✓ taxă asupra produselor intermediare;
- ✓ accize pe cafea.

În Italia sunt aplicabile următoarele impozite:

- ✓ impozitul pe veniturile persoanelor fizice;
- ✓ impozitul pe veniturile persoanelor juridice nonprofit;
- ✓ impozitul local pe venit;
- ✓ impozitul comunal pe plus valoarea imobilelor;
- ✓ taxă pe concursurile de pronosticuri organizate de stat;
- ✓ taxă unică asupra concursurilor de pronosticuri organizate de con și unire.
- ✓ taxă asupra câinilor;

- ✓ drepturi de succesiune și de donație;
- ✓ taxa pe valoarea adăugată;
- ✓ accize asupra uleiurilor minerale;
- ✓ accize asupra gazului petrolier lichefiat;
- ✓ accize asupra gazului metan utilizat drept combustibil în alte scopuri decât cele industriale;
- ✓ accize asupra produselor din tutun prelucrate;
- ✓ accize asupra chibriturilor;
- ✓ accize asupra alcoolului;
- ✓ accize asupra berii;
- ✓ accize asupra energiei electrice;
- ✓ banderole fiscale aplicate la băuturile alcoolice;
- ✓ taxa pe spectacol;
- ✓ loteriile naționale;
- ✓ taxă de loterie și drept de licență pentru concursurile cu prime;
- ✓ taxă de loterie pentru concursurile și loteriile cu caracter local;
- ✓ taxă asupra concesiunilor guvernamentale;
- ✓ taxă asupra asigurărilor;
- ✓ taxe comunale privind publicitatea și drepturi asupra afișajului public;
- ✓ dreptul de timbru;
- ✓ taxă asupra contractelor bursiere;
- ✓ dreptul de înregistrare;
- ✓ impozite ipotecare și cadastrale;
- ✓ taxă asupra vehiculelor cu motor;
- ✓ taxă de consumație privind anumite aparate;
- ✓ accize asupra pungilor din plastic;
- ✓ impozit municipal pentru exercițiul de activități, arte și profesii;
- ✓ impozit comunal imobiliar;
- ✓ impozit pe patrimoniul net al întreprinderilor.

În Olanda sunt aplicabile următoarele impozite:

- ✓ impozitul pe venit;
- ✓ impozitul pe salarii;
- ✓ impozitul pe dividende;
- ✓ impozitul comunal asupra bunurilor imobiliare;
- ✓ impozitarea societăților;

- ✓ taxe asupra jocurilor de noroc;
- ✓ taxă asupra rezidențelor secundare;
- ✓ impozitul pe avere;
- ✓ drepturile de succesiune;
- ✓ taxa pe valoarea adăugată;
- ✓ accize asupra uleiurilor minerale;
- ✓ accize asupra tutunului;
- ✓ accize asupra vinului;
- ✓ taxe de consumație asupra băuturilor nealcoolice și a altor produse;
- ✓ accize asupra berii;
- ✓ accize asupra alcoolului;
- ✓ taxe asupra mașinilor particulare și motocicletelor;
- ✓ impozite asupra actelor juridice;
- ✓ taxă asupra vehiculelor cu motor;
- ✓ taxa pe combustibil;
- ✓ contribuție în favoarea „waterschappen”;
- ✓ prelevări administrative în favoarea organizațiilor profesionale de drept public;
- ✓ taxa pe câini;
- ✓ taxa pe poluarea apelor de suprafață;
- ✓ taxa pe vătămarea sonoră cauzată de aeronavele civile;
- ✓ taxa asupra apelor subterane;
- ✓ taxă asupra deșeurilor;
- ✓ taxă asupra rezervelor de produse petroliere;
- ✓ taxă asupra excedentelor de îngrășămintă;
- ✓ taxă asupra plus valoric;
- ✓ taxă pe terenul de construit;
- ✓ taxă pe anunțuri publice;
- ✓ taxă pe turiști;
- ✓ taxă de staționare;
- ✓ accize asupra produselor intermediare.

În Portugalia sunt aplicabile următoarele impozite:

- ✓ impozitul pe veniturile persoanelor fizice;
- ✓ impozitul pe veniturile persoanelor juridice;
- ✓ contribuție în favoarea comunităților locale;
- ✓ impozit pe plus valoare;

- ✓ impozit privind transmiterea cu titlu oneros de bunuri imobile;
- ✓ impozit pe succesiuni și donații;
- ✓ taxa pe valoarea adăugată;
- ✓ impozit pe tutunul manufacturat.
- ✓ drept de timbru;
- ✓ taxa pe automobil;
- ✓ taxa pe produse petroliere;
- ✓ taxe rutiere – taxe de circulație și taxă de camionaj;
- ✓ taxe asupra jocurilor;
- ✓ impozit asupra utilizării, portului și detenției de arme;
- ✓ impozit și taxe pe spectacole și divertisment public;
- ✓ taxe asupra primei de asigurare;
- ✓ taxă comunală asupra vehiculelor;
- ✓ taxă specială asupra consumului de băuturi alcoolice;

Să ne reamintim

Elementele de natură economică și relațiile dintre acestea, concretizate în diverse tehnici de stabilire și percepere a cuantumului diverselor prelevări fiscale, gestionarea acestora și deciziile de natură politică constituie componentele principale ale sistemului fiscal.

Deși Uniunea Europeană a fost gândită drept o construcție omogenă și armonizată, în cele peste trei decenii de existență nu s-a reușit implementarea unei fiscalități unitare la nivelul tuturor statelor membre, armonizarea fiscală fiind un concept ideatic.

3.3. Rezumat

Tratatele constitutive nu conțin decât un scurt capitol intitulat „dispoziții fiscale” în cadrul regulilor referitoare la concurență, iar dintre aceste dispoziții, un singur articol vizează armonizarea fiscală, limitat la impozitele indirecte, în timp ce restul de articole prevăd doar reguli de bună conduită în materie de tratament fiscal aplicabil circulației mărfurilor între statele membre.

Deși Uniunea Europeană a fost gândită drept o construcție omogenă și armonizată, în cele peste trei decenii de existență nu s-a reușit implementarea unei fiscalități unitare la nivelul tuturor

statelor membre, iar prin aceasta se înțelege existența unui sistem de impozite europene suprapuse peste impozitele statelor membre, procedând astfel la exercitarea unei competențe fiscale deplină și integrală a Uniunii Europene.

3.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce în Uniunea Europeană sunt sisteme fiscale diferite?

- a. Nu s-a reușit implementarea unei fiscalități unitare prin Tratatul Constitutiv;
- b. Stabilirea fiscalității naționale este parte a suveranității statelor membre;
- c. Ungaria și-a manifestat opoziția uzând de „dreptul de veto”.

2) Ce impozite sunt întâlnite în toate statele Uniunii Europene?

- a. Drepturile de acciză asupra vinurilor spumante;
- b. Drepturile de acciză asupra cidrului;
- c. Impozitul pe veniturile persoanelor juridice.

3) Cine sunt „actorii fiscali” cu putere de decizie administrativă fiscală?

- a. Autoritățile legislative ale statelor membre;
- b. Autoritățile executive specializate în domeniul finanțelor publice;
- c. Contribuabili, persoane fizice și juridice rezidente ale Uniunii Europene.

3.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- c. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013.

Capitolul 4.

OBLIGAȚIA FISCALĂ

4.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalele aspecte privind modul în care statul, potrivit dreptului suveran de reglementare, adoptă norme juridice de natură fiscală, norme care generează raporturi juridice în urma cărora, persoanele fizice și juridice vizate sunt obligate să plătească impozite, taxe și contribuții în vederea constituirii veniturilor publice de natură fiscală.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

4.2. Conținut

- ✕ *Obligația fiscală*
- ✕ *Individualizarea obligației fiscale prin titlul de creanță fiscală*
- ✕ *Modificarea obligației fiscale*
- ✕ *Stingerea obligației fiscale*

4.2.1. Obligația fiscală

Conținutul fundamental al raportului juridic fiscal îl constituie obligația, stabilită unilateral de către stat în sarcina persoanelor fizice sau juridice, denumite generic contribuabili, de a plăti o anumită sumă de bani, la termenul stabilit, în contul bugetului general consolidat.

Sumele de bani care sunt plătite de către contribuabili drept taxe, impozite sau contribuții reprezintă venituri ale bugetului public, iar obligația al cărei obiect le reprezintă aceste sume va fi denumită obligație fiscală.

Obligația fiscală este o obligație juridică, deoarece ea definește conținutul unui raport juridic care ia naștere între stat și persoane fizice sau juridice, denumite generic contribuabili, raport juridic al cărui izvor este legea, executarea obligației de plată a sumelor datorate fiind asigurată, în caz de necesitate, prin intermediul forței coercitive asigurată de către autoritățile de stat.

Acest specific al raporturilor juridice fiscale, la care statul participă ca purtător al suveranității, al autorității publice, este cel care justifică diferențele ce disting obligația fiscală de obligația civilă clasică.

Particularitățile ce individualizează obligația fiscală privesc în special izvorul acestei obligații, beneficiarul, obiectul, forma sa, precum și condițiile de stabilire, modificare și stingere.

Izvorul obligației fiscale va fi întotdeauna legea sau actul normativ cu valoare de lege care instituie și reglementează un venit al bugetului de stat (impozit, taxă sau contribuție).

Doar prin lege se stabilesc *categoriile de persoane* fizice sau juridice ce datorează bugetului general consolidat respectivele sume de bani precum și *modalitățile efective de plată* ale acestora.

Beneficiară a obligației fiscale este întreaga societate, deși calitatea de creditor o are statul reprezentat prin autoritățile publice cu competențe în domeniul fiscal.

Scopul instituirii unilaterale de către stat a acestui tip de obligație este, în primul rând realizarea veniturilor publice destinate dezvoltării generale și armonioase a societății agregate politic sub forma statului, întreaga societate având, în final, calitatea de beneficiară a sumelor de bani ce fac obiectul obligației fiscale.

Obiectul obligației fiscale consta întotdeauna într-o sumă de bani, aceasta fiind, în prezent, unica formă în care statele moderne percep veniturile datorate bugetului de stat.

4.2.2. Individualizarea obligației fiscale prin titlul de creanță fiscală

Obligația fiscală este constatată în formă scrisă, prin titlul de creanță fiscală care o individualizează la nivelul fiecărui contribuabil în raport de veniturile obținute sau de bunurile deținute, iar condițiile de stabilire și executare a obligației fiscale sunt reglementate în mod diferit pentru fiecare categorie de venituri fiscale, datorită particularităților prezentate de aceste venituri.

Variația condițiilor de stabilire și executare a obligației fiscale mai este determinată și de faptul că impozitele moderne nu mai au doar rolul de a acoperi cheltuielile publice, ci sunt folosite și ca pârghii pentru stimularea sau, dimpotrivă, împiedicarea dezvoltării unor mecanisme economice, în funcție de interesele generale ale societății și de momentul istoric respectiv.

Constatarea calității de contribuabil a unei persoane și stabilirea elementelor ce caracterizează obligația fiscală ce îi revine, în special a quantumului sumei ce urmează a o plăti bugetului de stat, precum și a eventualelor înlesniri legale de care beneficiază, are loc prin întocmirea de către organele fiscale abilitate a titlului de creanță fiscală. Titlul de creanță fiscală este întocmit sau confirmat de organele financiare ale statului care au atribuții în acest sens, în conformitate cu prevederile legale prin care se reglementează veniturile fiscale și cu respectarea procedurii stabilite prin această reglementare pentru fiecare categorie de venit în parte.

Prin reglementarea fiecărei categorii de venituri fiscale, impozite, taxe și contribuții, legea instituie o obligație cu caracter general, a cărei concretizare ca obligație sub formă bănească într-un anumit quantum, în sarcina unui anumit contribuabil, se realizează prin titlul de creanță fiscală.

Ca modalitate de individualizare a obligației fiscale cu vocație generală instituită prin lege, **titlul de creanță fiscală** reprezintă actul juridic prin care se stabilește întinderea obligației de plată ce revine persoanei fizice sau juridice care are calitatea de contribuabil.

După stabilirea întinderii acestei obligații, care va fi diferită de la un contribuabil la altul, executarea sa se va face în condițiile și cu respectarea termenelor prevăzute de actul normativ care reglementează venitul fiscal în cauză.

Titlul de creanță fiscală se întocmește sau se confirmă de către autoritățile publice din componența aparatului fiscal al statului și cărora le revine competența de a calcula impozitele, taxele și contribuțiilor datorate bugetelor publice.

Întrucât obligația fiscală este o obligație juridică impusă contribuabilului prin lege, în mod unilateral de către stat, și titlul de creanță care o individualizează, emis de autoritățile fiscale abilitate, va fi un act juridic unilateral.

Manifestarea de voință în acest sens a autorităților fiscale își are temeiul în legea care stabilește o anumită sarcină fiscală.

Titlul de creanță fiscală, ca act juridic unilateral, dă naștere unui drept de creanță al statului având ca obiect sumele de bani pe care contribuabilul le datorează bugetului general consolidat, precum și obligației ce revine contribuabilului de a plăti aceste sume în cuantumul și la termenele stabilite.

Baza emiterii **titlului de creanță fiscală** de către autoritățile fiscale o constituie, pentru anumite categorii de venituri fiscale, **declarația de impunere** pe care contribuabilul are obligația legală de a o prezenta acestor autorități de la data la care realizează venituri supuse fiscalizării sau dobândește bunuri impozabile sau taxabile.

De asemenea, contribuabilul are obligația de a comunica autorităților fiscale competente orice modificare a datelor declarate anterior, iar acestea au dreptul de a verifica exactitatea datelor înscrise în declarația de impunere și de a solicita contribuabililor documentele contabile, evidențele financiare și orice alte elemente materiale, necesare în vederea cunoașterii realității obiectelor sau surselor impozabile sau taxabile.

Titlul de creanță fiscală este executoriu de drept, fără a mai fi necesară obținerea în instanță a unei hotărâri judecătorești executorii, urmărirea silită a veniturilor și bunurilor deținute de către debitor putându-se realiza fără parcurgerea unor etape judecătorești prealabile.

4.2.3. Modificarea obligației fiscale

Odată individualizată obligația fiscală și determinarea plătitorului prin titlul de creanță fiscală, această obligație trebuie îndeplinită în cuantumul stabilit prin actul de individualizare și la termenele prevăzute de lege.

Contribuabilului îi revine sarcina să plătească către bugetul public sumele de bani astfel cum acestea au fost stabilite prin titlul de creanță fiscală.

De regulă, după emiterea titlului de creanță fiscală obligația de plată a sumelor stabilite rămâne neschimbată.

Totuși, până în momentul stingerii obligației fiscale pot interveni o serie de situații, *limitativ și expres reglementate de lege*, care vor determina modificarea obligației fiscale stabilită inițial.

În asemenea situații, titlul de creanță fiscală va fi modificat, obligația astfel constatată urmând a fi adusă la îndeplinire în noile limite.

Modificarea obligației bugetare intervine în una din următoarele situații:

- ✓ modificarea elementelor în raport cu care s-a făcut individualizarea sa;
- ✓ modificarea situației juridice a subiectului plătitor;
- ✓ acordarea înlesnirilor prevăzute de lege;
- ✓ modificarea actelor normative prin care se instituie și reglementează venituri ale bugetului de stat.

➤ ***Modificarea elementelor în raport de care s-a făcut individualizarea obligației fiscale*** are în vedere faptul că până la data la care obligația fiscală devine exigibilă este posibilă apariția unor modificări în ceea ce privește premisele în raport de care a avut loc individualizarea obligației fiscale a unui contribuabil.

Elementele arătate de acesta prin declarația de impunere sau constatate direct de autoritățile fiscale și care au stat la baza emiterii titlului de creanță fiscală care individualizează obligația fiscală se pot modifica până în momentul executării obligației de plată a sumelor cuvenite bugetului public, iar drept urmare, obligația fiscală se va modifica.

➤ ***Modificarea situației juridice a contribuabilului*** determină modificarea obligației fiscale și are loc în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de actele normative pentru fiecare categorie de contribuabili în parte.

În situația lichidării sau dizolvării unei persoane juridice care are calitatea de contribuabil, pentru determinarea profitului impozabil se va lua în calcul și profitul rezultat din lichidarea patrimoniului acesteia.

Cazurile în care modificarea situației juridice a contribuabilului atrage schimbarea elementelor avute în vedere la determinarea obligației fiscale, ducând astfel la modificarea acesteia, fac obiectul reglementărilor referitoare la fiecare categorie de venituri bugetare în parte.

➤ ***Modificarea obligației fiscale prin acordarea înlesnirilor legale*** intervine în situațiile în care, ulterior individualizării obligației de plată în sarcina unui contribuabil, acesta solicită și obține acordarea de înlesniri prevăzute de lege – amânări, eșalonări, reduceri, scutiri.

În măsura stabilirii acestor înlesniri, obligația fiscală inițială va fi modificată fie în privința termenelor la care va fi scadentă, fie în privința cuantumului sumei ce face obiectul obligației fiscale.

➤ **Modificarea actelor normative prin care se instituie și reglementează veniturile bugetare** are în vedere faptul că aceste acte normative se aplică tuturor raporturilor juridice fiscale existente, ceea ce duce la modificarea în mod corespunzător a tuturor obligațiilor fiscale stabilite anterior, în sensul reducerii, majorării sau stingerii acestora.

Autoritățile fiscale competente au obligația de a aplica aceste modificări tuturor titlurilor de creanță fiscală înscrise în evidențele lor, comunicând contribuabililor modificările intervenite.

Actele normative în materie fiscală sunt întotdeauna de imediată aplicare, ele modificând obligațiile fiscale născute înainte de intrarea lor în vigoare dar încă neajunse la scadență.

Actele normative fiscale nu modifică însă titlurile de creanță fiscală și nici titlurile executorii emise înainte de intrarea în vigoare a noii reglementări fiscale, iar drept urmare obligațiile fiscale stabilite prin aceste titluri vor rămâne în sarcina contribuabilului până la stingerea acestora.

4.2.1. Stingerea obligației fiscale

Potrivit prevederilor legale, obligațiile fiscale individualizate și stabilite prin titlul de creanță fiscală în sarcina contribuabililor se sting prin următoarele modalități:

- ✓ plată;
- ✓ compensare;
- ✓ anulare;
- ✓ executare silită;
- ✓ prescripție;
- ✓ scădere.

➤ **Stingerea obligațiilor fiscale prin plată** constituie regula, iar prin această modalitate, contribuabilii își execută benevol obligația de plată impusă în mod unilateral de către stat.

Plata sumelor de bani reprezentând obiect al obligației fiscale, sume cuvenite bugetului general consolidat se poate realiza, în funcție de caracteristicile veniturilor bugetare, potrivit prevederilor legale care le instituie, în una din următoarele modalități:

- prin plată directă;
- prin reținere la sursă;
- prin aplicare și anulare de timbre fiscale mobile.

Potrivit prevederilor articolului 6 din Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea evaziunii fiscale „*Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la un an la 3 ani sau cu amendă reținerea și nevărsarea, cu intenție, în cel mult 30 de zile de la scadență, a sumelor reprezentând impozite sau contribuții cu reținere la sursă*”.

➤ ***Stingerea obligației fiscale prin compensare*** intervine în situația în care un contribuabil a plătit bugetului general consolidat o sumă nedatorată sau a plătit mai mult decât datora.

Sumele astfel plătite se vor compensa cu alte obligații fiscale ale contribuabilului, restante sau viitoare.

Se poate considera că debitorul obligației fiscale efectuează o *plată nedatorată* în situația în care nu există un titlu de creanță fiscală sau când titlul de creanță fiscală a fost emis ca urmare a aplicării eronate a prevederilor legale în materie.

Contribuabilul poate plăti *mai mult decât datorează* fie ca urmare a unei erori de calcul, fie datorită altor împrejurări, cum ar fi modificarea ulterioară a obligației sale fiscale prin soluționarea unei contestații împotriva actului constatator al acestei obligații.

Dreptul contribuabilului de a solicita organelor competente compensarea sau restituirea ia naștere în momentul în care a făcut o plată nedatorată către bugetul de stat.

Compensarea este alternativă cu restituirea sumelor, însă, ca principiu, restituirea nu intervine decât în situația în care compensarea nu este posibilă, întrucât contribuabilul nu are niciun fel de datorie fiscală față de bugetul general consolidat.

➤ ***Stingerea obligației fiscale prin anulare*** este o modalitate care se realizează prin acte ale autorităților fiscale competente, iar aceste acte care declară anularea unei obligații fiscale pot avea fie aplicabilitate generală, cum sunt actele normative care instituie amnistia fiscală, fie ele vor avea în vedere situația individuală a unui anumit contribuabil.

Amnistia fiscală privește anularea obligațiilor fiscale care revin anumitor categorii de contribuabili, fie a celor care privesc unele categorii de venituri bugetare neîncasate o perioadă îndelungată.

Anularea obligațiilor fiscale individuale intervine în situațiile în care cheltuielile de executare, exclusiv cele privind comunicarea prin poștă, sunt mai mari decât creanțele fiscale supuse executării silită, iar conducătorul autorității de executare poate aproba anularea debitelor rezultate din obligațiile fiscale respective.

➤ **Executarea silită a obligațiilor fiscale** intervine în situația în care contribuabilii nu și-au executat obligațiile fiscale la data la care acestea au devenit exigibile, iar această situație dă dreptul statului de a trece la executarea silită a creanțelor fiscale.

Datorită caracterului executoriu al titlului de creanță fiscală, procedura de executare silită desfașurată de autoritățile fiscale nu este precedată de o altă procedură cu caracter judiciar.

Actul normativ care reglementează executarea silită a creanțelor bugetare este Codul de procedură fiscală, iar prevederile Codului de procedură fiscală se completează cu cele ale Codului de procedură civilă, în măsura în care acesta nu dispune altfel.

Pentru a se putea trece la executarea silită a obligației fiscale este necesar să fie întrunite cumulativ următoarele condiții:

- *titlul de creanță fiscală să fi devenit executoriu;*
- *obligația fiscală să fie exigibilă ;*
- *dreptul statului de a începe executarea silită să nu se fi prescris.*

Împlinirea termenului de prescripție stabilit de actele normative în materie fiscală dă dreptul contribuabilului de a se opune executării silite declanșate împotriva sa.

➤ **Stingerea obligației fiscale prin prescripție** are loc atunci când dreptul statului de a executa silit titlul de creanță fiscală având ca obiect patrimonial sumele de bani datorate bugetului general consolidat se stinge ca urmare a faptului că nu a fost exercitat în termenul prevăzut de lege.

Împlinirea termenului de prescripție a obligației fiscale duce la stingerea dreptului statului de a urmări încasarea veniturilor bugetare, iar drept consecință se stinge astfel și obligația de plată ce revine contribuabilului cu privire la venitul bugetar respectiv.

Datorită caracterului executoriu al titlului de creanță fiscală, prescripția reglementată în domeniul fiscal este de fapt o prescripție a dreptului statului de a executa silit creanța sa și nu o prescripție a dreptului la acțiune, cum este cazul obligațiilor civile.

Astfel, prescripția reprezintă și în această materie o cauză legală de încetare a forței executorii a unui titlu executoriu, producând următoarele efecte juridice:

- ✓ stinge dreptul creditorului de a obține executarea silită;
- ✓ stinge obligația debitorului de a se supune executării silite dând naștere dreptului contribuabilului de a se opune executării.

În materie fiscală, prescripția produce și un alt efect, și anume stinge dreptul contribuabilului de a cere restituirea sumelor plătite în plus la bugetul de stat, autoritățile fiscale având dreptul de a refuza restituirea acestor sume.

Termenele de prescripție stabilite de reglementările fiscale încep să curgă de la data de 1 Ianuarie a anului următor celui în care a luat naștere acest drept.

Termenul de prescripție în privința creanțelor fiscale provenind din impozite și taxe, precum și din majorările aferente, este de 5 ani.

➤ **Stingerea obligației bugetare prin scădere** intervine în situațiile în care contribuabilul, persoană fizică, a decedat fără să lase avere, este insolubil sau a dispărut.

În situația în care debitorul obligației fiscale este o persoană juridică, aceasta modalitate de stingere a obligațiilor sale fiscale va interveni dacă debitorul a fost supus procedurii de reorganizare și faliment, procedură care a fost închisă sau atunci când debitorul își încetează existența în alt mod și rămân neachitate obligațiile bugetare.

Considerarea operațiunii de scădere ca fiind un mod de stingere a obligației fiscale este oarecum improprie, deoarece presupune scoaterea sumelor datorate de contribuabili din evidența curentă și trecerea lor într-o evidență separată până la împlinirea termenului de prescripție.

În consecință, și în acest caz, stingerea obligației fiscale se va face tot prin prescripție, însă având în vedere situațiile în care intervine operațiunea de scădere și procedura pe care o presupune, aceasta este analizată ca o modalitate distinctă de stingere a obligației fiscale.

Să ne reamintim

Obligația fiscală este o obligație juridică, deoarece ea definește conținutul unui raport juridic care ia naștere între stat, pe de o parte, și persoane fizice sau juridice, denumite generic contribuabili, pe de cealaltă parte, raport juridic al cărui izvor este legea, iar executarea obligației de plată a sumelor datorate fiind asigurată, în caz de necesitate, prin intermediul forței coercitive a autorităților de stat.

Constatarea calității de contribuabil a unei persoane și stabilirea elementelor ce caracterizează obligația fiscală ce îi revine, în special a cuantumului sumei ce urmează a o plăti bugetului de stat, precum și a eventualelor înlesniri legale de care beneficiază, are loc prin întocmirea de către autoritățile fiscale abilitate a titlului de creanță fiscală.

4.3. Rezumat

Scopul instituirii unilaterale de către stat a obligației fiscale este în primul rând realizarea veniturilor publice destinate dezvoltării generale și armonioase a societății umane, agregate politic sub forma statului, întreaga societate având, în final, calitatea de beneficiară a sumelor de bani ce fac obiectul obligației fiscale.

Plata sumelor de bani reprezentând obiect al obligației fiscale, fiind sume cuvenite bugetului general consolidat, constituie regula, iar prin această modalitate, de regulă, contribuabilii își execută benevol obligația impusă în sarcina lor, în mod unilateral de către stat.

4.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce obligația fiscală este constatată printr-un înscris?”

- a. Titlul de creanță fiscală stabilește întinderea obligației de plată;
- b. Titlul de creanță fiscală individualizează obligația de plată;
- c. Înscrisul dă naștere unui drept de creanță al statului.

2) Ce modalități de stingere a obligației fiscale putem întâlni?

- a. Plata;
- b. Compensarea;
- c. Executarea silită.

3) Cine poate modifica obligația fiscală?

- a. Autoritatea legislativă;
- b. Autoritatea fiscală administrativă;
- c. Contribuabilul.

4.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- c. Mădălin Irinel Niculeasa – ***Summa fiscalis –Tratat de drept fiscal și drept financiar public***, Editura Universul Juridic, București, 2014;

Capitolul 5.

VENITURI FISCALE ÎN ROMÂNIA

5.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalele venituri de natură fiscală care se constituie în fonduri bugetare aflate la dispoziția statului, fonduri avute în vedere a îndeplinirii obligațiilor asumate de către autoritățile publice prin programele de guvernare.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 4 ore.

5.2. Conținut

- ✕ *Impozitele*
- ✕ *Taxele*
- ✕ *Contribuțiile*

5.2.1. IMPOZITELE

După cum am arătat mai înainte, impozitele reprezintă principala categorie de venituri publice și constau în obligația contribuabililor de a plăti, potrivit legii, anumite sume de bani pentru veniturile obținute sau bunurile deținute.

Impozitul poate fi definit și ca „o contribuție bănească obligatorie la bugetul public, cu titlu nerambursabil, datorată de către persoanele fizice sau juridice, care obțin venituri sau dețin bunuri supuse impunerii, potrivit legii”.

Impozitele au fost clasificate în diferite moduri de către doctrină, însă cea mai importantă clasificare are drept criteriu modul de stabilire a sarcinii fiscale, iar potrivit acestui criteriu, impozitele pot fi *directe* sau *indirecte*.

Impozitele directe au în vedere identificarea precisă a subiectului impunerii, stabilirea cuantumului de plată precum și stabilirea termenului de plată a obligației fiscale.

Impozitele indirecte sunt așezate asupra vânzărilor de bunuri sau prestării de servicii și nu au în vedere existența venitului sau averii debitorului, fiind numite și impozite pe consum.

În continuare vom analiza în mod succint o serie de impozite directe și indirecte pentru o mai bună lămurire a conceptului de impozit.

➤ **Impozitul pe profit** – Noțiune, cote de impozitare, termene de plată

Impozitul pe profit este un impozit direct care are drept bază de calcul *profitul net* înregistrat de către contribuabilii care desfășoară activități economice reglementate de lege și aducătoare de profit.

Potrivit art. 13 din Codul fiscal sunt considerați *contribuabili* :

- persoanele juridice române – pentru profitul impozabil obținut din orice sursă, atât din România, cât și din străinătate;
- persoanele juridice străine care desfășoară activități printr-un sediu permanent în România – pentru profitul impozabil aferent aceluia sediu permanent;
- persoanele juridice străine și persoanele fizice nerezidente – care desfășoară activități în România într-o asociere fără personalitate juridică;
- persoanele juridice străine care realizează venituri din / sau în legătură cu proprietăți imobiliare situate în România sau din vânzarea titlurilor de participare deținute la o persoană juridică română;
- persoanele fizice rezidente asociate cu persoane juridice române, pentru veniturile realizate atât în România, cât și în străinătate, din asocieri care nu dau naștere unei persoane juridice.

Profitul impozabil se calculează potrivit următoarei formule matematice:

$$P. I. = V. I. - C. D. - V. N. + C. N.$$

unde :

- P. I. reprezintă profitul impozabil
- V. I. reprezintă veniturile impozabile
- C. D. reprezintă cheltuielile deductibile și sunt formate din cheltuielile necesare realizării veniturilor
- V. N. reprezintă venituri neimpozabile considerate de către legiuitor astfel datorită importanței sociale a activității producătoare de venit
- C. N. reprezintă cheltuieli nedeductibile și sunt alcătuite din cheltuieli care nu vizează realizarea profitului sau care exced limita legală stabilită.

Cota de impozitare pentru impozitul pe profit este o cotă procentuală fixă, de 10%, aplicată asupra profitului net (*impozabil*).

Termenele de plată pentru impozitul pe profit sunt stabilite trimestrial astfel:

- declarația de impunere pentru trimestrul I (01 Ianuarie – 31 Martie) se depune la data de 25 Aprilie, iar impozitul aferent se plătește până la această dată;
- declarația de impunere pentru trimestrul II (01 Aprilie – 30 Iunie) se depune la data de 25 Iulie, iar impozitul aferent se plătește până la această dată;

- declarația de impunere pentru trimestrul III (01 Iulie – 30 Septembrie) se depune la data de 25 Octombrie, iar impozitul aferent se plătește până la această dată.

Pentru trimestrul IV (01 Octombrie – 31 Decembrie) contribuabilul nu va depune declarație trimestrială, însă va plăti un impozit pe profit în sumă egală cu impozitul plătit pentru trimestrul III până la data de 25 Ianuarie.

În vederea regularizării, contribuabilul va depune o declarație de impunere anuală până cel mai târziu la data de 15 Aprilie a anului următor celui de impunere, pe baza datelor din bilanțul contabil și a rezultatelor financiare din trimestrul IV.

Contribuabilii sunt răspunzători pentru calculul impozitelor declarate și datorate precum și pentru plata la termen a impozitului pe profit și depunerea la termen a declarației de impunere.

Declarațiile de impunere se semnează de către administratorul societății comerciale sau de către persoana desemnată să-l reprezinte pe contribuabil, în funcție de natura juridică a contribuabilului.

➤ ***Impozitul pe venit*** – Noțiune, categorii de venituri impozabile, cote de impozitare

Impozitul pe venit este un impozit direct care are drept bază de calcul *venitul net* înregistrat de către contribuabilii persoane fizice care obțin venituri din categoria celor reglementate de lege și identificate ca atare.

Contribuabilii debitori ai impozitului pe venit sunt :

- ✓ persoane fizice rezidente;
- ✓ persoane fizice nerezidente care desfășoară o activitate independentă în România printr-un sediu permanent;
- ✓ persoane fizice nerezidente care desfășoară activități independente în România.

Categorii de venituri impozabile și cote de impunere :

- ✗ venituri din activități independente – 10%;
- ✗ venituri din salarii – 10%;
- ✗ venituri din cedarea folosinței bunurilor – 10% ;
- ✗ venituri din investiții – 10%;
- ✗ venituri din pensii – 10%;
- ✗ venituri din activități agricole – 10 % ;
- ✗ venituri din premii și din jocuri de noroc – 20% ;
- ✗ venituri din transferul proprietăților imobiliare – 10% ;
- ✗ venituri din alte surse – 10%.

➤ **Impozitul pe venitul din salarii** – Noțiune, salariul, venituri asimilate salariului

Impozitul pe venitul din salarii este un impozit direct care are drept bază de calcul *venitul net* înregistrat de către contribuabilii persoane fizice care obțin venituri din categoria celor reglementate de lege ca salarii și identificate ca atare.

Salariul reprezintă plata muncii prestate de către o persoană fizică în baza unui contract individual de muncă sau a unui statut special prevăzut de lege, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor sau de forma sub care se acordă acestea.

Din punct de vedere fiscal, sunt asimilate veniturilor salariale sumele de bani sau avantajele de natură salarială obținute de către persoanele fizice potrivit prevederilor Codului fiscal.

Codul fiscal reglementează și exceptările de la plata impozitului pe venitul din salarii pentru sumele obținute de către persoanele fizice ce au calitatea de salariat.

Modalități de plată – Subiectul impunerii, cota de impozitare, termenele de plată

Contribuabilul debitor al impunerii pentru venitul din salarii este orice persoană fizică care are calitatea de salariat în baza unui contract individual de muncă sau are un statut special prevăzut de lege, în baza căruia obține venituri salariale sau asimilate salariilor.

Cota de impozitare este de 16 % aplicată asupra venitului net din salarii, venit care se stabilește diferențiat în funcție de calitatea contribuabilului, în sensul în care acesta realizează venituri salariale dintr-o singură sursă sau mai multe.

Astfel, contribuabilului cu o singură sursă de venit din salariu, i se calculează impozitul prin aplicarea cotei de 16 % asupra venitului net realizat.

Venitul net realizat se calculează ca diferență între venitul brut realizat și deducerile personale lunare, contribuțiile obligatorii, contribuțiile la schemele facultative de pensii ocupaționale, cotizațiile sindicale.

Termenul de plată a impozitului pe venitul din salarii este lunar, până la data de 25 a lunii următoare celei pentru care se plătesc aceste venituri, iar obligația de plată revine angajatorului, care va calcula și reține sumele datorate de către contribuabilul debitor al impunerii.

➤ **Taxa pe valoarea adăugată** – Noțiune, particularități

Taxa pe valoarea adăugată, cunoscută sub abrevierea T.V.A., este un **impozit indirect** așezat asupra consumului de bunuri și servicii, oricare ar fi proveniența lor, din producție indigenă sau din import.

Fiind un impozit pe consum, cel care suportă această sarcină fiscală este consumatorul final, agentul economic având rolul de a colecta și vărsa la bugetul statului taxa pe valoarea adăugată.

Impozitarea indirectă prezintă marele avantaj al randamentului fiscal ridicat, deoarece, în acest caz sunt fiscalizate operațiunile privind circulația, vânzarea, cumpărarea sau consumul unor bunuri sau servicii.

Un alt mare avantaj este modul privind rapiditatea perceperii și încasării acestui tip de impozit, în același timp fiind mai puțin costisitor decât impunerea directă *ca urmare a transformării agentului economic în agent fiscal*.

Marele inconvenient al impunerii indirecte prin *taxa pe valoarea adăugată* îl reprezintă *inechitatea fiscală generată de cota de impunere*, din cauza faptului că acest tip de impunere nu ține seama de situația personală a consumatorului final, care este acela care suportă povara fiscală a acestui impozit.

Taxa pe valoarea adăugată se aplică în România din Iulie 1993 și înlocuiește vechiul sistem de impozitare cunoscut sub denumirea de impozit pe circulația mărfurilor, fiind legiferată după modelul Directivei a VI-a a CEE, care reglementează *Taxa pe valoarea adăugată* în statele membre ale Uniunii.

Originile taxei pe valoare adăugată se găsesc în practica fiscală franceză de la sfârșitul deceniului al 7-lea, iar în prezent această pârghie fiscală operează în toate țările Uniunii Europene și în numeroase țări din afara spațiului comunitar.

Operațiunile supuse taxei pe valoare adăugată se împart în două mari categorii:

- ✓ operațiuni care au ca efect transferul proprietății bunurilor indiferent cum se face aceasta: vânzare, schimb de bunuri, aport la capitalul social al unei societăți comerciale și în unele cazuri chiar predarea cu titlu gratuit;
- ✓ operațiuni constând în prestarea de servicii.

Principalele coordonate aferente acestui impozit sunt date de câmpul de aplicare, teritorialitatea, faptul generator de T.V.A. și exigibilitatea T.V.A., baza de impozitare, cotele de impozitare, deductibilitatea și obligațiile persoanelor fizice și juridice circumscrise în perimetrul de aplicare a T.V.A.

Taxa pe valoarea adăugată devine exigibilă de la data transferului bunului supus impunerii, sau din momentul realizării serviciului pentru care se datorează T.V.A..

Conform Codului fiscal, persoanele înregistrate ca plătitori de taxă pe valoarea adăugată trebuie să întocmească și să depună la organul fiscal competent, pentru fiecare perioadă fiscală, până la data de 25 a lunii următoare perioadei fiscale inclusiv, decontul de taxă pe valoarea adăugată, potrivit modelului stabilit de Ministerul Finanțelor Publice.

Persoanele obligate la plata taxei trebuie să achite taxa pe valoarea adăugată datorată, stabilită prin decontul întocmit pentru fiecare perioadă fiscală sau prin decontul special, până la data la care au obligația depunerii acestora.

➤ ***Taxe vamale***

Taxe vamale reprezintă acele prelevări banești, percepute de către stat în momentul în care bunurile respective trec granițele țării respective în vederea importului, exportului sau tranzitului.

Deși la prima vedere taxele vamale par să intereseze doar din punctul de vedere al politicii financiare a statului, totuși implicațiile acestora sunt mult mai puternice în domeniul politicilor economice și comerciale, iar trăsătura esențială este dată de faptul că ele fac parte din sistemul veniturilor bugetare.

Taxele vamale sunt un impozit indirect care apare ca urmare a intervenției statului în comerțul internațional, iar ceea ce se impune este valoarea în vamă a produselor care fac obiectul tranzacției externe.

Cota de impunere, adică nivelul taxei vamale, este prevăzută prin lege, respectiv Nomenclatura tarifară și Tariful Vamal Comun (Nomenclatura combinată).

Tariful vamal reprezintă nomenclatorul produselor supuse taxelor vamale, care cuprinde lista mărfurilor supuse impunerilor vamale, expuse pe grupe și categorii, însoțite de nivelul taxelor percepute asupra fiecărui produs sau grupă de produse în parte.

Uneori în tariful vamal sunt cuprinse și mărfurile scutite de taxă, precum și o serie de reglementări existente în raporturile comerciale ale unui stat cu altele.

Toate taxele vamale urmăresc, mai mult sau mai puțin, în funcție de nivelul concret al acestora, și un scop fiscal.

În condițiile existenței unor taxe vamale multiple ca număr, ca mod de așezare și fiecare având efecte diferite, pentru a elabora o politică vamală corespunzătoare intereselor generale ale statului se impune o clasificare a lor.

Multitudinea taxelor vamale poate fi ordonată după cel puțin patru criterii:

1. după **obiectul impunerii vamale:**
 - × taxe vamale de *export*;
 - × taxe vamale de *import*;
 - × taxe vamale de *tranzit* (*eliminate astăzi în cadrul Uniunii Europene*);
2. după **modul de percepere:**
 - × taxe vamale "*ad valorem*";
 - × taxe vamale *specifice*;
 - × taxe vamale *mixte*;
3. după **modul de fixare:**
 - × taxe vamale *autonome*;
 - × taxe vamale *convenționale* (*contractuale*);
 - × taxe vamale *autonomo – convenționale*;
 - × taxe vamale *asimilate*;
4. după **scopul impunerii:**
 - × taxe vamale *protecționiste*;
 - × taxe vamale *preferențiale*;
 - × taxe vamale de *retorsiune*;

Indiferent de categoria lor, taxele vamale sunt mai mult decât un impozit indirect, fiind în fapt un adevărat instrument al politicilor comerciale internaționale, încurajând sau descurajând anumite tranzacții dintre statele lumii, rolul protecționist al acestora fiind de cele mai multe ori supraestimat.

➤ **Accizele**

Ponderea impozitelor indirecte în totalul încasărilor fiscale ale statului cunoaște diferențieri de la o țară la alta ca urmare a impunerii consumului de bunuri și servicii din țara respectivă.

Cel mai important impozit indirect utilizat în țările dezvoltate din punct de vedere economic îl reprezintă taxele de consumație sau impozitele de consum, denumite generic accize.

Aceste impozite indirecte dețin o pondere semnificativă în totalul încasărilor provenite din impozitele indirecte și în țările care se află în curs de dezvoltare.

Taxele de consumație pot îmbrăca fie forma taxelor de consumație pe produs (care mai sunt cunoscute și sub denumirea de taxe speciale de consumație sau accize), fie sub forma unor taxe generale pe vânzări, când se percep cu ocazia vânzării tuturor mărfurilor, fie că acestea sunt bunuri de larg consum sau bunuri de consumație.

Taxele speciale de consumație sau accizele sunt așezate asupra unor produse care se consumă în cantități semnificative și care nu pot fi înlocuite de cumpărători cu altele de același tip, iar în acest mod impozitul perceput are un randament fiscal ridicat și constant.

Spre deosebire de T.V.A., care se percepe la vânzarea tuturor mărfurilor, taxele speciale de consumație sau accizele, foarte răspândite în țările cu economie de piață, sunt incluse în prețul de vânzare a mărfurilor importante sau produse și vândute în interiorul țării și apreciate că nu sunt de strictă necesitate în consumul populației.

Prin urmare, *accizele au un randament fiscal ridicat* și se instituie asupra unor produse de larg consum, cum sunt: alcoolul etilic alimentar, berea, țuica și rachiurile naturale, vinurile și orice alte produse destinate industriei alimentare și consumului care conțin alcool etilic alimentar, produsele din tutun, uleiuri minerale, produse intermediare.

5.2.2. TAXELE

La rândul lor, taxele reprezintă o categorie importantă a veniturilor publice și reprezintă plata unor servicii realizate de către autoritățile publice la cererea persoanelor fizice sau juridice.

Spre deosebire de impozite, în cazul taxelor, **aparent**, inițiativa intrării în raportul juridic de taxare aparține contribuabilului, persoană fizică sau juridică, care solicită un anumit serviciu autorităților publice.

Taxele pot fi considerate o formă a impozitelor directe deoarece reprezintă plățile pe care le fac diferite persoane fizice sau juridice pentru serviciile efectuate în favoarea lor de anumite instituții publice, servicii fără de care activitățile economice, sociale și politice nu se pot desfășura.

Totuși, între impozite și taxe există unele deosebiri care fac posibilă delimitarea din punct de vedere doctrinar și practic.

Astfel în cazul impozitului lipsește cu totul obligația prestării unui serviciu direct și imediat din partea autorității publice, situația fiind diferită în ceea ce privește taxele ca urmare a obligației îndeplinirii unui serviciu de către autoritatea publică către contribuabilul care a solicitat respectivul serviciu și pentru care a plătit în avans taxa stabilită.

Deosebiri între impozite și taxe există și în ceea ce privește modul de determinare a cuantumului acestora. Astfel, cuantumul impozitului se stabilește, în principal, în funcție de venitul sau bunul impozabil, în timp ca mărimea taxei este influențată, în general, de natura serviciului prestat .

Termenele de plată sunt stabilite la date fixe pentru impozite, iar pentru taxe în momentul solicitării sau după efectuarea prestației serviciilor.

Deosebirile dintre taxe și impozite pot fi analizate și din punct de vedere al echivalenței prestației.

În cazul impozitelor putem vorbi despre reversibilitatea impunerii care nu poate fi cuantificată, în timp ce în cazul taxelor se poate discuta despre echivalența dintre suma plătită și serviciul prestat de autoritatea publică.

Astfel, în unele cazuri echivalența are un caracter relativ deoarece sunt reglementate taxe care se percep fără un echivalent direct și imediat, precum și taxe care numai în parte reprezintă echivalentul serviciului prestat, de exemplu taxele privind eliberarea unui certificat de naștere, care se datorează de către persoanele fizice care solicită respectivul certificat.

➤ ***Taxe judiciare de timbru - Noțiune, particularități***

Această categorie de taxe reprezintă plată serviciilor din sistemul de justiție și reflectă cel mai bine caracterul și natura juridică specială a taxelor, determinate de neechivalența prestației fiscale în raport cu serviciul realizat de către autoritățile jurisdicționale.

Taxele judiciare de timbru sunt reglementate printr-un act normativ dedicat materiei, și anume Legea nr. 146/1997 și OUG nr. 80/2013, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit acestor acte normative, acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt supuse taxelor judiciare de timbru.

Taxele judiciare de timbru se plătesc anticipat, iar dacă taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, în momentul înregistrării acțiunii sau cererii, ori dacă, în cursul procesului, apar elemente care determină o valoare mai mare, instanța va pune în vedere petentului să achite suma datorată până la primul termen de judecată .

În cazul în care se micșorează valoarea pretențiilor formulate în acțiune sau în cerere, după ce a fost înregistrată, taxa judiciară de timbru se percepe la valoarea inițială, fără a se ține seama de reducerea ulterioară.

Neîndeplinirea obligației de plată, până la termenul stabilit, se sancționează cu anularea acțiunii sau a cererii de chemare în judecată.

Dacă în momentul înregistrării sale acțiunea sau cererea a fost taxată corespunzător obiectului sau inițial, dar a fost modificată ulterior, ea nu va putea fi anulată integral, ci va trebui soluționată, în limitele în care taxa judiciară de timbru s-a plătit în mod legal.

În situația în care instanța judecătorească investită cu soluționarea unei căi de atac ordinare sau extraordinare constată că în fazele procesuale anterioare taxa judiciară de timbru nu a fost plătită în cuantumul legal, va dispune obligarea părții la plata taxelor judiciare de timbru aferente, dispozitivul hotărârii constituind titlu executoriu.

Executarea silită a hotărârii se va efectua prin organele de executare ale unităților teritoriale subordonate Ministerului Finanțelor Publice în a căror rază teritorială își are domiciliul sau sediul debitorul, potrivit legislației privind executarea silită a creanțelor bugetare.

Sumele achitate cu titlu de taxe judiciare de timbru se restituie, la cererea petiționarului, în următoarele cazuri:

- ✓ când taxa plătită nu era datorată;
- ✓ când s-a plătit mai mult decât cuantumul legal;
- ✓ când acțiunea sau cererea rămâne fără obiect în cursul procesului, ca urmare a unor dispoziții legale;
- ✓ când, în procesul de divorț, părțile au renunțat la judecată ori s-au împăcat;
- ✓ când contestația la executare a fost admisă, iar hotărârea a rămas irevocabilă;
- ✓ în cazul în care instanța de judecată se declară incompetentă, trimițând cauza la un alt organ cu activitate jurisdicțională.

5.2.1. CONTRIBUȚIILE

Această categorie de venituri fiscale are o natură juridică aparte, contribuțiile fiind definite ca o prelevare obligatorie a unei părți din veniturile persoanelor fizice sau juridice, cu sau fără obținerea unei contraprestații, în funcție de fondul către care se îndreaptă respectivele sume de bani.

Vom analiza o serie de contribuții pentru a reliefa locul și rolul acestor venituri bugetare de natură fiscală, denumite generic prelevări fiscale, și care reprezintă principala sursă de alimentare a bugetelor publice destinate protecției sociale la nivelul statelor cu democrații consolidate și cu economie de piață funcțională.

➤ **Contribuția la asigurările sociale** – Noțiune, contribuabili, cote, termene

Potrivit legii nr. 340/2015, cu modificările ulterioare, contribuția de asigurări sociale se datorează bugetului asigurărilor sociale de stat în vederea constituirii fondurilor necesare și determinării dreptului la pensie al contribuabilului asigurat.

Contribuabilii care sunt obligați să plătească sume de bani reprezentând contribuții pentru asigurările sociale sunt :

- ✓ asigurații care datorează contribuții individuale de asigurări sociale;
- ✓ angajatorii;
- ✓ persoanele juridice la care își desfășoară activitatea următoarele categorii de asigurați: persoanele fizice membri ai organelor electivă, membrii executivului, membrii Parlamentului, judecătorii (pe durata mandatului), membrii cooperațiilor meșteșugărești;
- ✓ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă care administrează bugetul asigurărilor pentru șomaj;
- ✓ persoanele fizice asigurate pe bază de contract de asigurare socială.

Cotele de contribuții pentru asigurări sociale sunt diferențiate în funcție de condițiile de muncă în care își desfășoară activitatea asiguratul.

Astfel, potrivit legii, condițiile de muncă pot fi normale, deosebite sau speciale.

Locurile de muncă în *condiții deosebite* sunt cele în care, în mod permanent sau în anumite perioade, poate fi afectată esențial capacitatea de muncă a asiguratului datorită gradului mare de expunere la risc.

Locurile de muncă în *condiții speciale* sunt cele din următoarele domenii :

- ✓ minerit, pentru persoanele care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50 % din timpul normal de muncă în luna respectivă;
- ✓ activitățile de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare, în zonele I și II de expunere la radiații;
- ✓ aviația civilă pentru personalul navigant;
- ✓ activitatea artistică desfășurată în anumite profesii (balerin, dansator, acrobat, jongler, clown, dresor de animale sălbatice, solist vocal la operă și operetă, instrumentist la instrumente de suflat, cascador);
- ✓ alte locuri de muncă în condiții speciale pot fi stabilite doar prin lege.

Cotele de contribuții pentru asigurările sociale se aprobă anual prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Astfel, potrivit prevederilor legale (art. 138 din Legea nr. 227/2015), cotele de contribuții de asigurări sociale pentru anul 2023 sunt următoarele:

- ✓ 25/% datorată de către persoanele fizice care au calitatea de angajați sau pentru care există obligația plății contribuției de asigurări sociale;
- ✓ 4% datorată în cazul condițiilor deosebite de muncă, astfel cum sunt prevăzute în Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, de către persoanele fizice sau juridice care au calitatea de angajatori;
- ✓ 8% datorată în cazul condițiilor speciale de muncă, astfel cum sunt prevăzute în Legea nr. 263/2010, de către persoanele fizice sau juridice care au calitatea de angajatori.

Cota de contribuție este unică, însă este suportată diferențiat de către angajator și angajatul asigurat.

Astfel, pentru angajat, baza de impunere o reprezintă salariul brut realizat de către acesta asupra căruia se așează cota de 25%, dar nu poate depăși de 5 ori salariul mediu brut stabilit prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, iar în ceea ce privește angajatorul, baza de impunere o reprezintă fondul total de salarii brute lunare.

Plata cotei de contribuții la bugetul asigurărilor sociale este în sarcina angajatorului, acesta având obligația de a calcula, reține și vărsa către buget sumele respective.

Termenul de plată este lunar, până la data de 25 a lunii următoare pentru care se datorează contribuția, iar pentru partea datorată de angajator aceasta reprezintă cheltuielă deductibilă.

➤ ***Contribuția la fondul asigurărilor de sănătate – Noțiune, contribuabili, cote, termene***

În conformitate cu prevederile art. 78 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, *Fondul Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate* este un fond special care se constituie și se administrează în afara bugetului de stat și se aprobă ca anexă la legea bugetului de stat.

Potrivit Legii nr. 95/2006, contribuția la fondul asigurărilor de sănătate se datorează de către toate persoanele fizice care au domiciliul sau reședința în România, indiferent de situația profesională sau materială.

Cotele de contribuție erau diferențiate, în funcție de calitatea debitorului, persoană fizică sau persoană juridică.

În cazul în care persoanele fizice obțineau venituri din agricultură și silvicultură sub nivelul salariului minim brut pe țară, acestea aveau obligația de a plăti o cotă de 5,5% dintr-o treime din venitul minim brut stabilit prin lege pentru a beneficia de serviciile medicale de bază.

Persoanele juridice care aveau angajați erau obligate la plata unei contribuții de 5,2% din fondul brut de salarii.

Cotele de contribuții se datorează lunar pentru veniturile din salarii, trimestrial pentru veniturile din activități independente, agricultură și silvicultură și anual pentru veniturile din cedarea folosinței bunurilor, dividende și dobânzi.

În momentul în care s-a demarat sistemul asigurărilor de sănătate, contribuția era de 7% și pentru angajați, și pentru angajatori, însă în perioada 1 Ianuarie 2008 – 30 Iunie 2008, angajații plăteau 6,5%, iar angajatorii, 5,5%, iar de la 1 Iulie 2008 la 31 Noiembrie 2008, procentul contribuției la asigurările de sănătate a fost egal, adică 5,5%.

Potrivit Legii nr. 227/2015, completată și modificată ulterior, persoanele fizice datorează o contribuție de 10% din veniturile brute realizate din salarii, activități independente, agricultură sau silvicultură, din indemnizații sau ajutoare de șomaj, cedarea folosinței bunurilor, dividende, dobânzi sau alte venituri supuse impozitului pe venit.

În cazul salariaților, baza de calcul o reprezintă câștigul brut care cuprinde: veniturile din salarii, în bani și/sau în natură, obținute în baza unui contract individual de muncă, sumele reprezentând participarea salariaților la profit, indemnizațiile lunare plătite conform legii de angajatori pe perioada de neconcurență, diurna care depășește plafonul netabil.

➤ ***Contribuția la fondul asigurărilor de șomaj – Noțiune, contribuabili, cote, termene***

În conformitate cu prevederile art. 78 din legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, *Bugetul Asigurărilor de Șomaj* este un fond special care se constituie și se administrează în afara bugetului asigurărilor sociale de stat și se aprobă ca anexă la legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Debitorii contribuției la Bugetul Asigurărilor de Șomaj sunt, potrivit Legii nr. 76/2002, clasificați în trei categorii, iar în funcție de calitatea acestora și cota de contribuție este diferită.

Astfel, pentru persoanele fizice care au calitatea de salariat, funcționari publici numiți, persoane alese în diferite funcții electiv, judecători, militari, membri cooperatori sau care obțin venituri din alte activități desfășurate potrivit legii, cota de contribuție este de 0,5 % din venitul brut realizat.

Persoanele juridice ce au calitatea de angajator datorează o cotă de 0,5% din totalul fondului brut de salarii .

Persoanele fizice care au calitatea de: asociat, administrator, persoane autorizate pentru a desfășura activități independente, membri ai unor asociații familiale datorează o contribuție de 1,% din venitul lunar declarat.

Termenul de plată pentru contribuția la bugetul asigurărilor de șomaj este de cel mult 5 zile de la data stabilită pentru plata salariului lunar sau plata chenzinei a doua, sau data stabilită în contractul individual încheiat cu Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Impozitele, taxele și contribuțiile reprezintă principala categorie de venituri publice și constau în obligația contribuabililor de a plăti, potrivit legii, anumite sume de bani pentru veniturile obținute sau bunurile deținute, pentru serviciile solicitate autorităților publice sau pentru calitatea de asigurați în diferitele sisteme de asigurări de stat.

Impozitul reprezintă o contribuție bănească obligatorie la bugetul public, cu titlu nerambursabil, datorată de către persoanele fizice sau juridice, care obțin venituri sau dețin bunuri supuse impunerii, potrivit legii, taxele reprezintă plata unor servicii realizate de către autoritățile publice la cererea persoanelor fizice sau juridice, iar contribuțiile sunt definite ca o prelevare obligatorie a unei părți din veniturile persoanelor fizice sau juridice, cu sau fără obținerea unei contraprestații, în funcție de fondul către care se îndreaptă respectivele sume de bani.

5.3. Rezumat

Putem spune, fără să greșim, că în România, impozitele, taxele și contribuțiile constituie cea mai importantă parte a veniturilor publice necesare alimentării bugetului general consolidat, iar modalitatea de percepere a acestora este stabilită în primul rând prin dispozițiile legale din Codul fiscal al României, sau prin cele din legile speciale care reglementează aceste categorii de venituri publice, dar sunt adevărate și adevărate pârgii economice și financiare în vederea îndeplinirii programelor de guvernare.

5.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce T.V.A. este un impozit indirect?

- a. Este un impozit așezat asupra vânzărilor de bunuri sau prestărilor de servicii;
- b. Este un impozit care identifică în mod precis subiectul impunerii;
- c. Este un impozit care are drept bază de calcul profitul net realizat de contribuabil.

2) Ce sunt Taxele vamale?

- a. Plata unor servicii realizate de către autoritățile publice;
- b. Un impozit indirect în cadrul comerțului internațional;
- c. Un instrument al politicilor comerciale internaționale.

3) Cine virează către buget contribuția la asigurările sociale?

- a. Angajatul;
- b. Angajatorul;
- c. Ministerul Muncii și Solidarității Sociale.

5.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- c. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013;

Capitolul 6.

EVAZIUNEA FISCALĂ ÎN ROMÂNIA

6.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspectele generale privind fenomenul evaziunii fiscale precum și formele pe care le manifestă acest adevărat flagel al societății contemporane.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 4 ore.

6.2. Conținut

- ✕ *Considerații generale privind evaziunea fiscală*
- ✕ *Clasificarea evaziunii fiscale*
- ✕ *Modalitățile evaziunii fiscale*

6.2.1. Considerații generale privind evaziunea fiscală

Evaziunea fiscală este unul dintre fenomenele economico – sociale complexe, de maximă importanță, cu care statele lumii ieri și de astăzi se confruntă, ale căror consecințe nedorite caută să le limiteze cât mai mult, cu toate că eradicarea totală este practic imposibilă.

Efectele evaziunii fiscale se manifestă în mod direct asupra veniturilor fiscale ale statului și conduc la distorsiuni și în mecanismul pieței, contribuind la vădite inechități sociale datorate „*accesului contribuabililor*” la evaziunea fiscală sau „*înclinației contribuabililor*” către evaziunea fiscală.

„Dacă nu ar fi decât aceste cauze de evaziune fiscală, statul ar trebui să se preocupe sistematic și eficient de preîntâmpinarea și limitarea fenomenului”.

Semnificația problemei este mai mare în țările mai puțin dezvoltate unde guvernele pot întâmpina mari dificultăți în supravegherea tranzacțiilor care au loc în economie, fraudă fiscală în aceste țări fiind estimată între 4/5 și 9/10 din încasările fiscale prevăzute.

România este mult mai departe de aceste estimări, și, cu toate acestea, statul, prin puterile sale politice, pare să incite la evaziune fiscală urmărind în special două scopuri:

- ◆ un scop „**pozitiv**” argumentat de intenția de a stimula formarea capitalului;

◆ un scop „negativ” reflectat în sprijinirea unor grupuri de interese, de multe ori de tip mafiot, cu toate consecințele pe care le implică. Decurge astfel rolul evaziunii fiscale ca element, dorit sau nu, al politicii fiscale, decurgând direct din cel al fiscalității în general.

„În Japonia, formarea capitalului a fost influențată și de evaziunea fiscală care este încurajată în mod oficial. Astfel, legal, un japonez adult este scutit de taxe pentru un cont de economii medii, iar Japonia are de cinci ori mai multe conturi decât numărul populației”.

Economia subterană ca formă de manifestare a evaziunii fiscale (munca la negru, vânzarea ilegală de droguri, prostituție, jocuri de noroc), este estimată a fi 9% din PIB în Marea Britanie, 13% în Suedia, 15,5% în Italia, 9% în Canada și Germania.

„Intervenția” statului în menținerea unui anumit grad de evaziune fiscală, trebuie analizată prin prisma raportului dintre efect (formarea capitalului) și eforturi (o mare risipă de resurse bugetare, crearea de inechitate în veniturile disponibile ale contribuabililor).

Efectul benefic al intervenției statului sub raportul legislativ este direct, imediat și vizibil, în timp ce efectele ei nefaste sunt treptate și indirecte, neperceptibile.

Unul dintre aceste efecte este *“fenomenul corupției”* care este practic un inevitabil *“însoțitor”* al evaziunii fiscale.

Raportul contribuabilului cu sistemul fiscal este înainte de toate o problemă de percepție în legătură cu întreaga prelevare pe care el trebuie să o achite.

Această percepție este caracterizată printr-un sentiment de constrângere, chiar de o presiune, ceea ce explică permanenta opoziție la impozit.

Când este vorba să se determine situația juridică a contribuabilului, prima idee care se impune este cea a subordonării stricte a acesteia legii fiscale.

Față de aparatul fiscal, contribuabilul se află într-o situație legală și reglementată, deoarece el nu participă la elaborarea regulilor fiscale, iar acestea, de cele mai multe ori, sunt în contradicție cu ceea ce politicienii au promis atunci când i-au solicitat votul.

Caracterul legal al impozitului determină natura raporturilor juridice existente între contribuabili și aparatul fiscal, fixând statutul contribuabilului, care este de tip general și impersonal.

Acest caracter legal al impozitului implică consecințe și pentru administrație care se află subordonată principiului fundamental și rigid al legalității.

Exprimarea acestui fapt rezidă prin aceea că administrația nu dispune decât de o competență bine determinată care pentru contribuabili constituie, de asemenea, garantarea drepturilor sale.

Aceasta înseamnă că impozitarea este unilaterală, dar nu și arbitrară și, în plus, contribuabilul, grație înmulțirii cabinetelor de consiliere fiscală și experților contabili, dispune de informare fiscală la fel de abundentă și performantă ca și cele ale administrației.

Contribuabilii resimt în mod necesar prelevarea fiscală ca pe o amputare injustă, sau cel puțin inoportună a avuției personale, iar cel mai adesea, impozitul este perceput ca un sacrificiu.

Chiar în forma sa cea mai puțin conflictuală, impozitul este întotdeauna resimțit ca o constrângere, iar o primă probă a acesteia o reprezintă declarația fiscală la care este obligat, contribuabilul aflându-se într-o situație complexă și în fața căreia se află adesea dezarmat, chiar incapabil să facă față dificultăților legate de obligațiile ce-i revin.

La aceasta se adaugă costurile psihologice accesorii în cadrul cărora complexitatea și instabilitatea textelor de lege ocupă un loc important.

„O altă problemă o reprezintă controalele fiscale, iar pentru mulți contribuabili (comercianți, profesioni libere, întreprinderi) verificarea este un adevărat calvar. Ministerul Finanțelor Publice, prin ANAF, efectuează controale peste controale, influențând în mod absolut negativ comportamentul contribuabililor”.

6.2.2. Clasificarea evaziunii fiscale

La începutul secolului trecut, eminentul jurist Oreste Atanasiu considera evaziunea fiscală ca fiind reprezentată de *„totalitatea procedeele licite și ilicite cu ajutorul cărora cei interesați sustrag în total sau în parte averea lor, obligațiunilor stabilite prin legile fiscale”.*

O altă definiție a evaziunii fiscale este cea dată de Niță Dobrotă în lucrarea „A.B.C.-ul economiei de piață moderne” ca fiind *„sustragerea de la plata obligațiunilor fiscale prin transmiterea unor date eronate privind sursele și veniturile impozabile”.*

Dicționarul Oxford definește evaziunea fiscală ca fiind: *minimizarea obligațiilor fiscale în mod legal și prin mijloace de dezvăluire deplină față de autoritățile fiscale; aranjamentul afacerilor financiare în scopul reducerii obligațiilor, în cadrul legii.*

Dicționarul Explicativ al Limbii Române definește evaziunea fiscală drept: *“sustragerea de la plata obligațiilor fiscale”.*

De asemenea, Legea nr. 87/1994 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale definea elocvent evaziunea fiscală, în articolul 1, ca fiind: *„sustragerea prin orice mijloace de la impunerea sau de la plata impozitelor, taxelor, contribuțiilor și a altor sume datorate bugetului de stat, bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și bugetelor fondurilor speciale de către persoanele fizice și persoanele juridice române sau străine, denumite în cuprinsul legii contribuabili”.*

Din păcate, Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale nu mai definește evaziunea fiscală, lansând teoreticienilor și practicianului provocarea de a căuta sensul cel mai apropiat de adevăr.

Din analiza definițiilor prezentate putem ajunge la o singură concluzie, și anume că evaziunea fiscală este dificil de definit tocmai datorită complexității relațiilor sociale de natură economică, financiară și politică pe care omenirea le-a dezvoltat de-a lungul timpului.

În urma studiilor întreprinse asupra evaziunii fiscale s-a desprins concluzia general acceptată potrivit căreia evaziunea fiscală poate fi împărțită în două mari categorii, în funcție de modul în care contribuabilii evită plata obligațiilor fiscale, și anume *evaziune fiscală “legală”* și *evaziune fiscală frauduloasă*.

Evaziunea fiscală “legală” constă în interpretarea dispozițiilor legale în mod favorabil contribuabilului, ca urmare a lacunelor și inadvertențelor legislative și, nu în ultimul rând, a regimurilor fiscale diferite.

Evaziunea fiscală frauduloasă constă în săvârșirea faptelor interzise prin lege sau prin neîndeplinirea obligațiilor stipulate de lege, faptele constând atât în acțiuni cât și omisiuni.

Vom exemplifica mai departe care sunt modurile prin care se face diferența între evaziunea fiscală “legală” și cea frauduloasă.

Multitudinea obligațiilor pe care legile fiscale le impun contribuabililor și mai ales povara acestor obligații au făcut să stimuleze în toate timpurile și ingeniozitatea contribuabililor de a inventa procedee diverse de eludare a obligațiilor fiscale.

Evaziunea fiscală a fost întotdeauna în special activă și ingenioasă pentru motivul că fiscalul lovind indivizii și averea lor, îi atinge în cel mai sensibil interes - interesul financiar.

În pofida a tot ceea ce se scrie despre cauze, modalități, amploarea, controlul și sancțiunile privitoare la evaziunea fiscală, nu există o definiție clară a acestei noțiuni și a noțiunii de fraudă fiscală.

Economistul francez Jean – Claude Martinez arată în lucrarea sa „Le fraude fiscale” că: „...dacă se vorbește într-adevăr de fraudă, se vorbește în aceeași măsură de fraudă legală sau legitimă, fraudă ilegală, de evaziune internațională, de evaziune legală, de evaziune ilegală, de paradisuri fiscale sau refugii, de abuzul dreptului de a fugi din fața impozitului, de libertatea alegerii căii celei mai puțin impozitate sau subestimarea fiscală, fraudă la lege sau economia subterană”.

Frauda fiscală desemnează o infracțiune evidentă și se distinge de evaziunea fiscală care se definește ca o utilizare abilă a posibilităților oferite de lege.

„Sunt însă cazuri când anumite legislații sau autori asimilează în parte cele două noțiuni. Evaziunea fiscală este minimizarea excesului de impozitare prin utilizarea alternativelor acceptabile reale. Frauda fiscală este determinată de contribuabili sau consilierii lor profesioniști, preocupați de a nu ține seama de legea fiscală în vigoare”.

Evaziunea fiscală este o expresie metaforică și ambiguă și este utilizată frecvent în țări precum: Elveția, Franța, Belgia, ea desemnând subestimarea materiei impozabile prin anumite proceduri fiscale favorabile.

Cel mai adesea evaziunea fiscală “legală” desemnează procedeele juridice care permit scăparea de impozitare fără a contraveni legii.

În țara noastră există astfel de exemple notorii, prin care procedeul a fost utilizat la scară largă.

„Unul din acestea a fost înființarea de societăți comerciale în „lanț” de către același patron sau grup de asociați imediat după ce o societate ieșea din perioada de scutire de plată a impozitului pe profit, ajungându-se ca profitând de lacunele legii nr. 12/1991 privind impozitul pe profit, să nu se plătească de respectivii contribuabili impozit pe profit de ani de zile, ceea ce a însemnat pierderea a aproximativ două bugete anuale în perioada 1991 – 1995”.

Lacuna a fost menținută și de Ordonanța Guvernului nr. 70/1994 care a prevăzut ca societățile comerciale care au fost înregistrate înainte de 1 ianuarie 1995 la Registrul Comerțului beneficiază în continuare de scutire de impozit pe profit.

Ordonanța a fost publicată în Monitorul Oficial în data de 31 august 1994, astfel încât cei interesați au avut la dispoziție 4 luni de zile pentru a-și completa „zestrea” de societăți comerciale.

Ca urmare a acestui mod lacunar de reglementare a impozitului pe profit s-a dat economiei naționale o dublă lovitură:

- ◆ nu și-a atins scopul instituirii de facilități fiscale din moment ce mai mult de jumătate din societățile comerciale înregistrate la Registrul Comerțului nu au funcționat;
- ◆ a fost punctul de plecare al generării și escaladării fenomenului de evaziune fiscală în economia românească.

Un alt exemplu îl constituie zonele defavorizate care au oferit multiple facilități fiscale societăților comerciale care efectuau investiții în aceste zone (scutire de la plata impozitului pe profit, reducerea impozitului pe salarii pentru salariații angajați din zonele respective).

Însă prin aceste zone au fost derulate majoritatea importurilor din țara noastră, în special produse alimentare și produse finite, ducând la falimentul producătorilor autohtoni care nu au mai făcut față concurenței datorită prețurilor scăzute pe piață și au cauzat „găuri” importante bugetului de stat prin neplata taxelor vamale și a impozitelor datorate.

Nici această reglementare nu și-a atins scopul pentru care a fost instituită, acela de a dezvolta economic zonele defavorizate și de a angaja forța de muncă disponibilizată.

Evaziunea fiscală reprezintă un fenomen complex care afectează viața economică, socială și politică din întreaga lume, iar o definiție de acuratețe implică analiza acestui fenomen din perspective diferite.

În demersul nostru privind explicarea fenomenului de evaziune fiscală încercăm să determinăm care este natura juridică a acestuia prin analiza **textului legal aflat în vigoare** în România, și anume **Legea nr. 241/2005**.

Astfel, din economia legii pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale rezultă că evaziunea fiscală are natura juridică de infracțiune potrivit Capitolului II, și Capitolului III din lege.

Observația noastră este aceea că legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale stabilește într-un mod restrictiv faptele care constituie infracțiuni de evaziune fiscală, lăsând astfel posibilitatea atât interpretărilor cât și abuzurilor.

Infracțiunile de evaziune fiscală pot fi săvârșite de către orice contribuabil, persoană fizică sau juridică, română sau străină, care deține bunuri supuse impozitării sau desfășoară activități generatoare de venituri impozabile.

La majoritatea faptelor incriminate ca infracțiuni de evaziune fiscală, subiect activ nu poate fi decât persoana care are o anumită calitate: administrator, contabil sau altă persoană însărcinată cu atribuții de serviciu specifice.

Comiterea unor fapte prevăzute de Legea nr. 241/2005 atrage consecințe și pentru viitor, prin restrângerea unor drepturi ale persoanelor care au fost condamnate pentru infracțiunile prevăzute de legea evaziunii fiscale.

Subiectul pasiv al infracțiunilor de evaziune fiscală este reprezentat de societate în ansamblu, datorită scopului și destinației veniturilor publice.

Obiectul juridic al infracțiunii de evaziune fiscală îl reprezintă relațiile sociale privind constituirea bugetului de stat, bugetelor publice locale, bugetului asigurărilor sociale de stat, sau bugetelor altor autorități publice .

Obiectul material al infracțiunii de evaziune fiscală este constituit din sumele datorate de către persoanele fizice și juridice române și străine bugetului de stat, bugetelor publice locale, bugetului asigurărilor sociale de stat, sau bugetelor altor autorități publice.

Infracțiunile reglementate de Legea nr. 241/2005 se săvârșesc cu intenție directă și uneori indirectă.

Faptele care nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât potrivit legii să constituie infracțiuni de evaziune fiscală, pot atrage răspunderea contravențională.

Latura obiectivă este constituită din acțiuni și inacțiuni privind:

- ✓ refuzul de a prezenta organelor de control prevăzute de lege documentele justificative și actele de evidență contabilă necesare pentru stabilirea obligațiilor față de bugetul public;

- ✓ întocmirea incompletă sau necorespunzătoare de documente primare sau de evidență contabilă, ori acceptarea unor astfel de documente cu scopul de a împiedica verificările financiar-contabile pentru identificarea cazurilor de evaziune;

- ✓ sustragerea de la plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor datorate statului, prin neînregistrarea unor activități pentru care legea prevede obligația înregistrării;
- ✓ sustragerea de la plata obligațiilor fiscale, în întregime sau în parte, prin nedeclararea veniturilor impozabile, ascunderea obiectului sau a sursei impozabile sau taxabile sau efectuarea oricăror operațiuni în acest scop;
- ✓ neevidențierea prin acte contabile sau alte documente legale, în întregime sau în parte, a veniturilor realizate ori de a înregistra cheltuieli care nu au la bază operațiuni reale, dacă au avut ca urmare neplata ori diminuarea impozitului;
- ✓ organizarea sau conducerea unei evidențe contabile duble, de către conducătorul unității sau alte persoane cu atribuții financiar-contabile, ori alterarea memoriilor aparatelor de taxat, de marcaj, sau a altor mijloace de stocare a informațiilor, în scopul diminuării veniturilor supuse impozitelor;
- ✓ declararea fictivă făcută de contribuabili sau împuterniciții acestora cu privire la sediul unei societăți comerciale sau la schimbarea acestuia, fără îndeplinirea obligațiilor prevăzute de lege.

Cauzele care determină evaziunea fiscală sunt aparent numeroase și prezintă o natură eterogenă, în raport cu gradul de dezvoltare economică, socială și politică al fiecărui stat sau regiuni la care facem analiza fenomenului.

Imperfecțiunea legilor fiscale, inadvertențele dintre prevederile acestora, lipsa controlului fiscal competent sunt cauze binecunoscute ale fenomenului de evaziune fiscală.

Natura umană, simțul exagerat al proprietății precum și lipsa educației economice, sociale și politice elementare constituie, de asemenea unele din cauzele evaziunii fiscale.

„...În opinia noastră însă, principala cauză a evaziunii fiscale o reprezintă fiscalitatea excesivă practică în majoritatea statelor lumii, fiscalitate dublată de ineficiența autorităților publice și de lipsa reversibilității impunerii în programe de dezvoltare generală a societății”.

Lipsa de „feed-back” cu privire la colectarea în exces a impozitelor și taxelor în directă legătură cu simțul inechității sociale generează o rezistență firească în fața impozitului.

Acest fapt ar impune ca pe lângă relaxarea fiscală și optimizarea activității autorităților publice să se pună accent pe educația fiscală a contribuabililor.

Importanța veniturilor fiscale este de netăgăduit, iar evaziunea fiscală este în mod direct responsabilă de diminuarea acestei importante categorii de venituri publice.

Frauda fiscală desemnează violarea directă și deschisă a legii fiscale, o infracțiune directă și deliberată a regulilor impuse pentru stabilirea și plata declarației, prin operațiuni fictive sau de creare de societăți fictive.

În ceea ce privește definirea evaziunii fiscale opiniile specialiștilor sunt diferite. Astfel, în perioada dintre cele două războaie mondiale noțiunea de evaziune fiscală era inclusă în cea de fraudă.

Autorii contemporani definesc evaziunea fiscală ca totalitatea manifestărilor de „fugă” din fața impozitelor. Ei susțin că evaziunea fiscală poate fi:

- ◆ ilicită, având uneori un caracter fraudulos, și
- ◆ “legală” sau tolerată.

Prin evaziune fiscală ilicită se înțelege acțiunea contribuabilului care violează prescripțiunea legală cu scopul de a nu plăti impozitul cuvenit.

„Evaziunea fiscală este frauduloasă atunci când contribuabilul obligat să furnizeze în sprijinul declarației sale justificări, le-a stabilit într-un mod neregulat, cu scopul de a înșela fiscul sau când veniturile nedeclarate prin natura lor să fie justificate metarialicește, insuficiența lor atinge un așa grad, încât voința fraudatorului să apară evidentă”.

“Evaziunea fiscală este rezultanta logică a defectelor și inadvertențelor unei legislații imperfecte și mai greu asimilată, a metodelor și modalităților defectuoase de aplicare, precum și neprevederii și nepriceperii legiuitorului, a cărui fiscalitate excesivă este tot atât de vinovată ca și cei care îi provoacă prin această evaziune.”

Evitarea impozitelor poate avea loc prin trei modalități:

- ◆ legea fiscală asigură ea însăși evaziunea printr-un regim fiscal de favoare;
- ◆ abținerea contribuabilului de a îndeplini activitatea, operațiunea sau actul impozabil (această modalitate este frecventă în cazul unei fiscalități excesive deoarece rata marginală de impozitare devine foarte ridicată, evaziunea se produce în acest caz prin substituirea timpului liber exonerat muncii impozitate;
- ◆ folosirea lacunelor sistemului fiscal.

În literatura de specialitate există opinii diferite asupra legalității evaziunii fiscale.

Una dintre acestea, care consideră că în materie fiscală atât evaziunea fiscală „legală” care constă în minimizarea obligațiilor fiscale, cât și fraudă fiscală sau evaziunea nelegitimă, care este definită ca încercarea de a căuta eludarea legii, produc aceleași efecte negative asupra veniturilor bugetare.

Altă opinie se referă la faptul că avem de a face numai cu evaziune fiscală ca atare, adică contribuabilul respectă legea sau o violează, iar el datorează impozitul sau nu îl datorează.

Evaziunea fiscală este deseori rezultatul fraudei fiscale, iar în funcție de nedeclararea sau de declarații false, materia impozabilă scapă fiscalității și nu dă loc impozitării, scăpând astfel de impozitare sume considerabile.

Principiile care clarifică domeniul evaziunii fiscale sunt cel ale legalității și cel al libertății de gestiune.

Conform principiului legalității, în materie fiscală contribuabilul dispune de o libertate de alegere a situației celei mai favorabile din punct de vedere fiscal, în special atunci când legea fiscală prezintă lacune sau imprecizii.

Conform principiului libertății gestiunii economice, contribuabilul poate opta pentru o cale mai puțin impusă fiscal sau să interzică administrației să se amestece în gestiunea întreprinderii sale (aprecierea riscului financiar, modul de finanțare, practici comerciale sau de gestiune contabilă).

„Plecând de la cele două principii de legalitate și libertate a gestiunii fiscale, practica evaziunii fiscale trebuie să beneficieze de o prezumție de legalitate pe care administrația va căuta să o combată, fie susținând ideea potrivit căreia contribuabilul a comis o eroare de apreciere de fapt sau de drept, fie precizând că decizia de gestiune depășește limitele evaziunii pentru a se înscrie în practici frauduloase”.

Deși deciziile pe care le ia contribuabilul în materie fiscală se pot baza pe cele două principii, principiul legalității fiscale și cel al libertății de gestiune, aceasta nu înseamnă că se poate face orice, că libertatea deciziilor pe care le ia în materie fiscală nu este într-un anumit fel supravegheată.

În această zonă neprecizată pe care imperfecțiunea legii o lasă la latitudinea contribuabilului, administrația fiscală nu poate rămâne imobilă în căutarea de a stabili anumite limite.

O altă formă de evaziune fiscală care se poate insera între actul anormal și eroarea contabilă este decizia incorectă de gestiune, procedura prin care contabilul acționează contrar regulilor fiscale (constituirea de provizioane nedeductibile fiscal).

Descrierea evaziunii fiscale licite și ilicite este necesară și utilă pentru că dă posibilitatea, cel puțin teoretică, estimării mărimii fenomenului pe cele două forme de manifestare, iar această disociere ajută și la sensibilizarea diferiților factori de decizie politică și a celor administrativi în căutarea și stabilirea mijloacelor adecvate de limitare și combatere a evaziunii fiscale.

De evaziunea fiscală licită ar trebui să se ocupe îndeosebi factorii de decizie politică și apoi a cei administrativi, iar de evaziunea ilicită ar trebui să se ocupe guvernul, care răspunde de înfăptuirea politicii fiscale a statului care poate fi compromisă dacă fenomenul evaziunii scapă de sub control.

„Sub unghiul fiscal și cel penal, delictul fraudei fiscale prezintă trei elemente constitutive clasice:

- ◆ *elementul legal;*
- ◆ *elementul intențional;*
- ◆ *elementul material.*

Elementul legal este o necesitate evidentă. *Principiul legalității incriminărilor oferă contribuabilului o garanție împotriva abuzurilor posibile ale statului, condamnarea pentru fraudă nu este posibilă decât în baza unui text legislativ”.*

Elementul intențional este elementul cel mai indicat al fraudei fiscale, un punct de vedere comun nefiind încă stabilit între doctrina și dreptul pozitiv.

Pentru a dovedi intenția, trebuie mai întâi ca respectivul contribuabil să fi avut cunoștința că el violează o dispoziție fiscală legală sau că el a acționat voluntar sau conștient în totală cunoștință de cauză.

Deci, trebuie demonstrat că actul fraudei fiscale a fost comis liber fără constrângere.

Elementul material presupune că fraudă nu trebuie să fie considerată în stare latentă, iar pentru a fi condamnată trebuie dovedit un fapt exterior.

În legislația multor țări și tentativa se pedepsește, iar această extensie pune problema dintre tentativă și fraudă consumată din punct de vedere al răspunderii penale..

În urma studiilor întreprinse asupra evaziunii fiscale s-a desprins concluzia general acceptată potrivit căreia evaziunea fiscală poate fi împărțită în două mari categorii, în funcție de modul în care contribuabilii evită plata obligațiilor fiscale, și anume *evaziune fiscală „legală”* și *evaziune fiscală frauduloasă*.

Evaziunea fiscală „legală” constă în interpretarea dispozițiilor legale în mod favorabil contribuabilului, ca urmare a lacunelor și inadvertențelor legislative și, nu în ultimul rând, a regimurilor fiscale diferite.

Evaziunea fiscală frauduloasă constă în săvârșirea faptelor interzise prin lege sau prin neîndeplinirea obligațiilor stipulate de lege, faptele constând atât în acțiuni cât și omisiuni.

Cauzele care determină evaziunea fiscală sunt aparent numeroase și prezintă o natură eterogenă, în raport cu gradul de dezvoltare economică, socială și politică al fiecărui stat sau regiuni la care facem analiza fenomenului.

Imperfecțiunea legilor fiscale, inadvertențele dintre prevederile acestora, lipsa controlului fiscal competent sunt cauze binecunoscute ale fenomenului de evaziune fiscală.

Natura umană, simțul exagerat al proprietății precum și lipsa educației economice, sociale și politice elementare constituie, de asemenea unele din cauzele evaziunii fiscale.

În opinia noastră însă, principala cauză a evaziunii fiscale o reprezintă fiscalitatea excesivă practică în majoritatea statelor lumii, fiscalitate dublată de ineficiența autorităților publice și de lipsa reversibilității impunerii în programe de dezvoltare generală a societății.

Lipsa de „*feed-back*” cu privire la colectarea în exces a impozitelor și taxelor în directă legătură cu simțul inechității sociale generează o rezistență firească în fața impozitului.

Acest fapt ar impune ca pe lângă relaxarea fiscală și optimizarea activității autorităților publice să se pună accent pe educația fiscală a contribuabililor.

Importanța veniturilor fiscale este de netăgăduit, iar evaziunea fiscală este în mod direct responsabilă de diminuarea acestei importante categorii de venituri publice.

Efectul imediat al evaziunii fiscale îl reprezintă nerealizarea veniturilor publice în totalitate și implicit imposibilitatea realizării programelor asumate de către guvern sau de către autoritățile publice locale.

Prin urmare, evaziunea fiscală generează efecte nedorite asupra formării veniturilor publice, în sensul diminuării acestora sub gradul de colectare prevăzut.

De asemenea, evaziunea fiscală determină efecte economice, sociale și politice cu consecințe grave asupra societății în ansamblu.

Economia este afectată ca urmare a imposibilității integrării în circuitul economic a sumelor de bani provenite din evaziune fiscală, fapt care generează și fenomenul de spălare a banilor proveniți din activități de evaziune fiscală.

Din punct de vedere social, evaziunea fiscală determină profunde inechități sociale între contribuabilii onești și cei evazionști, asupra primei categorii crescând presiunea fiscală, cu efecte dezastruoase asupra nivelului de trai.

Efectele evaziunii fiscale, în plan politic, pot avea ca rezultat tulburări pe scena politică, tulburări care pot determina schimbări guvernamentale, schimbări de regimuri politice sau o inconsistență a autorităților publice și iminenta disoluție a statului ca formă de organizare socială.

6.2.3. Modalitățile evaziunii fiscale

După modul cum se procedează în activitatea de evitare a reglementărilor fiscale se face diferențierea între evaziunea fiscală legală și evaziunea fiscală ilicită.

Evaziunea fiscală „legală” reprezintă acțiunea contribuabilului de a ocoli legea, recurgând la o combinație neprevăzută a acesteia, iar această formă de evaziune fiscală nu este posibilă decât atunci când legea este lacunară sau prezintă inadvertențe.

Evaziunea fiscală „legală” se realizează atunci când o anumită parte din veniturile sau averea unor persoane sau categorii sociale, este sustrasă de la impozitare datorită modului în care legislația fiscală dispune stabilirea obiectivului impozabil.

Contribuabilii găsesc anumite mijloace și exploatând insuficiențele legislației le eludează în mod legal, sustragându-se în totalitate sau în parte plății impozitelor, tocmai datorită unei insuficiențe a legislației.

În acest fel contribuabilii rămân în limita drepturilor lor, fără puțință de a li se imputa ceva, iar statul nu se poate apăra decât printr-o legislație clară, precisă.

Cele mai frecvente cazuri de evaziune fiscală legală în care se uzează de interpretarea favorabilă a legislației fiscale, în practica țărilor cu economie de piață, sunt:

♦ constituirea de fonduri de amortizare sau de rezervă, în cuantum mai mare decât cel ce se justifică din punct de vedere economic, micșorând astfel veniturile impozabile;

♦ practica unor societăți comerciale de a investi o parte din profitul realizat în achiziții de mașini și echipamente tehnice pentru care statul acordă reduceri ale impozitului pe venit, măsură care este menită să stimuleze acumularea;

♦ asocierile de familie, precum și societățile oculte dintre soția și copiii întreprinzătorului și acesta; rezultatul unei asemenea manevre este impunerea separată a acestora, repartizarea separată a veniturilor pe fiecare asociat ducând la micșorarea sarcinilor fiscale;

♦ venitul total al membrilor familiei poate fi împărțit în mod egal între aceștia, indiferent de contribuția fiecăruia la realizarea lui, pe aceasta cale obținându-se o diminuare a cuantumului impozitului pe venit, care este datorat statului;

♦ constituirea unor depozite de păstrare și administrare de către părinte (tutore) a unor fonduri în favoarea copilului minor, iar în acest caz, deși venitul aferent depozitului este supus impunerii, impozitul plătit este mai mic în comparație cu ceea ce s-ar datora pe venitul astfel redivizat;

♦ folosirea în anumite limite, a prevederilor legale cu privire la donațiile filantropice, indiferent dacă acestea au avut loc sau nu, duce la sustragerea unei părți din veniturile realizate de la impunere;

♦ un contribuabil are posibilitatea să opteze pentru impozitul pe venitul persoanelor fizice, fie pe sistemul de impunere aplicabil veniturilor realizate de corporație, iar optând pentru cel de al doilea regim fiscal, contribuabilul realizează o importantă sustragere din venitul impozabil deoarece sistemul de impunere al corporațiilor cuprinde numeroase facilități care duc la o substanțială reducere a sarcinilor fiscale;

♦ luarea în considerare a unor facilități legale cu privire la excluderea din masa impozabilă a cheltuielilor cu munca vie, cu pregătirea profesională și practică în producție, a sumelor plătite pentru contracte de cercetare ce au ca obiect programe prioritare de interes național;

♦ scăderea din venitul impozabil a cheltuielilor de protocol, reclamă sau publicitate, indiferent dacă au fost făcute sau nu;

♦ interpretarea favorabilă a dispozițiilor legale care prevăd importante facilități pentru contribuțiile la sprijinirea activităților sociale, culturale, științifice și sportive.

În primii ani de capitalism postdecembrist, Legea nr. 12/1991 privind impozitul pe profit (lege abrogată între timp), a reglementat lista cu cheltuielile care se scădeau din veniturile încasate în vederea diminuării profitului.

Această listă a fost modificată, la vremea respectivă, în anexa 1, la Hotărârea Guvernului nr. 804 din 30.11.1991.

Interpretarea favorabilă a acestor dispoziții ce acordau scutiri de impozit pe diferite perioade de la înființarea societății în funcție de profil a dus la înființarea, la momentul acela, a unui număr deosebit de mare de societăți cu profil comercial în scopul evaziunii fiscale.

Evaziunea fiscală frauduloasă, spre deosebire de cea legală, se săvârșește prin încălcarea flagrantă a legii, profitându-se de modul specific în care se face impunerea.

În acest caz contribuabilul “*violează*” prescripția legală cu scopul de a se sustrage de la plata impozitelor, taxelor și contribuțiilor cuvenite statului.

Evaziunea fiscală este frauduloasă atunci când, contribuabilul, obligat să furnizeze date în sprijinul declarației în baza căreia urmează să se stabilească cota impozitului, recurge la disimularea obiectului impozabil, la subevaluarea cuantumului materiei impozabile sau la folosirea altor căi de sustragere de la plata impozitului.

În general este greu să se determine toate formele de evaziune de acest gen, ele fiind practic nelimitate.

„În activitatea fiscală există însă modalități care se regăsesc mai frecvent:

- ◆ întocmirea de declarații false;
- ◆ întocmirea de documente de plăți fictive;
- ◆ alcătuirea de registre contabile nereale;
- ◆ nedeclararea materiei impozabile;
- ◆ declararea de venituri impozabile inferioare celor reale;
- ◆ executarea de registre de evidențe duble, un exemplar real și altul fictiv;
- ◆ diminuarea materiei impozabile rezultate din reducerea cifrei de afaceri prin înregistrarea în cheltuielile unității a unor cheltuieli neefectuate în realitate;
- ◆ vânzările făcute fără factură, precum și emiterea de facturi fără vânzare efectivă, care ascund operațiunile reale supuse impozitării;
- ◆ falsificarea bilanțului contabil, ca mijloc de fraudare a fiscoi, care presupune o convenție între patron și contabilul șef, ei fiind astfel ținuti să răspundă solidar pentru fapta comisă.

Micșorarea încasărilor bugetare din impozite, datorită evaziunii fiscale, este în mai multe state o problemă acută și frecventă, mărimea acestora nefiind deloc neglijabilă”.

Să ne reamintim

Sustragerea prin orice mijloace de la impunerea sau de la plata impozitelor, taxelor, contribuțiilor și a altor sume datorate bugetului de stat, bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și bugetelor fondurilor speciale de către persoanele fizice și persoanele juridice române sau străine, denumite în cuprinsul legii contribuabil, reprezintă evaziune fiscală.

„**Evaziunea fiscală legală**” constă în interpretarea dispozițiilor legale în mod favorabil contribuabilului, ca urmare a lacunelor și inadvertențelor legislative și, nu în ultimul rând, a regimurilor fiscale diferite, iar **evaziunea fiscală frauduloasă** constă în încălcarea flagrantă a legii prin săvârșirea faptelor interzise prin lege sau prin neîndeplinirea obligațiilor stipulate de lege, faptele constând atât în acțiuni cât și omisiuni.

6.3. Rezumat

Principala cauză a evaziunii fiscale o reprezintă fiscalitatea excesivă practică în majoritatea statelor lumii, fiscalitate dublată de ineficiența autorităților publice și de lipsa reversibilității impunerii în programe de dezvoltare generală a societății, iar efectele evaziunii fiscale, în plan politic, pot avea ca rezultat tulburări pe scena politică, tulburări care pot determina schimbări guvernamentale, schimbări de regimuri politice și, în primul rând, o inconsistență a autorităților publice și iminenta disoluție a statului ca formă de organizare socială.

6.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce evaziunea fiscală se manifestă atât de intens?

- a. Din cauza fiscalității excesive practică în majoritatea statelor lumii;
- b. Din cauza imperfecțiunii legilor fiscale și inadvertențele din acestea;
- c. Din cauza simțului exagerat al proprietății și din lipsa educației.

2) Ce este evaziunea fiscală „legală“?

- a. Sustragerea de la plata obligațiilor fiscale prin încălcarea flagrantă a legii;
- b. Sustragerea de la plata obligațiilor fiscale prin interpretarea inadvertențelor legale;
- c. O infracțiune specială prevăzută în legea nr. 241/2005.

3) Cine poate preveni evaziunea fiscală?

- a. Parlamentul României;
- b. Guvernul României;
- c. Ministerul Finanțelor Publice.

6.5. Bibliografie recomandată

- a. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- b. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- c. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013;

Capitolul 7.

EVAZIUNEA FISCALĂ INTERNAȚIONALĂ

7.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalele forme și modalități ale evaziunii fiscale în plan internațional, precum și impactul asupra relațiilor economice dintre statele lumii generat de activitățile de spălare a banilor proveniți din evaziune fiscală.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 4 ore.

7.2. Conținut

- ✕ *Implicații internaționale ale fenomenului evazionist*
- ✕ *Aspecte privind evaziunea fiscală legală în plan internațional*
- ✕ *Spălarea banilor proveniți din evaziune fiscală*

7.2.1. Implicații internaționale ale fenomenului evazionist

Incidența fenomenului evazionist se face simțită pe plan financiar, economic, social și politic. În plan financiar evaziunea fiscală constituie o amenințare reală pentru procesele de realizare a veniturilor publice, influențând pe această cale evoluția echilibrului bugetar.

Prin acțiunea sa în direcția diminuării veniturilor bugetare, evaziunea fiscală contribuie la micșorarea posibilităților de manevră ale statului în economie și în domeniul social.

Sub aspect economic, toate formele de evaziune fiscală influențează concurența, în sensul distorsionării acesteia, iar societățile care nu-și îndeplinesc obligațiile fiscale pot practica prețuri mai scăzute decât cele care nu fraudează, în felul acesta putând pătrunde mult mai ușor pe noi segmente de piață.

Datorită „accesului” și „înclinației” diferite la evaziune fiscală din partea contribuabililor, fenomenul determină, sub aspect social, apariția sau, mai degrabă, mărirea inegalităților între contribuabili, determinând, în final apariția sau acutizarea unor tensiuni sociale.

Pierderile fiscale și sociale accentuează degradarea aparatului economic și financiar, privând de facilitățile cuvenite pe cei defavorizați (bolnavi, pensionari, familiile sărace cu copii), compromițând ameliorarea sortii lor.

Incidența activităților subterane asupra inegalităților sociale este ambiguă: dacă unele activități subterane avantajează clasele defavorizate, altele contribuie la îmbogățirea gospodăriilor cu venituri ridicate, dar se pare că tendința generală este de accentuare a inegalităților sociale.

În lucrarea „*Economie și finanțe publice*”, profesorul Nicolae Hoanță arată că, „...deși, de pe urma evaziunii fiscale, pe termen scurt, evazionistii au de câștigat, în timp ce statul (bugetul acestuia) are de pierdut, pe termen lung, perdanți sunt și ceilalți contribuabili care nu recurg la evaziune fiscală, prin ridicarea posibilă a fiscalității pentru complinirea resurselor financiare publice diminuate de evaziune”.

Pentru puterea publică pierderea nu constă numai în nerealizarea resurselor bugetare, ci și în nerealizarea programului politic de guvernare și în împiedicarea îndeplinirii unor aspirații firești pentru puterea publică: putere, glorie, credibilitate și alte avantaje materiale sau spirituale.

La nivel individual, când taxarea este percepută ca excesivă, contribuabilul are de ales între a nu munci sau a evita plata impozitelor.

Dintr-o perspectivă personală, dar și socială, decizia de a munci și de a nu plăti impozitele este, în acest caz, mai eficientă.

Individului îi este mai bine iar guvernul nu pierde nimic deoarece nu ar percepe nici un fel de impozite nici în situația în care individul ar alege să răspundă fiscalității ridicate prin șomaj.

Referitor la rolul pe care îl poate avea evaziunea fiscală în formarea capitalului, în lucrarea „*Capitalism și libertate*”, Milton Friedman aprecia că „...ocolirea impozitării ar putea să fi fost esențială pentru bunăstarea economică.

Cu toate acestea, dacă lucrurile ar fi stat așa, câștigul a fost obținut cu prețul unei mari risipe și prin introducerea unei inechități larg răspândite”.

Având în vedere cele de mai sus, o prezentare riguroasă, strictă a efectelor fenomenului evazionist este dificil de realizat și în același timp foarte riscantă.

Probabil chiar fraudă fiscală este șansa sistemelor fiscale ca ele să devină viabile.

În această privință contrar ideii prea simple care consideră fraudă un comportament antidemocratic, aceasta este mai curând singurul mijloc modest al expresiei directe de încuviințare a sa din partea contribuabilului.

„Departa de a fi contrară democrației, fraudă fiscală, nu este, din contră, decât manifestarea brută a vitalității sale.

Analiza fenomenului trebuie efectuată prin prisma raportului dintre efectele sale benefice (formarea capitalului) și eforturile sau costurile acestora (o mare risipă de resurse bugetare, crearea de inechitate în veniturile disponibile ale contribuabililor, etc).

De asemenea, trebuie să se țină seama că efectul benefic al intervenției statului (în susținerea unui anumit grad de evaziune fiscală), în special sub raport legislativ, este direct,

imediat și, ca să spunem așa, vizibil, în timp ce efectele ei nefaste sunt treptate și indirecte, neperceptibile...”

Contradicțiile pe care acest fenomen le induce, mai ales într-un sistem democratic între nevoia generală de resurse financiare din impozite și sustragerea ilegală de la plata acestora, între contribuabilii care își achită conștiincios obligațiile fiscale și cei care urmăresc sustragerea de la plata acestora, ceea ce conduce la mărirea ecartului dintre veniturile disponibile ale primilor și ale celor din urmă, fac necesară „lupta” permanentă pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale.

Efectul imediat al evaziunii fiscale îl reprezintă nerealizarea veniturilor publice în totalitate și implicit, imposibilitatea realizării programelor asumate de către guvern sau de către autoritățile publice locale.

Prin urmare, evaziunea fiscală generează efecte nedorite asupra formării veniturilor publice, în sensul diminuării acestora sub gradul de colectare prevăzut și, de asemenea, evaziunea fiscală determină efecte economice, sociale și politice cu consecințe grave asupra societății în ansamblu.

Economia este afectată ca urmare a imposibilității integrării în circuitul economic a sumelor de bani provenite din evaziune fiscală, fapt care generează și fenomenul de spălare a banilor proveniți din activități de evaziune fiscală.

„Din punct de vedere social, evaziunea fiscală determină profunde inechități sociale între contribuabilii onești și cei evazionisti, asupra primei categorii crescând presiunea fiscală, cu efecte dezastruoase asupra nivelului de trai”.¹

Efectele evaziunii fiscale în plan politic au ca rezultat tulburări pe scena politică, tulburări care pot determina schimbări guvernamentale, schimbări de regimuri politice sau o inconsistență a autorităților publice și iminenta disoluție a statului ca formă de organizare socială.

7.2.2. Aspecte privind evaziunea fiscală legală în plan internațional

Fenomenul de evaziune fiscală este, din păcate, foarte răspândit, atât pe plan național cât și pe plan internațional, proliferarea faptelor ilegale din domeniul economico-financiar aducând grave prejudicii ce au efect nociv asupra relațiilor financiare internaționale.

Din păcate, evaziunea fiscală nu este doar un subiect intern al statelor, ea având consecințe majore în desfășurarea relațiilor internaționale, care, de cele mai multe ori aduc prejudicii materiale directe dar și în plan politic.

Evaziunea fiscală realizată de persoanele fizice sau juridice, pe plan internațional, prejudiciază interesele statului de origine a veniturilor sau pe cele ale statului de rezidență al beneficiarilor acestora.

În acest caz, statul apare în postura de victimă a unor manopere frauduloase, a unor acte și fapte iresponsabile, calificate de lege drept antisociale și pedepsite ca atare.

¹ Adrian Petre Danciu „Drept fiscal”, Editura Pro Universitaria, București, 2012, p.48

Dar această ipoteză, corectă în marea majoritate a cazurilor, nu este singura în care unele state își fac simțită prezența în materie de evaziune fiscală.

Este vorba de statele în care, prin reglementările fiscale adoptate, încurajează imigrația anumitor categorii de persoane fizice, implantarea pe teritoriile lor a unor societăți fără activitate industrială sau comercială, atrage fluxuri bănești reprezentând venituri pasive, care favorizează evaziunea fiscală.

Dar această ipoteză, în care unele state apar ca „instigator” la evaziune și beneficiar al acesteia, este adesea trecută cu vederea.

Evaziunea fiscală se poate realiza fie prin migrarea persoanelor interesate către statele care le oferă un refugiu fiscal convenabil, fie prin transferul materiei impozabile în state care dispun de un sistem fiscal mai avantajos decât cel din statul lor de origine.

În aceste cazuri este vorba de evaziune fiscală legală, care se realizează prin aceste spații financiare denumite „*paradisuri fiscale*” („tax heavens”), unde există legislații extrem de liberale, cu un regim de impunere fiscală deosebit de indulgent.

Aceste „*oaze fiscale*” atrag marile capitaluri, precum și personalitățile din lumea financiară, politică, sportivă și artistică determinând o adevărată „*competiție fiscală*”.

Profitându-se de existența zonelor cu regimuri permissive cum ar fi Panama, Insulele Bahamas, Antilele Olandeze, Luxemburg, Lichtenstein, a apărut o întreagă practică de orientare a impunerii fiscale către astfel de state și de eludare a controlului financiar.

Legiferarea de unele state a unor sisteme cu înalt grad de atractivitate poate avea consecințe extrem de favorabile pentru acestea prin atragerea de persoane cu înaltă calificare profesională, oameni de știință, cultură, sportivi de performanță sau persoane care realizează venituri foarte mari, ori dispun de averi impresionante.

Astfel, statele respective economisesc importante resurse financiare pe care le-ar reclama pregătirea cadrelor respective, realizează o veritabilă infuzie de specialiști în producție, în cercetare, în activitatea sportivă, sau în alte domenii de interes major.

În schimb, asemenea măsuri produc efecte diametral opuse în statele de origine ale emigranților fiscali, atrăgând, pe lângă diminuarea resurselor financiare publice și o veritabilă amputare a corpului social cel mai productiv.

În vederea sustragerii de la impunerea considerată împovărătoare, în raport cu cea practică de alte state, materia impozabilă este adesea transferată de către cei interesați într-un alt stat, folosind în acest scop relațiile existente între societățile făcând parte din același grup, sau creând o societate comercială intermediară.

Atunci când o societate comercială dorește să-și extindă activitatea peste graniță, aceasta are la îndemână, printre altele, soluția constituirii de societăți comerciale sub formă de filiale în alte state.

Prin participarea, într-o anumită proporție, la formarea acestor societăți-filiale, societatea mamă își asigură dreptul de control asupra activității acestora.

Întrucât gradul de fiscalitate diferă de la un stat la altul, grupul de societăți la care ne referim va căuta să profite de legislația fiscală cea mai blândă existentă în unul din statele în care își au sediile aceste societăți.

Pentru a putea realiza acest lucru, este necesar ca beneficiile obținute în statele cu fiscalitate ridicată să fie transferate în statul cu fiscalitate redusă.

În acest scop, societățile făcând parte din același grup convin să folosească drept instrumente prețurile, împrumuturile, licențele sau tarifele pentru diferite servicii.

Prețurile se folosesc în maniera următoare:

Atunci când societățile membre ale grupului cooperează la realizarea unui produs sau își livrează reciproc mărfuri achiziționate pe piețele în care își au sediile, ele se înțeleg cu societățile din statul cu o fiscalitate mai ridicată să factureze produsele respective la prețuri scăzute, mai mici către societatea implantantă în statul cu fiscalitate redusă, în timp ce societatea achizitoare la rândul ei desface produsele respective la prețuri normale.

În felul acesta, beneficiul creat în anumite societăți și transferat prin intermediul altei societăți va fi impus în statul de rezidență al acestei societăți.

Avantajul realizat de grup reprezintă un dezavantaj pentru statele de rezidență care au practicat prețuri normale la livrare.

Alteori, societățile făcând parte dintr-un grup utilizează calea acordării de împrumuturi pentru a beneficia de avantajele diferențelor de fiscalitate existente între statele în care își au sediile.

Astfel, societățile situate în state cu fiscalitate mai ridicată prin acordarea de împrumuturi cu dobânzi sub prețul pieței către societatea din statul cu fiscalitate mai redusă, îi transferă acesteia din urmă o parte din beneficiile lor.

Altă metodă este aceea a folosirii de către societățile membre ale unui grup a brevetelor de invenție, mărcilor de fabrică și de comerț, desenele sau modelele industriale pentru a influența nivelul sarcinilor fiscale.

În acest scop, societatea proprietară a unor asemenea drepturi intelectuale le transferă celorlalte societăți din grup spre utilizare, în schimbul unei redevențe subdimensionate sau supradimensionate în funcție de nivelul fiscalității din statele în care aceasta își are sediile.

Astfel, grupul de societăți creat exercită controlul asupra activității societăților de producție și comercializare, în virtutea dreptului pe care îl conferă participarea la capitalul acestora.

Între societățile intermediare un loc aparte îl ocupă „societățile holding de finanțare”, care au ca obiect de activitate contractarea de împrumuturi pe piață pentru procurarea resurselor necesare finalizării activității societăților din grup.

Astfel, dacă o societate industrială sau comercială își are sediul într-un stat care percepe impozite ridicate asupra veniturilor din dobânzi mai reduse și nu obligă debitorul să rețină impozitul aferent din dobânzile datorate de el creditorului, pentru aceasta societatea de producție sau comercializatoare, ar trebui să creeze o societate de finanțare într-un stat cu un regim fiscal mai moderat ca nivel, și mai puțin sever ca modalitate de percepere.

O altă categorie de societăți intermediare o constituie societățile bază care au ca obiect de activitate centralizarea profiturilor de la celelalte societăți din grup precum și încasarea dividendelor, dobânzilor și redevențelor.

Asemenea societăți comerciale se creează în condițiile în care o societate realizează venituri supuse unei fiscalități ridicate în statul în care își are sediul, aceasta este preocupată să-și localizeze aceste venituri într-un alt stat, dotat cu un sistem fiscal blând.

În momentul în care s-a descoperit un asemenea stat, societatea în cauză crează în statul respectiv o societate bază pe care o face tutelară de venituri.

În calitate de deținătoare de acțiuni, de obligațiuni, de licențe, de know-how, societatea de bază va încasa dividende, dobânzi și redevențe.

Veniturile astfel realizate vor fi impuse în statul de rezidență care nu este și statul de sursă a veniturilor, unde fiscalitatea este excesivă.

7.2.3. Spălarea banilor proveniți din evaziune fiscală

Activitatea de spălare a banilor este reprezentată de modalitățile prin care sumele de bani câștigate în mod ilegal din evaziunea fiscală generată de diferite activități infracționale cum ar fi traficul de ființe umane, traficul de stupefiante, prostituția neautorizată, traficul de arme neautorizat, devin așa-zis legale sau primesc un aspect de venituri licite.

Modalitățile sunt nenumărate și țin de ingeniozitatea autorilor acestor infracțiuni, din care amintim:

- înființarea de societăți comerciale fictive și transferul succesiv al sumelor prin diferite conturi până la legalizarea acestora;
- înființarea de lanțuri hoteliere sau restaurante și declararea unor venituri nereale;
- înființarea de cazinouri dedicate special acestor scopuri;
- înființarea de agenții imobiliare fictive.

În vederea combaterii infracțiunilor de spălare de bani, în România a fost înființat Oficiul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor, autoritate publică aflată în componența executivului și care coordonează activitatea de prevenire și combatere desfășurată de către celelalte autorități cu competențe în domeniu.

În continuare vom prezenta elemente specifice paradisurilor fiscale în materia spălării banilor.

Evoluția către ceea ce numim noi astăzi “*economie globală speculativă*” a fost facilitată de apariția și dezvoltarea noilor tehnologii, care permit transferuri financiare extraordinar de rapide.

Exodul de capital, profiturile obținute din activități ilicite, banii care caută dobânzi preferențiale sau cursuri de schimb favorabile, combinate cu viramente contractuale și achitarea datoriilor bancare se combină într-un flux vast al tranzacțiilor financiare, năucitor de rapid și complex.

Într-adevăr, Sistemul Financiar Global reprezintă suportul comerțului internațional și al investițiilor, într-o lume caracterizată de globalizarea comerțului, de dezvoltarea masivă și răspândirea corporațiilor multinaționale și transnaționale, precum și de rapiditatea mișcărilor de capital și a investițiilor.

Globalizarea serviciilor financiare a devenit una dintre cele mai importante dimensiuni în procesul general de globalizare.

Alimentată de noile descoperiri ale tehnologiei și comunicațiilor, infrastructura financiară s-a transformat într-un sistem care unește țări și instituții financiare, case de brokeraj, burse, piețe valutare și portofolii de investiții într-un mecanism global de schimb care funcționează 24 de ore pe zi.

În același timp, dezvoltarea monedei electronice – bani sub formă de simboluri pe monitoarele calculatoarelor – face posibil transferul rapid și ușor de fonduri aproape oriunde în lume.

În ultima vreme, un procent din ce în ce mai mare a mișcărilor mondiale de bani se realizează prin tranzacțiile electronice, în detrimentul tranzacțiilor în numerar.

Creșterea masivă de plăți electronice a fost posibilă datorită dezvoltării mecanismului de transfer electronic pus în funcțiune de Societatea pentru telecomunicații Financiare Interbancare prin Clearing (SWIFT), de Rezerva Federală (Fedwire) și de Sistemul de Plăți Interbancare prin Clearing (CHIPS).

Acest sistem este visul oricărui spălător de bani, oferind multiple alternative de a imita caracteristicile și tipicul tranzacțiilor legale, în felul acesta respectându-se una din legile fundamentale ale spălării banilor – aparenta legitimitate.

În realitate, nu există nici o separare funcțională și instituțională evidentă între transferul legal de bani și transferul câștigurilor obținute din traficul de droguri sau din alte fraude.

Diferențierea este practic imposibilă, în felul acesta confruntându-ne cu o altă piesă de bază a spălării de bani: abilitatea de a introduce tranzacții și câștiguri ilicite într-un volum mare de tranzacții licite.

O altă cerință a spălării eficiente de bani este ca raportul între fluxurile financiare ilegale și cele legale să fie relativ mic. Încă o dată, sistemul electronic se dovedește a fi perfect pentru aceste strategii.

Scandalurile financiare au demonstrat că spălătorii de bani, proveniți din droguri, arme, corupție, prostituție, contrabandă sau evaziune fiscală, au utilizat, în general, următoarea structură financiară:

- ♦ o companie de afaceri internațională (IBC) sau un trust înmatriculat într-o jurisdicție de conveniență, permisivă;
- ♦ conturi bancare deschise de aceste entități la bănci din jurisdicția respectivă;
- ♦ transferuri de fonduri din aceste bănci către instituții financiare internaționale care, la rândul lor, transferă aceste fonduri oriunde în lume.

Pe o listă a băncilor care au fost antrenate de-a lungul timpului în operațiuni de spălare a banilor întâlnim nume de rezonanță precum: Bank of America, Bank of New York, Barclay's Bank, Citibank, Credit Suisse, Deutschebank.

În unele cazuri a fost vorba de neglijență sau comportament infracțional al unor angajați, în alte cazuri însă procedurile ilicite s-au derulat în condițiile respectării în totalitate a regulamentelor existente la data respectivă.

Deși infractorii economici amenință sistemul financiar global, ei o fac mai degrabă printr-un proces de erodare a normelor, a standardelor decât printr-un proces distructiv.

Infractorii economici sunt mult mai interesați în exploatarea sistemului decât în dezbinarea lui, paradisurile fiscale și băncile fictive fiind de cele mai multe ori elemente componente ale sistemului, acestea fiind atrăgătoare pentru teroriști și grupurile rebele care caută să spele banii obținuți din afacerile murdare, create pentru a susține atacurile armate sau pentru a cumpăra armele necesare în continuarea campaniei de violență.

7.2.3.1. Cazuri de utilizare a jurisdicțiilor offshore în montajele financiare de spălare a banilor

A ne gândi la centrele financiare offshore doar ca mijloc de spălare a banilor ar fi o greșeală deoarece acestea sunt folosite ca baze pentru comiterea unei game largi de infracțiuni și pentru a asigura acoperirea a numeroase tranzacții financiare ilicite și dubioase.

➤ Cazul Băncii Internaționale de Credit și Comerț (BCCI)

În iulie 1991, peste 12 miliarde USD – reprezentând active ale BCCI – au fost confiscate după ce investigatorii au descoperit probe despre răspândirea fraudei. Colapsul băncii nu a constituit însă o surpriză, el fiind deja prevăzut. Verificări asupra conducerii fuseseră făcute de câțiva ani în SUA și Marea Britanie, însă acțiunile întreprinse de inspectorii bancari și colapsul băncii au generat unde mari de șoc în întreg sistemul financiar.

Pe măsură ce rezultatele investigațiilor erau făcute publice, faptul cel mai șocant nu a fost falimentul în sine, ci faptul că acestei bănci i-a fost permisă atâta vreme funcționarea fără nici o

intervenție din partea guvernelor și a inspectorilor bancari. Banca nu a făcut discriminări în ceea ce privește clienții săi, furnizând servicii pentru traficanți de droguri, dictatori, teroriști, comercianți frauduloși, traficanți de arme și mulți alții. Mai mult, BCCI nu numai că a funcționat pe un sistem bazat pe confidențialitate și înșelăciune, dar îl și vindea în mod deliberat clienților, ca parte esențială a serviciilor bancare.

Înființată de Agha Hasan Abedi ca bancă destinată țărilor în curs de dezvoltare, BCCI la momentul colapsului era cunoscută în anumite cercuri ca bancă a escrocilor și a criminalilor internaționali – „Bank of Crooks and Criminals International”.

Prin fracționarea structurii corporației, a evidenței contabile, a controalelor reglatoare, a reviziilor contabile, prin complexitatea structurilor interne a grupului BCCI, acesta a fost capabil să ocolească în mod frecvent restricțiile legale cu privire la mișcarea capitalului și bunurilor.

BCCI a fost capabilă să comită sau să faciliteze o serie de infracțiuni prin intermediul a numeroase mijloace, inclusiv utilizarea companiilor de acoperire „shell companies” (scopul acestor companii este de a acționa ca modalitate de a spăla bani sau de a-i ascunde de inspectorii fiscali), exploatarea centrelor financiare offshore și a paradisurilor bancare și diversitatea structurii corporației sale.

Deși avea sediul general la Luxemburg, scopul pentru care a fost înființată BCCI (stimularea economiilor în curs de dezvoltare) a făcut ca aceasta să nu fie responsabilă față de o anumită jurisdicție sau supusă unui anumit set de reglementări naționale.

Sistemul de supraveghere era slab la momentul respectiv și această slăbiciune a fost pe deplin exploatată de bancă, ce și-a împărțit operațiunile între doi auditori, nici unul dintre aceștia neavând acces la imaginea totală a activităților sale, poziție din care ar fi fost capabilă să dea un sens adevărat implicării băncii în spălările de bani și în alte forme de fraudă și corupție.

Suplimentar, BCCI a folosit Insulele Cayman și Antilele Olandeze pentru a crea un labirint de companii de fațadă care să formeze o cortină de acoperire a deponenților și activităților acestora. Deși autorități precum banca Angliei au aflat despre activitatea infracțională a BCCI, timp de doi ani nu s-au făcut demersuri pentru închiderea ei.

Majoritatea transferurilor de bani s-a realizat prin BCCI Overseas, autorizată în Grand Cayman. Atunci când autoritățile new-yorkeze au somat BCCI să prezinte datele bancare din Cayman, acestea s-au lovit de un adevărat zid de piatră, pe motivul respectării secretului bancar.

În cele din urmă, autoritățile americane au făcut progrese importante în urma întăririi relațiilor de cooperare cu British Serious Frauds Office. Judecătorul general al Grand Cayman, un avocat din Midlands – Anglia, numit în funcție de către guvernul britanic, a făcut o vizită „colegială” oficialilor new-yorkezi, aceștia primind însă doar o parte din informațiile cerute.

➤ ***Cazul Franklin Jurado 1990 – 1996***

Una dintre cele mai interesante condamnări din SUA a fost cea a lui Franklin Jurado, un economist columbian, absolvent al Harvardului, care nu numai că a spălat sume importante de bani pentru Jose Santacruz Londono, exponent de marcă al Cartelului Cali, dar a dezvoltat o foarte bine gândită schemă de spălare a banilor.

Jurado a fost arestat în 1990 la Luxemburg, unde organele de control au confiscat câteva dischete cu date despre 115 conturi bancare din 16 locații (de la Luxemburg la Budapesta) și detalii despre o vastă schemă de spălare a banilor.

Cele cinci faze ale schemei au fost create pentru a legaliza sumele obținute din traficul de droguri și a le feri de confiscare. Deși nu există decât o variantă a ciclului clasic de spălare a banilor, în strategia lui Jurado, fazele spălării erau atent create, pentru ca bunurile să treacă de la un nivel înalt de risc la unul mai mic.

Cele cinci faze erau:

- ◆ Depozitul inițial – faza cea mai riscantă – pentru că banii sunt încă aproape de originea lor și deci foarte „fierbinți” – se realiza în Panama;
- ◆ Transferul banilor din Panama în Europa. De aproape trei ani, Jurado coordona transferul dolarilor americani din băncile panameze în mai mult de 100 de conturi din 69 de bănci din nouă țări: Austria, Danemarca, Marea Britanie, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Luxemburg și Monaco, cu depozite între 50.000 și un milion de dolari.
- ◆ Transferul banilor în conturi deschise în numele unor cetățeni europeni – pentru ascunderea naționalității deținătorului contului, deschise sub nume europene cum ar fi: Peter Hoffman și Hannika Schimdt, pentru a îndepărta supravegherea sporită alocată conturilor deschise în numele unor hispanici sau columbieni.
- ◆ Transferul către companii de fațadă europene;
- ◆ Întoarcerea fondurilor în Columbia – prin investiții realizate de companiile de fațadă în afacerile legale ale lui Santacruz, cum ar fi: restaurante, companii de construcții, companii farmaceutice și imobiliare.

Potrivit unui raport ulterior, Jurado a spălat aproximativ 30 de milioane de franci francezi prin intermediul conturilor deschise la marile bănci din Franța.

El a precizat că Franța a meritat atenția sa și a identificat instituții financiare franceze care erau accesibile spălării de bani. Cel mai mare punctaj l-a obținut Austria, apoi Ungaria (pentru că dorea capital vestic) și Insulele Canalului (care erau un paradis fiscal).

➤ ***Rolul zonelor offshore în mecanismele de spălare a banilor***

Jurisdicțiile utilizate pentru spălarea banilor sunt reprezentate atât de statele din onshore (state cu diverse nivele de dezvoltare), cât și de teritorii offshore.

Atractivitatea fiecărei categorii derivă din caracteristicile sale:

Statele offshore dezvoltate

- ◆ Locul, valoarea și ritmicitatea obținerii câștigurilor ilegale;
- ◆ Posibilități extinse de a masca legalizarea banilor în cadrul tranzacțiilor multiple ce au loc în zona respectivă;
- ◆ Supravegherea strictă a tranzacțiilor cu offshore-ul de către autorități;

Statele offshore mai puțin dezvoltate

- ◆ Multitudinea posibilităților de a spăla bani în apropierea locului de obținere (sistem legislativ și executiv incoerent);
- ◆ Corupție ridicată a autorităților;
- ◆ Lipsa cunoștințelor necesare utilizării unor metode mai rafinate.

Paradisurile fiscale:

- ◆ Secretul bancar, posibilitatea ascunderii identității și secretul operațiunilor desfășurate;
- ◆ Concursul voluntar sau involuntar al unor astfel de state în facilitarea procesului de spălare a banilor;
- ◆ Gradul de adecvare al serviciilor financiare oferite de acestea;
- ◆ Impozite foarte mici sau nule.

În România, sistemul economico – financiar a fost suficient de vulnerabil pentru ca cei care doreau să spele bani să nu se complice prea mult cu utilizarea unor paradisuri fiscale, fapt ce a generat:

- ✓ privatizări dubioase;
- ✓ lipsa/nerespectarea unui sistem de raportare a tranzacțiilor suspecte;
- ✓ controlul unor instituții financiare de grupuri mafiote;
- ✓ utilizarea societăților-fantomă;
- ✓ sisteme paralele de transmitere a fondurilor;
- ✓ abundența cazinourilor;
- ✓ lipsa de supraveghere a afacerilor imobiliare.

Un exemplu frecvent întâlnit de utilizare a firmelor offshore în România – folosirea unor facturi de import supraevaluate pentru scoaterea din țară a unor sume obținute ilicit: se introduc în țară produse din contrabandă, care se comercializează prin intermediul unui lanț de firme-fantomă, fără documente de import.

Pentru a se realiza aceste transferuri de valută se folosesc documente vamale aferente unor produse importate legal, însă cu prețuri supraevaluate.

Pentru a evita plata unor taxe vamale ridicate se aleg acele produse fără taxe vamale sau cu taxe foarte mici, beneficiarii acestor facturi supraevaluate sunt tot firme fantomă, iar transferurile valutare se efectuează în firme offshore aparținând exportatorilor de mărfuri de contrabandă.

Spălarea propriu-zisă a banilor este foarte ușor de realizat prin achiziții repetate de active financiare, imobiliare și apelând la facilitățile internetului. Reintegrarea fondurilor, ca de altfel întregul proces, ține de „finețea” reciclatorului, fiind practică o gamă largă de procedee:

- ✓ utilizarea de facturi false de import – export;
- ✓ vânzarea – cumpărarea unor servicii sau active necorporale;
- ✓ împrumuturi din partea unor terți interni-externi;
- ✓ tranzacționarea unor imobile sau afaceri neprofitabile și obținerea unor valori adăugate prin „management performant”, know-how, manoperă;
- ✓ câștiguri la cazinouri, pariuri, loterii, producerea unui eveniment „nefericit” și încasarea asigurării, etc.

➤ ***Afaceri murdare cu proprietăți imobiliare din Costa Rica***

Cu o periodicitate de câțiva ani, Costa Rica urcă în vârfurile topurilor offshore și apoi se prăbușește din nou. Deoarece Costa Rica este din nou în vogă în mediul internațional, un mare număr de persoane sunt interesate de constituirea de structuri juridice în Costa Rica pentru a evita plata impozitelor și în alte scopuri, decizie determinată în mare măsură și de sfaturile prietenilor care au avut succes cu aceste structuri.

O mare parte din ei doresc să înființeze structuri în Costa Rica pentru a evita plata impozitelor și să utilizeze sumele obținute din activitatea acestor companii pentru achiziționarea de proprietăți în Costa Rica. Practic, de aici începe să funcționeze afacerea murdară.

Fără îndoială, Costa Rica este un loc exotic, frumos, care abundă în oportunități profesionale și de afaceri; totodată, este unul din cele mai importante jurisdicții în care se stabilesc expatriații americani. Din păcate, cei mai mulți dintre expatriați sunt aici pentru că au fost nevoiți să părăsească SUA ca urmare a săvârșirii unor înșelătorii, fraude sau evaziuni fiscale. Deci Costa Rica este o țară cu multiple pericole de acest gen, cu cel puțin la fel de mulți infractori financiari ca în Belize, Antigua sau Nevis.

Escrocheria începe cu investitori de succes care cred că le știu pe toate. Din punctul lor de vedere este foarte simplu: înființezi o companie în Costa Rica cu acțiuni la purtător, depui o sumă mare de bani într-o bancă offshore, apoi folosești compania pentru a cumpăra o frumoasă proprietate imobiliară din Costa Rica la prețuri foarte avantajoase, iar la pensie îți transferi toți banii din statul de rezidență și te retragi în Costa Rica pentru a trăi fericit până la adânci bătrâneți.

Costa Rica are legi care acordă intrușilor drepturi imediate și ferme, neexistând nici o formă de a-i mai evacua de pe proprietate o dată ce s-au instalat.

De exemplu, un agent imobiliar din Costa Rica determină câțiva străini bogați să vină în Costa Rica, le arată câteva proprietăți frumoase și libere și îi convinge să-i plătească o sumă importantă pe ele. Apoi, după ce s-au urcat în avion, agentul mută câțiva intruși pe acele proprietăți, iar când străinii se întorc, ei dețin imobile pe care nu le pot folosi datorită intrușilor.

În acel moment intervine vânzătorul, care le spune că, din nefericire, au apărut acești intruși pe proprietate, și că nici el, nici tribunalul nu pot face nimic pentru a-i evacua, dar din generozitate, se oferă să cumpere de la aceștia imobilul la o valoare nominală de 10% din suma cu care păcăliții cumpăraseră activul.

a. În final, proprietarul fără proprietate acceptă, deoarece cu acei intruși pe ea, proprietatea nu valorează nimic, aPopa Ș., Cucu A. – „Economia subterană și spălarea banilor”, Editura Expert, București, 2006, pag.133

poi vânzătorul îi scoate pe intruși de pe proprietate, lăsând capcana deschisă pentru a repeta același proces. Această escrocherie funcționează de foarte multă vreme și dispare sau renaște pe măsura trecerii timpului.

➤ ***Ascunderea banilor offshore***

Deseori întâlnită sub denumiri similare (conturi bancare secrete, conturi offshore, conturi anonime, conturi bancare elvețiene), acest tip de fraudă reprezintă teama primară a oricărei persoane care se gândește să sondeze în mod practic lumea offshore.

Schematic, filmul operațiunii se derulează astfel: investitorul își plasează banii sub controlul unor entități offshore, acestea declară că banii le aparțin, investitorul neagă posesia fondurilor, sumele se înmulțesc fără a fi supuse impozitării, iar creditorii nu se pot îndrepta asupra lor, având în vedere că nu mai există nici o legătură oficială între investitor și banii săi.

Problemele ce pot apărea sunt reprezentate de dispariția persoanelor sau companiei căreia i-au fost încredințați banii sau refuzul acesteia de a-i mai înapoia. În aceste situații, investitorul nu poate să depună plângere la autorități pentru a nu se descoperi că a comis evaziune fiscală. Lucrurile pot lua o turnură mai gravă în situația în care investitorul este șantajat, stors de sume suplimentare, pentru a nu se afla despre evaziunea fiscală comisă.

➤ ***Metode de sustragere a profitului de la impozitare***

Exportul și importul utilizând ca intermediari companii cu reședință în paradisuri fiscale este metoda cea mai des întâlnită de evaziune fiscală legală internațională.

De exemplu, fie cazul unei companii din România care exportă în Germania 20.000 de produse, al căror preț de cost este de 100 lei fiecare, iar prețul la livrare fiind de 200 lei.

Dacă exportul s-ar face direct către firma germană, la profitul brut obținut în România din aceasta tranzacție, de 1.000.000 lei, impozitul pe profit este de 160.000 lei (se aplică cota unică de impozit pe profit de 16%).

Acest prim exemplu prezintă stabilirea profitului net al beneficiarului, în cazul neapelării la compania offshore. În cazul în care în afacere intervine o companie offshore, impozitul pe profit ar fi diminuat.

Produsele trebuie vândute mai întâi companiei offshore, ar cărei proprietar este chiar exportatorul, cu 101 lei, după care sunt revândute către firma germană cu 200 lei.

În acest caz, impozitul pe profit plătit în România este de doar 3.200 lei, restul sumei fiind supusă impozitării în paradisul fiscal respectiv.

În exemplu s-a presupus că beneficiarul are deja o companie offshore înființată în Antigua (a plătit deja taxa de înregistrare de 350 USD), care este scutită de plata impozitului pe profit și plătește pentru această scutire o redevență anuală de 350 USD și un cost mediu al gestiunii delegate de 350 USD.

În ceea ce privește microîntreprinderile, apelarea la paradisurile fiscale pentru a micșora impozitul datorat statului român nu este în nici un fel o alternativă viabilă, ceea ce se poate observa și din cele ce urmează.

Este necesară precizarea că acest statut de microîntreprindere este facultativ, proprietarii săi pot opta pentru cele două posibilități – impozitul pe profit sau cel pe venit.

Pentru a fi considerată microîntreprindere, o persoană juridică română trebuie ca, la data de 31 Decembrie a anului fiscal precedent, să îndeplinească cumulativ următoarele condiții:

- ◆ să aibă înscrisă în obiectul de activitate producția de bunuri materiale, prestarea de servicii și/sau comerțul;
- ◆ să aibă de la 1 până la 9 salariați inclusiv;
- ◆ să fi realizat venituri care nu au depășit echivalentul în lei a 100.000 euro;
- ◆ capitalul social al persoanei juridice este deținut de persoane, altele decât statul, autoritățile locale și instituțiile publice.

Reglementările cu privire la microîntreprinderi sunt foarte stricte, în sensul că dacă persoana juridică nu mai poate îndeplini una din condițiile de mai sus la un moment dat, ea nu mai poate aplica regimul fiscal pentru microîntreprinderi începând din acel moment, și nici în viitor în cazul în care revine între coordonatele date de lege. Pe de altă parte, cota de impozitare foarte redusă încurajează societățile mici să-și mențină operațiunile între aceste limite, sacrificând în schimb posibilitățile de extindere sau de dezvoltare.

Baza impozabilă a impozitului pe veniturile microîntreprinderilor o constituie veniturile din orice sursă, din care se scad:

- ◆ veniturile din variația stocurilor;

- ◆ veniturile din producția de imobilizări corporale și necorporale;
- ◆ veniturile din exploatare, reprezentând cotă-parte a subvențiilor guvernamentale și a altor resurse pentru finanțarea investițiilor;
- ◆ veniturile din provizioane;
- ◆ veniturile rezultate din anularea datoriilor și a majorărilor datorate bugetului statului, care nu au fost cheltuieli deductibile la calculul profitului impozabil, conform reglementărilor legale;
- ◆ veniturile realizate din despăgubiri, de la societățile de asigurare, pentru pagubele produse la activele corporale proprii.

Prin aceste venituri “deductibile” se realizează o diminuare a veniturilor totale, eliminându-le pe cele fără suport în activitatea economică a societății respective.

Faptul că aceste societăți nu plătesc impozit pe profit, ci pe venit, este un avantaj mic dacă este comparat cu dezavantajele evidente. Avantajul constă în faptul că impozitul maxim ce poate fi plătit este de 3.000 de euro și în pierderea relevanței mărimii cheltuielilor pentru determinarea impozitului, ceea ce poate constitui un stimulent pentru micii investitori.

Dezavantajele majore sunt regulile stricte de încadrare, care pun o piedică serioasă în calea dezvoltării ulterioare a societății comerciale și cea mai importantă – imposibilitatea folosirii sistemului cheltuielilor deductibile pentru a diminua profitul impozabil și odată cu acesta, a impozitului.

Tocmai acest dezavantaj reprezintă impedimentul pentru folosirea paradisurilor fiscale pentru diminuarea materiei impozabile. Cum cheltuielile nu mai pot influența profitul impozabil, artificiile de intermediere a exportului printr-o companie offshore deținută tot de proprietarul microîntreprinderii nu mai pot fi aplicate.

Astfel, impozitul depinde numai de nivelul veniturilor și astfel sunt încurajate minimizarea cheltuielilor și maximizarea veniturilor obținute în limita sumei de 100.000 de euro.

Dar chiar dacă nu se poate apela la paradisuri fiscale, simplul fapt că venitul net de impozit are întotdeauna o pondere de 97% din total venituri, coroborat cu o minimizare a cheltuielilor poate deschide drumul către profituri substanțiale.

Foarte important este că întoarcerea la aplicarea impozitului pe profit este relativ ușoară. Este de ajuns neîndeplinirea uneia din cele patru condiții ce trebuiau îndeplinite cumulativ și societatea comercială poate folosi tot arsenalul de artificii fiscale aflate la dispoziția celor ce plătesc impozit pe profit.

Serviciile oferite de firmele offshore sunt greu de cuantificat. Presupunând că o firmă românească importă 20 de autoturisme, în urma acestui import obținând un profit brut de 10.000 lei, impozitul pe profit pe care al trebui să-l plătească statului român ar fi de 1600 lei.

În acest caz, pentru evitarea impozitului pe profit se poate încheia un contract cu o firmă offshore – cu același proprietar ca și firma importatoare – care să asigure paza convoiului de mașini până la granița cu România.

Suma stipulată în contract poate ajunge și la 10.000 lei, suma deductibilă în totalitate, situație în care impozitul pe profit rezultat în urma acestei tranzacții pentru compania românească este nul. Profitul firmei românești se minimizează.

În multe cazuri, investitorii din paradisurile fiscale sunt, de fapt, acționari români care își scutesc profiturile prin alte firme care nu au sediul în România – companiile offshore.

Respectivele firme figurează în evidențe ca agenți economici străini, iar investitorilor români li se pierde urma.

Prin contractele de furnizare de servicii (unde nu apare riscul, ca în cazul bunurilor, astfel încât valoarea să poată fi evaluată de organele de control) se pot transfera sume importante afară din țară, unde impozitul pe profit este de 16%, în paradisurile fiscale, unde impozitul este în cel mai rău caz egal cu 10% sau sume fixe destul de mici.

Cum cele două firme au un acționar comun, o aritmetică simplă arată că el va recupera valoarea impozitului neplătit statului român, mai puțin cel plătit paradisului fiscal, realizând un pondere a profitului net în total venituri de cel puțin 90%, doar trecând banii dintr-un buzunar în altul.

În prezent se înregistrează foarte multe cazuri în care investitorii străini achiziționează produsele de la firmele pe care le-au înființat în România la prețuri extrem de mici sau chiar sub costurile de producție, după care le revând la prețul pieței.

Astfel, firmele din România înregistrează profituri minuscule sau chiar pierderi, în timp ce companiile de afară realizează profituri substanțiale.

În situația actuală, acest fenomen este aproape imposibil de contracarat, în primul rând pentru că, nefiind înregistrate în România, firmele offshore nu pot fi controlate de nici o autoritate locală.

Din acest motiv, Banca Națională a României, al cărei accept este necesar pentru efectuarea transferurilor de valută din România către alte țări, nu poate avea nici o situație referitoare la firmele offshore ai căror acționari sunt persoane fizice sau juridice române.

O situație îngrijorătoare a fost semnalată de către presă încă de la începutul anului 2004, și anume faptul că fondurile obținute din acțiuni de spălare a banilor prin circuite financiar-bancare, deseori orientate către firmele offshore, se întorc în România în principal ca împrumuturi externe private acordate de companii înregistrate în zone considerate paradisuri fiscale.

Aceste împrumuturi externe sunt acordate societăților comerciale care au mai lucrat cu bani murdari care, la rândul lor, investesc în domenii economice profitabile, banii intrând astfel în operațiuni licite.

“Importul cu plata în avans” pare a fi altă modalitate de a scoate valuta din țară. Fondurile sunt transferate din conturile unor societăți comerciale înregistrate în România, care au asociați cetățeni români, cu titlul de contravaloare pe operațiuni “import în avans”, fără să fi efectuat operațiuni de comerț exterior, iar valuta rămâne nerepatriată.

O altă modalitate o reprezintă transferarea unor sume în exterior în conturile unor firme offshore cu titlul de contract de consultanță, servicii informatice, contract de comision, fără ca serviciile să se realizeze efectiv sau transferuri în beneficiul unor societăți offshore cu conturi bancare deschise în evidențele unei bănci comerciale în România.

Se practică de asemenea transferul de fonduri din conturile unei societăți comerciale române în beneficiul unei companii offshore, cu titlul de “contracte prestări servicii”, după care sumele se întorc în România în contul unei societăți comerciale sau în contul personal al reprezentantului legal al celor două firme.

➤ ***Escrocherii cu titluri diplomatice și nobiliare***

La ora actuală, există câteva companii care au pus în vânzare diferite titluri diplomatice sau nobiliare, cu mențiunea că acestea pot genera importante facilități fiscale. Acest lucru nu este adevărat. În majoritatea cazurilor, rezidenții fiscali ai unei țări, atât ai celor dezvoltate, cât și cei ai celor mai puțin dezvoltate trebuie să plătească impozitele atribuite lor, indiferent de titlurile care îi caracterizează.

Achiziția acestor titluri poate facilita accesul la anumite evenimente, poate îmbunătăți imaginea în societate, urgenta o serie de proceduri administrative, poate salva o serie de cheltuieli mărunte, însă avantajele se limitează la această arie. În afara acestor avantaje, aceste titluri nu folosesc la nimic, poate doar ca subiecte de conversație.

➤ ***Seminariile offshore***

La prețuri începând de la câteva zeci de dolari până la 7.000 USD (într-un loc exotic cum ar fi Aruba), se poate participa la seminarii despre protecția bunurilor și planificarea fiscală offshore, care promit reduceri dramatice de taxe prin folosirea paradisurilor fiscale.

În cele mai multe astfel de prezentări, moderatorii le vor spune celor interesați că toate strategiile derulate de ei sunt în conformitate cu legea, dar în același timp vor face aluzie la posibilitatea unei consultații private, unde în schimbul unei taxe, care variază în funcție de experiența și renumele consultantului, și le vor arăta căile îmbogățirii rapide și a protecției totale prin plasarea banilor lor în conturi secrete ale băncilor offshore sau orice altă structură controlată de ei.

Însă, în cele mai multe cazuri, această strategie presupune dezvăluirea de către proprietari a existenței și localizării banilor lor, fapt care îi face dependenți de consultant și implicit vulnerabili, generând un adevărat carusel infracțional.

Să ne reamintim

Efectul imediat al evaziunii fiscale îl reprezintă nerealizarea veniturilor publice în totalitatea prognozată și implicit imposibilitatea realizării programelor asumate de către guvern sau de către autoritățile publice locale.

Sub aspect economic, toate formele de evaziune fiscală influențează concurența, în sensul negativ al distorsionării acesteia, iar societățile comerciale care nu-și îndeplinesc obligațiile fiscale pot practica prețuri mai scăzute decât acelea care nu fraudează, în felul acesta, cele dintâi putând pătrunde mult mai ușor pe noi segmente de piață, generând o concurență neloială.

7.3. Rezumat

Fenomenul de evaziune fiscală este, din păcate, foarte răspândit, atât pe plan național cât și pe plan internațional, proliferarea faptelor ilegale din domeniul economico-financiar aducând grave prejudicii ce au efect nociv asupra relațiilor financiare internaționale, evaziunea fiscală realizată de persoanele fizice sau juridice, pe plan internațional, aducând prejudicii intereselor statului de origine a veniturilor sau pe cele ale statului de rezidență al beneficiarilor acestora, iar activitatea de spălare a banilor este reprezentată de modalitățile prin care sumele de bani câștigate în mod ilegal din evaziunea fiscală generată de diferite activități infracționale cum ar fi traficul de ființe umane, traficul de stupefiante, prostituția neautorizată, traficul de arme neautorizat, devin așa-zis legale sau primesc un aspect de venituri licite.

7.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce evaziunea fiscală influențează concurența comercială?

- a. Evaziioniștii pătrund mult mai ușor pe piață;
- b. Evaziioniștii practică prețuri mai scăzute;
- c. Evaziioniștii generează o concurență neloială.

2) Ce infracțiuni pot genera evaziunea fiscală?

- a. Traficul de ființe umane;
- b. Traficul de stupefiante;
- c. Traficul de influență.

3) Cine poate combate spălarea banilor proveniți din evaziune fiscală?

- a. A.N.A.F.;
- b. Ministerul Muncii și Solidarității Sociale;
- c. O.N.C.P.S.B.

7.5. Bibliografie recomandată

- a. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013;
- b. Ștefan Popa, Adrian Cucu – ***Economia subterană și spălarea banilor***, Editura Expert, București, 2006;
- c. Nicolae Hoanță - ***Economie și finanțe publice***, Editura Polirom, Iași, 2000;

Capitolul 8.

PARADISURI FISCALE

8.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate, în continuarea precedentului, aspecte privind apariția și evoluția paradisurilor fiscale în decursul istoriei timpurii a omenirii și mai ales al istoriei contemporane.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

8.2. Conținut

- ✗ *Apariția și evoluția paradisurilor fiscale*
- ✗ *Caracteristicile paradisurilor fiscale*
- ✗ *Clasificarea paradisurilor fiscale*

8.2.1. Apariția și evoluția paradisurilor fiscale

Evaziunea fiscală internațională, stimulată de existența unor mici entități juridice cu statut special sau de tip statal, numite în literatura secolului XX „paradisuri fiscale” sau „oaze fiscale”, nu este un fenomen caracteristic doar lumii contemporane.

Acestea au existat din vechime, astfel, în Grecia antică, insulele din vecinătatea Atenei erau utilizate de către comercianți pentru stocarea mărfurilor, în felul acesta evitându-se un impozit de 2% perceput de cetate asupra importurilor și exporturilor.

Tot în Grecia antică, înțeleptul Platon, care trebuia să-și finanțeze celebra sa universitate, folosea în acest scop o companie non-profit, după cum menționează istoricii.

În ceea ce privește Imperiul Roman, în perioada sa de înflorire, cetățenii romani mai înstăriți foloseau insula grecească Delos, pentru a evita, în mod cât se poate de legal, plata de dări, impozite și taxe prevăzute de legislația romană.

La fel, în Britannia începutului de mileniu, se foloseau societăți ce astăzi ar fi numite „offshore”.

În Evul Mediu, așa-numitele trusturi erau modalitatea ideală de a evita fiscalitatea mult prea ridicată a acelor vremuri. Totuși, aceste societăți nu erau folosite decât de cei înstăriți și aveau scopul de a proteja proprietatea familială și tranzacțiile comerciale.

Tot atunci, Londra oferea scutiri de impozite comercianților Ligii Hanseatice, precum și celor flamanzi. Mai târziu, situația s-a inversat, iar englezii și-au putut comercializa produsele pe piețele belgiene, fără a plăti taxe.

În Statele Unite ale Americii, Patrick Henry a fondat, în 1765, primul trust – North American Land Co. – care funcționează și astăzi, după mai bine de 200 de ani.

În secolele XVI-XVII, Flandra a devenit un adevărat paradis fiscal, întrucât comerțul efectuat prin porturile sale era supus la obligații fiscale și restricții minore.

În anul 1889, The Bank of Nova Scotia din Canada, a doua ca mărime din țară, a deschis un birou în Jamaica, prin intermediul căruia clienții băncii beneficiau de avantajele fiscale și financiare acordate de această țară pentru operațiunile de comerț internațional.

Țări ca Andorra, Insulele Bermude, Cayman, Monaco, Sark & Pitcarin, nu au perceput niciodată impozit pe profit.

La acestea, s-au adăugat apoi încă multe alte paradisuri fiscale, dintre care unele pe perioade scurte – Algeria, Maroc (Casablanca), Germania (Danzig), Hong Kong, iar altele permanent – Luxemburg, Liechtenstein, Insulele Canalului Mânecii, Insula Man, Panama, Malta și Delaware și Nevada în S.U.A.

După cel de-al doilea Război Mondial, numărul și importanța paradisurilor fiscale au crescut vertiginos, datorită avantajelor oferite de aceste teritorii. Aceasta deoarece după război, legislația fiscală de odinioară s-a transformat într-un sistem agresiv și neiertător, care a ordonat creșterea exagerată a impozitelor și taxelor.

Creșterea sarcinilor fiscale a atins atât persoanele fizice, cât și companiile. Dacă la început s-a impozitat doar profitul realizat, s-a trecut apoi la aplicarea impozitului pe întregul patrimoniu.

În asemenea condiții, era firesc ca deținătorii capitalului să înceapă să caute zone care să le ofere un mediu propice dezvoltării. Astfel, în anii '80, migrația capitalului spre aceste zone a devenit un fenomen de masă.

Un lucru interesant s-a observat în situația Imperiului Britanic, ce se afla în stadiul de colaps. Coloniile și teritoriile sale începeau să-și revendice autonomia și independența.

Astfel, acestea își dobândeau și independența financiară, pierzând sumele pe care imperiul le „pompa” în aceste zone. Singura metodă de a atrage capital, care a părut viabilă unor astfel de regimuri autonome, a fost fiscalitatea redusă, formându-se, așadar, paradisurile fiscale.

Momentul care a marcat creșterea importanței paradisurilor fiscale l-a reprezentat, de asemenea, sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial, când a crescut numărul filialelor unei societăți în raport cu societatea mamă.

Inițial, aceste filiale au servit extinderii societăților mamă în străinătate, în țări care le acordau facilități fiscale și ca loc de refugiu pentru capitalurile destinate a fi reinvestite sau repatriate, iar ulterior, din păcate, filialele străine au început să fie utilizate ca mijloc de evaziune fiscală.

Pentru a servi acestui scop, filialele au început să fie implantate în țări cu monedă stabilă, care nu exercitau un control asupra schimburilor, aveau un sistem bancar fiabil și un guvern care încuraja investițiile străine pe teritoriile lor, dar impuneau slab profiturile investitorilor străini sau beneficiile societăților rezidente, precum și dividendele vărsate de filiale societății mamă.

Statele paradis fiscal (Tax-Haven) capătă, astăzi, o rezonanță din ce în ce mai profundă, atât în lumea marilor giganti, cât și în țări cu niveluri de trai mult sub cel al subzistenței, ele multiplicându-și simultan numărul și complexul de avantaje oferite investitorilor străini, în speță corporațiilor multinaționale. Pentru susținerea celor de mai sus se pot prezenta o serie de date relevante.

„Astfel, dacă în anul 1978, corporațiile americane transferau către paradisurile fiscale, sub forma investițiilor străine directe, capitaluri cifrate la 23 miliarde USD, iar corporațiile Europei Occidentale avansau resurse financiare estimate la 160 miliarde USD, la începutul secolului al XXI-lea, volumul operațiunilor de capital derulate în state - paradisuri fiscale - sunt evaluate la 1600 miliarde USD, așa cum afirmă reprezentanți ai Organizației Națiunilor Unite”.

În prezent, în lume există mai multe regiuni considerate paradisuri fiscale. Acestea sunt situate pe arhipelaguri (ex. Insulele Britanice Virgine), în republici insulare (ex. Republica Nauru) sau țări mici (ex. Panama). Unele țări, precum Elveția, au o lungă istorie în păstrarea secretului bancar, pe când altele (Bahamas, Liechtenstein, Delaware) au dorit să le imite pe cele mai dezvoltate.

La simpla auzire a expresiei *paradis fiscal* ne imaginăm locuri populate de miliardari care își petrec cea mai mare parte a timpului lor pe plajă, lungiți pe un sezlong sau într-un hamac agățat între doi cocotieri, cu un pahar la îndemână.

Averea lor, în mod evident inepuizabilă, este ascunsă într-o bancă elvețiană sub un număr de cont secret.

Dar lucrurile stau cu totul diferit în realitate!!!

Paradisurile fiscale nu sunt situate toate la tropice, ci sunt răspândite pe cele cinci continente și nu sunt refugiu exclusiv al celor mai bogați, uneori majoritatea celor care obțin profituri în aceste locuri dispun de o avere modestă pe care doresc să o dezvolte și să o păstreze.

În contextul mondializării schimburilor economice, o întreprindere care ignoră paradisurile fiscale se condamnă chiar ea însăși, prin aceasta, la non competitivitate.

Este posibil legal să încetăm să mai plătim taxe și impozite, însă, o problemă foarte importantă rămâne încă sub dubiu dacă luăm în calcul faptul că fraudă fiscală este nelegală, iar

evaziunea fiscală nu este ilegală, în sensul că legea este interpretată în mod favorabil contribuabilului.

Termenul de "paradis fiscal" este vag definit și include orice țară care percepe zero impozite sau impozite reduse pe toate sau doar pe unele categorii de venituri, cu un anumit nivel de secret bancar sau comercial, cerințe minime din partea băncii centrale și nici un fel de restricții asupra schimburilor valutare.

De asemenea, cele mai multe paradisuri fiscale au criterii relativ simple pentru autorizarea și funcționarea băncilor și a entităților economico-financiare.

Într-un sens strict, aproape fiecare țară din lume poate fi considerată un paradis fiscal deoarece, într-o formă sau alta, companiilor și persoanelor fizice străine le sunt oferite o serie de facilități pentru a încuraja investițiile lor și a promova astfel creșterea economică.

Orice stat poate servi ca paradis fiscal unor persoane în baza unor tratate de impozitare care asigură un regim favorabil unor tipuri de venituri și investiții efectuate de străini în țara respectivă.

În același timp, o țară ca Panama, de exemplu, care este considerată ca una din primele zece țări paradisuri fiscale din lume, nu este considerată un paradis fiscal de către populația locală, întrucât guvernul percepe impozite pe venituri, taxe vamale asupra importurilor și exporturilor, impozite asupra donațiilor și proprietăților imobiliare, taxe de înregistrare a corporațiilor, impozite asupra consumurilor și diferite alte taxe asupra propriilor cetățeni.

Un anumit grad de discreție financiară și bancară este o caracteristică atât a țărilor considerate paradisuri fiscale, cât și a celor care nu intră în aceasta categorie.

Aproape toate țările impun un anumit nivel de protecție pentru informațiile bancare și comerciale, dar cele mai multe dintre ele nu vor ocroti aceste informații în cazul unei anchete legitime desfășurate de organele de aplicare a legii dintr-o țară străină.

Totuși, unele țări considerate paradisuri fiscale vor refuza aproape întotdeauna să-și încalce propriile legi cu privire la secretul bancar, chiar și atunci când ar putea fi vorba despre o încălcare a legilor unei alte țări.

Trebuie recunoscut dreptul oricărui contribuabil de a evita pe căi legitime plata impozitelor, ceea ce presupune deseori recurgerea la paradisurile fiscale, dar în același timp aceste paradisuri fiscale pot fi folosite pentru efectuarea unor operațiuni care implică evaziune fiscală.

Paradisurile fiscale se împart în cinci tipuri în funcție de activitățile care presupun evitarea impozitării, activități care constau în alegerea domiciliului fiscal, locului de instalare a bazei de lucru, locului în care se poate trăi, se pot câștiga bani sau se poate obține cetățenia.

Aceste țări, adevărate oaze de fiscalitate, se adresează fie persoanelor fizice, fie persoanelor juridice, fie ambelor în același timp.

Statele considerate ca fiind paradisuri fiscale constituie un refugiu fiscal pentru toate tipurile de societăți comerciale, cu scopul de a permite beneficiarilor să reducă și respectiv chiar să suprima

în totalitate taxele la care sunt supuși, în deplină legalitate și de-o manieră practic imposibil de controlat de către serviciile fiscale din țara de origine.

În lume există peste 50 de state considerate drept paradisuri fiscale, iar unele dintre acestea, după ce au dispărut de pe harta fiscalității reduse pentru o perioadă, așa cum este cazul Libanului, renasc din propria cenușă.

Alte state, așa cum este Elveția în calitate de paradis fiscal, sunt pe cale de dispariție sau deja au dispărut, cum este Hong Kong, care face parte din Republica Popuară Chineză începând cu anul 1997.

Concomitent, în alte locuri se nasc paradisuri fiscale noi, iar subiectul fiind fierbinte prin excelență, paradisurile fiscale sunt uneori la "o bataie de pușcă" distanță și binecunoscute de contribuabili, cum ar fi Andorra, Austria, Monaco sau Gibraltarul.

Altele, sunt totodată adevărate paradisuri de vacanță, Caraibeles numărând un număr mare de state cu o fiscalitate privilegiată, spre exemplu Insulele Cayman posedă o bancă pentru cei 60 de locuitori, iar Insulele Cook îi fac să viseze pe bancheri.

Structurile juridice și financiare indispensabile, uneori complexe, ținneau până de curând întreprinzătorii mici și mijlocii departe de utilizarea paradisurilor fiscale, însă candidații la un paradis fiscal aflați în încurcătură în privința alegerii trebuie să aibă în atenție faptul că paradisurile fiscale, deși răspund aceluiași necesități, nu oferă toate aceleași condiții, modificându-și legile cu o mare rapiditate.

Cazul relativ recent al Ciprului, din nefericire, este grăitor!!!

Cu alte cuvinte, dacă impozitele sunt prea mari și se încearcă să se eficientizeze o afacere, una dintre variantele la care se poate apela este înființarea unei firme într-un așa-numit paradis fiscal.

„Cel mai important avantaj oferit de companiile înregistrate offshore este impozitarea atractivă a profiturilor – „low tax” sau „no tax”.

Există și alte argumente în favoarea firmelor offshore - confidențialitatea asigurată beneficiarilor finali - proprietarilor, flexibilitatea în conducerea operațiunilor companiei, promptitudinea cu care pot fi înființate astfel de companii”.

Pentru înregistrarea unei companii offshore, de regulă, este necesară o copie de pașaport a persoanei care va fi acționar, director sau împuternicit.

Doar în câteva jurisdicții se cer garanții suplimentare cum ar fi o scrisoare de referință bancară sau factura de utilități.

Există un număr infinit de combinații pentru a obține avantaje de la o companie offshore. Astfel, societățile pot fi folosite pentru a reduce profitul *societăților-mamă* situate în zone cu fiscalitate mare.

De exemplu, *compania-mamă* vinde *companiei offshore* anumite bunuri la un preț minim, iar compania offshore finalizează contracte pentru vânzarea acestor bunuri la un preț mai ridicat.

Societatea-mamă, datorită prețului minim, va avea un profit mai mic și, ca urmare, și impozitul pe profit se va micșora considerabil. Prin aceste tranzacții, compania offshore va realiza un profit considerabil.

Un alt motiv al înființării unei firme offshore este legat de reinvestirea capitalului, dar și de garantarea păstrării confidențialității tranzacțiilor finalizate între companie și clienții săi.

În plus, proprietarii de offshore-uri au avantajul de a transfera resursele de valută disponibile fără a încălca legile circulației monetare și cele fiscale. Companiile offshore pot fi utilizate pentru minimalizarea impozitelor societăților mixte.

În acest caz, același cetățean este proprietarul și administratorul ambelor companii (offshore), una locală și una aflată în străinătate, care înființează împreună societatea mixtă. Astfel se creează posibilitatea de a transfera, într-o a treia țară, profitul companiei străine sub formă de dividende neimpozabile.

Mai târziu, banii pot fi returnați în țara în care societatea mixtă este înregistrată, sub forma de investiții și credite privilegiate.

Pe lângă numeroasele avantaje ale deținerii unei firme offshore trebuie ținut cont și de câteva dezavantaje.

Între dezavantajele deținerii unei astfel de firme, probabil cel mai supărător îl reprezintă „anathema” aruncată asupra firmelor înregistrate în „paradisuri” fiscale de către autoritățile statelor cu fiscalitate ridicată.

Alte inconveniente, ceva mai puțin importante, sunt reprezentate de costurile de întreținere a unei asemenea firme și de distanțele destul de mari pe care le are de străbătut un investitor până la cele mai multe dintre locațiile offshore.

O companie offshore se poate înregistra între o săptămână (Seychelles, Delaware), 3 - 4 săptămâni (Insulele Britanice Virgine, Belize, Bahamas, New York) și 1-1,5 luni (Marea Britanie, Hong Kong, Cipru).

Cele mai importante jurisdicții offshore se găsesc în zona Caraibelor – Insulele Britanice Virgine, Insulele Cayman, Bahamas etc.

O altă zonă interesantă este reprezentată de insulele britanice din Canalul Mânecii (Guernsey, Jersey și Sark).

De asemenea, în Pacificul de Sud și în Oceanul Indian există mai multe jurisdicții care oferă posibilitatea înregistrării unor companii cu regim offshore. În total, la nivel mondial, există peste 50 de state care oferă, parțial sau total, facilități offshore.

Analiztii sunt de părere că cele mai căutate jurisdicții sunt însă cele din Marea Britanie, Noua Zeelandă, Seychelles, Cipru, Delaware și Insulele Britanice Virgine. Taxele anuale care se plătesc pentru un offshore depind de locația aleasă, variind între 1.500 și 3.200 de dolari americani.

Anumite state solicită ca taxele anuale pentru primul an de existență a firmei să fie achitate înainte de înmatricularea firmei offshore. Companiile offshore nu au facturi tipizate sau chitanțe. Formularele tipizate, facturile etc. se personalizează de către fiecare client în parte, dându-li-se modele de facturi, iar ei personalizându-le cu denumirea companiei, logo, în final înregistrându-le sub un număr și în România.

Cât privește modalitatea ca o companie offshore să devină acționar într-o companie românească, aceasta este similară cu aceea a unei companii românești care devine acționar într-o companie românească, doar că pentru compania străină se cer toate actele de înregistrare și certificatul constatator (status letter) să fie cu apostilă.

Important de menționat este că o companie offshore se pretează pentru absolut orice activitate. Potrivit reprezentanților companiilor care intermediază înființarea de offshore-uri, cel mai des sunt folosite pentru comerț, import-export, dar și pentru servicii de orice fel.

Analiztii economici consideră că, acum, o dată cu debutul așa zisei crizei mondiale și cu aderarea țării noastre la Uniunea Europeană, cei care vor să “fenteze” fiscal prin mutarea afacerilor în zone offshore vor trebui să dea dovadă de mai multă atenție.

Moda firmelor offshore va rămâne, dar metodele de evitare fiscală vor trebui perfecționate.

Țările din Uniunea Europeană au o experiență importantă în legătură cu entitățile offshore care operează pe teritoriul lor, experiență materializată în legislație națională și comunitară.

România va trebui să trateze mult mai strict comportamentul firmelor offshore, iar, de altfel, s-a observat o anumită preocupare din partea Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) referitoare la „prețurile de transfer” pe care companiile multinaționale le utilizează, când este posibil, ca vehicule pentru exportul profiturilor.

Legislația independentă a acestor țări sau teritorii încurajează investitorii străini în înființarea companiilor pe teritoriul respectiv. În majoritatea zonelor respective, funcționarea companiilor, securitatea investițiilor străine și protecția secretului informațiilor sunt garantate prin lege (de exemplu, Adunarea Legislativă din Insulele Britanice Virgine a votat un astfel de cod de legi în 1984 sub numele de Ordonanța Companiilor de Afaceri Internaționale).

Dacă obligațiile fiscale ale contribuabililor sunt stabilite prin legislația elaborată la nivelul fiecărei țări sau entități juridico-administrative independente și dacă nimeni nu este obligat să plătească ceea ce legea nu-l obligă, rezultă că oricine poate să caute soluții pentru a se apăra împotriva unei impuneri pe care o consideră excesivă.

Evaziunea fiscală internațională este, deci, o formă a evaziunii fiscale licite, iar paradisul fiscal o soluție de realizare a acesteia.

Ceea ce este însă cu adevărat grav, în legătură cu existența paradisurilor fiscale, este faptul că, profitând de avantajele oferite de acestea, companiile „off-shore” recurg la spălarea banilor proveniți din fraudă fiscală națională, de foarte multe ori evaziunea fiscală, derulată prin intermediul companiilor „off-shore” împletindu-se, armonios, cu bancruta frauduloasă, contrabanda și spălarea banilor.

Și în România, „speriați” de mărimea exagerată a unor impozite și taxe, oamenii de afaceri, în special importatorii și exportatorii, și-au înregistrat, într-un ritm amețitor, în ultimii 15 ani, companii „off-shore”, prin intermediul cărora statul român este prejudiciat de importante fonduri bănești.

8.2.2. Caracteristicile paradisurilor fiscale

În primul rând, aceste entități juridice oferă avantaje fiscale, comparativ cu alte entități juridice, societăților care își stabilesc sediul social sau persoanelor fizice care își au rezidența pe teritoriul acestora.

Scopul îl constituie atragerea societăților în expansiune, atragerea de capital și stimularea apariției de activități necesare asigurării echilibrului economic și social.

Facilitățile fiscale utilizate în vederea îndeplinirii scopului urmărit sunt multiple: scutirea de impozit a veniturilor sau profiturilor realizate sau aplicarea unor cote extrem de reduse.

O altă caracteristică esențială o constituie protecția prin lege a operațiunilor financiare sau comerciale realizate de persoanele fizice sau juridice.

Avantajele fiscale legate de delocalizarea operațiilor și profiturilor din onshore în offshore sunt ușor de înțeles.

Profitând de legislația fiscală favorizantă a acestor state speciale, companiile offshore și implicit proprietarii lor pot obține economii considerabile de la plata taxelor și impozitelor datorate statului/statelor (sursă a veniturilor). Există însă și alte tipuri de beneficii ce pot fi accesate în zonele offshore:

- ◆ eliminarea controlului schimbului valutar – de regulă, companiile offshore își pot derula tranzacțiile financiare în orice valută și-și pot păstra rezervele financiare în orice monedă, fără o permisiune specială;
- ◆ lipsa obligativității ținerii evidenței contabile – multe paradisuri fiscale nu cer companiilor offshore să țină evidențe contabile, ceea ce conduce la economii substanțiale;
- ◆ considerații legate de prestigiu, de multe ori, și mai ales în economiile de tranziție sau în curs de dezvoltare, o companie străină poate beneficia de termeniși condiții avantajoase decât o companie națională autohtonă.

Prezența capitalului străin într-o societate națională conduce la obținerea unei mai bune imagini a acesteia, putând asigura în unele cazuri chiar și anumite scutiri de impozite și taxe.

În ceea ce privește centrele offshore, în afara legislației stabilite și a fiscalității avantajoase, alte posibile avantaje ale utilizării acestor zone sunt:

- ◆ exploatarea posibilităților oferite de evoluția sistemelor de tratate și acorduri fiscale internaționale (așa numitul „treaty shopping”);
- ◆ utilizarea facilităților oferite de unele state privind neimpozitarea dobânzilor plătite nerezidenților și protejarea activelor (mai ales în SUA);
- ◆ utilizarea celor aproximativ 1500 de zone de comerț liber din lume.

În vederea asigurării unui regim fiscal privilegiat, aceste entități își adaptează mereu legislația fiscală în concordanță cu evoluția ei pe plan internațional. Unele paradisuri fiscale dispun de acorduri fiscale pentru evitarea dublei impuneri a veniturilor cu țările industrializate.

Astfel, se urmărește asigurarea reducerilor impozitului aplicat în mod normal investițiilor străine față de cel din țările semnatare.

Paradisurile fiscale mai prezintă o serie de caracteristici, printre care:

- ◆ dezvoltarea unui sistem bancar lipsit de reglementări restrictive și constrângeri, care asigură rapiditatea operațiunilor în interiorul și în afara granițelor;
- ◆ absența sau limitarea unui control asupra schimburilor valutare, cu excepția operațiunilor legate de devize străine;
- ◆ asigurarea unor mijloace de comunicare (telefon, conexiuni internet, servicii aeriene) la un înalt nivel funcțional.

Toate aceste caracteristici ale paradisurilor fiscale contribuie la crearea unui cadru propice dezvoltării operațiunilor economice, cu sau fără motivație fiscală, singura condiție fiind compatibilitatea cu legislația acestor entități teritoriale.

8.2.3. Clasificarea paradisurilor fiscale

Paradisurile fiscale se pot împărți în două mari categorii, principale și secundare.

În cadrul paradisurilor fiscale principale se pot identifica șapte tipuri de țări:

1) țări care nu aplică nici un fel de impuneri asupra veniturilor și creșterilor de capital numite „zero heavens” sau „pure heavens”): Anguilla, Aruba, Bahamas, Bermude, Insulele Cayman, Insulele Marshall, Mauritius.

2) țări în care impozitul pe venit sau beneficiu este redus (rate fixe stabilite de autorități sau în combinație cu scutiri sau reduceri provenite din tratatele de evitare a dublei impuneri): Cipru, Liechtenstein, Malta, Elveția, Jersey, Insulele Britanice Virgine.

3) țări în care impozitul este stabilit pe o bază teritorială: Costa Rica, Hong Kong, Liberia, Malaezia, Panama, Filipine, Marea Britanie (pentru societățile nerezidente). Contribuabilii beneficiază de o exonerare a beneficiilor obținute prin operațiuni realizate în afara teritoriului.

4) țări care oferă tratamente speciale companiilor offshore și companiilor holding: Austria, Ungaria, Luxemburg, Olanda, Singapore, Thailanda.

5) țări în care sunt scutite de taxe companiile ce produc pentru export: Irlanda și Madeira.

6) țări în care sunt oferite avantajele fiscale companiilor de afaceri internaționale – companii orientate sau nu spre investiții, dar care se califică drept companii financiare offshore privilegiate: Antigua, Bahamas, Bermude, Insulele Britanice Virgine, Montserrat, Nevis.

7) țări care oferă avantaje fiscale specifice societăților bancare sau altor instituții financiare cu activități offshore: Hong Kong, Madeira, Malaezia, Filipine, Singapore, Thailanda, Vanuatu.

Această clasificare are la bază principalele dispoziții legale, însă în realitate multe țări aparțin mai multor categorii de mai sus.

Marea majoritate a acestor state reprezintă foste colonii rămase fără suportul financiar al Coroanei după spargerea imperiului colonial britanic. Fiind țări mici din punct de vedere geografic, cu populație restrânsă și în general fără prea multe resurse naturale, aceste state s-au orientat către exploatarea frumuseților naturale, turismul și serviciile diverse jucând cel mai important rol în economia lor.

Companiile offshore asigură acestor țări venituri substanțiale prin:

- ✓ crearea de locuri de muncă pentru persoane superior calificate, deci salarii și impozite pe salarii mai mari;
- ✓ existența unor firme de avocatură, instituții de stat de înregistrare, bănci și instituții financiare înregistrate pe aceste teritorii.

Chiar și în situația unor sume modeste, taxele obligatorii către stat: taxe de înmatriculare și reînmatriculare și impozitele contribuie la obținerea unui venit considerabil pe cap de locuitor.

De exemplu, Insulele Britanice Virgine au 17.000 de locuitori.

În anul 2003, erau înmatriculate în această țară aproximativ 460.000 de companii offshore. Înmulțind acest număr cu impozitul anual plătit de o astfel de companie (300 USD), reiese că taxele plătite de companiile offshore „aduc” 8.000 USD pe cap de locuitor.

În ceea ce privește paradisurile fiscale secundare, țările din cadrul lor, caracterizate printr-o suprafață mică și o populație redusă numeric, fără a îndeplini toate caracteristicile paradisurilor fiscale principale, fie nu aplică nici un fel de impunere fiscală, fie nu impun anumite venituri realizate de persoane fizice sau de societăți. Uneori acordă exonerări pentru activitățile desfășurate de anumite societăți sau reduc mult cotele de impunere.

Există însă multe insulițe și țări în curs de dezvoltare deficitare la nivelul mediului economico – social, dar care nu prevăd impozite și taxe pentru entitățile offshore. Ele nu sunt calificate drept paradisuri fiscale eficiente deoarece nu oferă celelalte facilități cerute de această industrie.

De exemplu, Tonga, în Oceanul Pacific, nu impozitează profiturile, ci impune numai o taxă anuală plătită de companii; acest stat este însă practic inaccesibil pentru afaceri.

În Marea Nordului, pe coasta germană, în statul Schleswig Holstein, se află un sătuc de aproximativ 50 de locuitori, utilizat în scopuri fiscale de aproximativ 70 de companii.

Relaxarea fiscală a existat aici de aproximativ 300 de ani, de când un duce german i-a eliberat de taxe pe locuitori în schimbul construirii unui dig pentru prevenirea inundațiilor.

După ce, din 1996, satul a început să fie căutat pentru a beneficia de avantajele sale fiscale, autoritățile au încercat să stăvilească profitorii fiscali condiționând facilitățile fiscale de derularea operațiunilor societății din satul respectiv și de ținerea evidenței tot acolo.

Rezultatul s-a materializat în introducerea de noi linii telefonice și în demararea într-o dinamică accentuată a afacerilor.

Să ne reamintim

Termenul de "paradis fiscal" este vag definit și include orice țară care percepe zero impozite sau impozite reduse pe toate sau doar pe unele categorii de venituri, cu un anumit nivel de secret bancar sau comercial, cerințe minime din partea băncii centrale și nici un fel de restricții asupra schimburilor valutare.

Statele considerate ca fiind paradisuri fiscale constituie un refugiu fiscal pentru toate tipurile de societăți comerciale, cu scopul de a permite beneficiarilor să reducă și respectiv chiar să suprimă în totalitate taxele la care sunt supuși, în deplină legalitate și de-o manieră practic imposibil de controlat de către serviciile fiscale din țara de origine.

8.3. Rezumat

Într-un sens strict, aproape fiecare țară din lume poate fi considerată un paradis fiscal deoarece, într-o formă sau alta, companiilor și persoanelor fizice străine le sunt oferite o serie de facilități pentru a încuraja investițiile lor și a promova astfel creșterea economică, dar marea majoritate a acestor state reprezintă foste colonii rămase fără suportul financiar al Coroanei după spargerea imperiului colonial britanic, întrucât fiind țări mici din punct de vedere geografic, cu populație restrânsă și în general fără prea multe resurse naturale, aceste state s-au orientat către exploatarea frumuseților naturale și turismului, iar „serviciile financiare prietenoase” constituie cel mai important rol în economia lor.

8.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce au apărut „paradisurile fiscale”?

- a. Din cauza populației restrânse și a lipsei resurselor naturale;
- b. Pentru că oferă o serie de facilități pentru a încuraja investițiile;
- c. Deoarece constituie un refugiu fiscal pentru societățile comerciale.

2) Ce „oferă” zonele considerate „paradisuri fiscale”?

- a. asigurarea unor mijloace de comunicare (telefon, conexiuni internet, servicii aeriene) la un înalt nivel funcțional;
- b. dezvoltarea unui sistem bancar lipsit de reglementări restrictive și constrângeri, care asigură rapiditatea operațiunilor în interiorul și în afara granițelor;
- c. absența sau limitarea unui control asupra schimburilor valutare, cu excepția operațiunilor legate de devize străine.

3) Cine poate „investi” în zonele considerate „paradisuri fiscale”?

- a. Guvernul României;
- b. Societățile comerciale cu capital public;
- c. Persoane fizice și juridice private.

8.5. Bibliografie recomandată

- a. Daniela Iuiana Radu, Dan Drosu Șaguna – ***Paradisurile fiscale – Implicații economico-juridice***, Editura C.H. Beck, București, 2016;
- b. Mihaela Tofan – ***Obligațiile fiscale ale firmei***, Editura C.H. Beck, București, 2012
- c. Ștefan Popa, Adrian Cucu – ***Economia subterană și spălarea banilor***, Editura Expert, București, 2006.

9.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspecte care au în vedere lupta statelor pentru a evita dubla impunere pentru cetățenii sau resortisanții acestora, în vederea creșterii competitivității economice și financiare în contextul globalizării și digitalizării tot mai crescute a relațiilor sociale, economice și politice.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

9.2. Conținut

- ✕ *Dubla impunere internațională*
- ✕ *Evitarea dublei impunerii internaționale*
- ✕ *Metode și procedee pentru evitarea dublei impunerii*
- ✕ *Convențiile bilaterale de evitare a dublei impunerii încheiate de România*

9.2.1. Dubla impunere internațională

Amplificarea relațiilor economice, financiare și de credit dintre statele lumii, ca o caracteristică a economiei mondiale, impune și o bună cunoaștere atât a practicilor fiscale ale fiecărui stat cât și a reglementărilor existente pe plan internațional.

Ca urmare a mobilității transfrontaliere contemporane a persoanelor și a capitalurilor, apare frecvent fenomenul dublei impunerii internaționale.

Dubla impunere reprezintă *„supunerea la impozit a aceleiași materii impozabile și pentru aceeași perioadă de timp, de către autorități fiscale din țări diferite”*.

Fenomenul de dublă impunere internațională a mai fost definit și ca *„o impunere la impozite comparabile în două sau mai multe state a veniturilor sau elementelor de avere ale aceluiași contribuabil, pentru o perioadă de timp limitată”*.

„Dubla (multipla) impunere internațională se produce atunci când autoritățile fiscale a două sau mai multe state încasează concomitent impozite având aceeași incidență, în asemenea

mod încât o persoană susportă o obligație fiscală mai grea decât dacă ar fi fost supusă unei singure autorități fiscale”.

Dubla impunere intențională poate îmbrăca două forme:

- ❖ *dubla impunere economică* – impunerea în cadrul unui stat a aceluiași venit sau a aceleiași averi la mai multe impozite;
- ❖ *dubla impunere juridică* – impunerea aceleiași materii impozabile de două ori în state diferite.

Caracteristica dublei impunerii constă în aceea că apare numai în cazul impozitelor directe (impozitul pe venit și impozitul pe avere) și nu a celor indirecte.

Apariția dublei impunerii internaționale este posibilă datorită folosirii unor criterii de impunere:

- ✓ Criteriul rezidenței (domiciliului fiscal);
- ✓ Criteriul cetățeniei;
- ✓ Criteriul teritorialității.

➤ **Criteriul rezidenței (domiciliului fiscal)**

Problema domiciliului fiscal al unei persoane fizice care este rezidentă a celor două state între care s-a încheiat convenția de evitare a dublei impunerii este rezolvată în practica internațională astfel:

Persoana fizică este considerată ca fiind rezidentă în statul în care ea are o locuință permanentă, indiferent dacă aceasta îmbracă forma unei case sau a unui apartament, aflat în proprietate personală sau închiriat.

Condiția cerută este ca această locuință să fie utilizată în cea mai mare parte a anului, deci să nu aibă caracter vremelnic.

Dacă persoana dispune de câte o locuință cu caracter permanent în fiecare din cele două state semnatare ale convenției, atunci ea este considerată ca fiind rezidentă a statului cu care are legături personale și economice cele mai strânse. La determinarea acestui stat se ține cont de anumiți factori, cum ar fi relațiile familiale și sociale, ocupația etc.

Dacă statul cu care persoana fizică are legăturile cele mai strânse nu poate fi determinat sau dacă ea nu dispune de o locuință cu caracter permanent în nici unul din cele două state, atunci persoana fizică este considerată rezidentă a statului în care locuiește în mod obișnuit.

Dacă persoana în cauză locuiește în mod obișnuit în ambele state sau dacă nu locuiește în mod obișnuit în nici unul din ele, atunci ea este considerată rezidentă al statului al cărei cetățean este.

Dacă are cetățenia ambelor state ori a nici unuia dintre ele, atunci problema domiciliului fiscal va fi rezolvată prin înțelegere între cele două părți interesate.

În cazul unei persoane juridice, aceasta se consideră ca fiind rezidentă a statului în care se află situat sediul conducerii sale efective.

Prin sediu permanent, se înțelege o instalație fixă de afaceri prin intermediul căreia o întreprindere exercită, total sau parțial activitatea sa.

Noțiunea de sediu stabil cuprinde un sediu al conducerii, o sucursală, un birou, o uzină, un atelier, etc.

O întreprindere nu se consideră ca având sediul stabil într-un stat în care aceasta dispune de un curier, un comisionar general sau de un alt agent.

➤ **Criteriul cetățeniei**

Impozitele și taxele se aplică cetățenilor pentru veniturile și bunurile obținute atât în țară cât și în străinătate.

Pentru bunurile și veniturile obținute în străinătate, perceperea impozitelor și a taxelor prevăzute de legislația fiscală este justificată numai dacă pentru aceleași venituri sau bunuri nu s-au plătit impozite sau taxe în statul pe teritoriul căruia au fost obținute sau dobândite, ori numai pentru diferența eventuală dintre impozitele și taxele plătite în străinătate și cele datorate pe teritoriul statului în cauză, evident dacă acestea din urmă ar fi mai mari.

În privința unor asemenea venituri, legislația unor țări, printre care și România, prevede:

- ✓ scutirea de impozit a drepturilor bănești de autor primite din străinătate de către cetățenii aflați în țară;
- ✓ scutirea de taxe vamale a unor dintre bunurile dobândite în străinătate de către cetățeni la întoarcerea în țară, etc.

➤ **Criteriul teritorialității**

Impozitele și taxele se aplică veniturilor obținute și bunurilor dobândite pe teritoriul statului, indiferent dacă beneficiarul sau dobânditorul este cetățean al statului respectiv sau e străin.

Ca o excepție la această regulă sunt stabilite scutiri pentru anumite venituri realizate de cetățenii respectivi.

Efectele negative pe care dubla impunere le are asupra dezvoltării relațiilor economice și financiare dintre diferite țări au determinat găsirea unor soluții pentru înlăturarea ei.

Dubla impunere poate fi evitată, fie pe baza unor măsuri legislative unilaterale, fie prin încheierea unor acorduri bilaterale sau multilaterale între diferite țări.

9.2.2. Evitarea dublei impunerii internaționale

Apariția dublei impunerii internaționale este determinată de diversitatea sistemelor fiscale naționale, de particularitățile politicilor fiscale preum și de modul de folosire a impozitelor și

taxelor ca pârghii de stimulare sau limitare a unor activități economice și nu are decât efecte negative asupra societății, în general.

Dubla impunere afectează eficiența exportului și competitivitatea externă a mărfurilor, deoarece sarcina fiscală este mai mare decât dacă venitul sau averea ar fi supuse numai legislației fiscale dintr-un singur stat.

În aceste condiții, dublă impunere devine un obstacol în calea dezvoltării comerțului exterior și a cooperării economice și tehnico-științifice, dacă nu se creează instrumente juridice prin care statele interesate să se oblige reciproc la măsuri corespunzătoare pentru înlăturarea sau micșorarea efectelor dăunătoare ale acestui fenomen.

Eliminarea dublei impunerii internaționale reprezintă o necesitate pentru a asigura dezvoltarea nestânjenită ale relațiilor economice internaționale.

Este necesară clarificarea și garantarea situației fiscale a contribuabililor, persoane fizice și juridice, care sunt principalii „actori” ai activității economice și financiare.

Limitarea și combaterea fenomenului de dublă impunere internațională este o problemă destul de importantă, iar în acest scop sunt utilizate instrumente juridice interne, unilaterale, cât și instrumente juridice externe, internaționale, constând în convenții pentru evitarea dublei impunerii, prevederi de natură fiscală incluse în acorduri internaționale.

9.2.3. Metode și procedee pentru evitarea dublei impunerii

Pentru evitarea propriu-zisă a dublei impunerii internaționale se folosesc, în practică fiscală internațională două metode sau procedee tehnice:

✱ **Metoda scutirii (exonerării)** – conform căreia statul de rezidență al beneficiarului unui anumit venit nu impozitează veniturile care, potrivit prevederilor convențiilor fiscale, sunt impuse în celălalt stat (*statul de sursă sau cel în care se află averea impozabilă, un sediu permanent sau o bază fixă*).

Această metodă poate fi aplicată sub două forme:

a. *scutirea (exonerarea) totală* – la care statul de rezidență al beneficiarului venitului, la determinarea venitului impozabil al unui rezident al său, nu va lua în considerare venitul impozabil al acestuia în statul de sursă și nici venitul aferent unui sediu permanent ori unei baze fixe din celălalt stat contractant; astfel, se va lua în calcul numai restul venitului impozabil.

b. *scutirea (exonerarea) progresivă* – care are în vedere ca venitul impozabil în celălalt stat (*statul de sursă sau cel în care se află sediul permanent ori baza fixă*) să nu se impună în statul de rezidență al beneficiarului acelui venit, în schimb, acest din urmă stat își rezervă dreptul de a lua în considerare acest venit atunci când determină impozitul aferent restului de venit.

La fel se procedează și în cazul impozitării averii.

✱ **Metoda creditării (imputării)** – conform căreia statul de rezidență calculează impozitul datorat de un rezident al sau pe bază volumului total al veniturilor acestui subiect impozabil.

Aceasta presupune că în venitul impozabil, statul de rezidență va include atât venitul impozabil în statul de sursă cât și venitul impozabil în statul în care se află sediul permanent sau bază fixă.

El nu va lua în calcul, evident, veniturile (averea) care nu sunt impozabile decât în celălalt stat contractant.

Creditarea cunoaște și ea două forme:

a. creditarea totală – la care statul de rezidență deduce din impozitul aferent totalului veniturilor (averii) impozabile ale contribuabilului suma totală a impozitului plătit de acesta în celălalt stat contractant;

b. creditarea ordinară – la care statul de rezidență deduce, cu titlu de impozit plătit în celălalt stat contractant o sumă care poate să fie egală sau mai mică decât cea efectiv plătită statului de sursă.

Modalități de evitare a dublei impuneri

Ca modalități de evitare a dublei impuneri se au în vedere:

- ✓ reglementările fiscale conținute în dreptul intern;
- ✓ convențiile fiscale internaționale.

Convențiile fiscale internaționale sunt:

- ✓ convenții bilaterale, care implică numai două țări;
- ✓ convenții multilaterale – care implică mai mult de două țări participante.

9.2.4. Convențiile bilaterale de evitare a dublei impuneri încheiate de România

Convențiile bilaterale încheiate în acest sens de România se aplică persoanelor care sunt rezidente ale unuia sau ale ambelor state contractante.

Prin persoană se înțelege o persoană fizică, o societate și orice altă asociere de persoane, iar termenul de societate înseamnă orice persoană juridică sau orice entitate care este considerată persoană juridică în scopul impozitarii.

Majoritatea convențiilor încheiate în acest sens urmăresc același model și multe din prevederile lor sunt similare sau chiar identice, ceea ce se datorează faptului că multe dintre ele sunt negociate în termeni general recunoscuți și în baza unor modele internaționale similare.

Prin convențiile încheiate sunt vizate impozitele pe venit și pe capital stabilite în numele unui stat contractant sau al subdiviziunilor sale politice, al unităților administrative-teritoriale ori al autorităților locale, indiferent de modul în care sunt percepute.

Sunt considerate impozite pe venit și pe capital toate impozitele stabilite pe venitul total, pe capitalul total sau pe elementele de venit sau de capital, inclusiv impozitele pe câștigurile provenite din înstrăinarea proprietății mobiliare sau imobiliare, precum și impozitele asupra creșterii capitalului.

➤ ***Impunerea veniturilor obținute din România de persoane fizice sau juridice nerezidente***

Veniturile obținute din România de persoane fizice sau juridice nerezidente sunt impozabile potrivit prevederilor convențiilor de evitare a dublei impuneri, respectiv ale articolelor din aceste convenții care reglementează impunerea categoriilor de venituri respective.

Pentru veniturile la care în convențiile de evitare a dublei impuneri este prevăzut dreptul de impunere în statul de sursă, fără a fi precizată în mod expres o cotă de impunere, veniturile respective sunt impozabile potrivit convențiilor de evitare a dublei impuneri coroborate cu legislația română în domeniu.

Pentru persoanele rezidente ale statelor cu care România are încheiate convenții și care realizează venituri din România, impozitul ce se reține la sursă pentru dividende, dobânzi, comisioane, redevențe este la nivelul cotei stabilite la paragraful 2 de la articolele: "Dividende", "Dobânzi", "Comisioane", "Redevențe" din convenții.

În cazul când legislația internă prevede în mod expres exceptarea de la impunere, scutirea sau o cotă de impozitare mai favorabilă, sunt aplicabile prevederile legislației interne – Normele Metodologice de aplicare a Codului Fiscal referitoare la aplicarea convențiilor sau acordurilor de evitare a dublei impuneri.

Alineatul 2 al articolelor "Dividende", "Dobânzi", "Comisioane", "Redevențe" din convențiile de evitare a dublei impuneri nu este anulat de alineatul 1 al aceluiași articole, care prevede că veniturile respective plătite unui rezident se impun în statul său de rezidență.

Aplicarea alineatului 2 al articolelor "Dividende", "Dobânzi", "Comisioane", "Redevențe" din convențiile de evitare a dublei impuneri care prevăd impunerea în statul de sursă nu conduce la o dublă impunere pentru același venit, întrucât statul de rezidență acordă credit fiscal pentru impozitul plătit în România, în conformitate cu prevederile convenției de evitare a dublei impuneri.

➤ ***Certificatul de rezidență fiscală***

Pentru aplicarea prevederilor convențiilor de evitare a dublei impuneri beneficiarii veniturilor din România, persoane rezidente ale celui alt stat contractant, vor depune în anul realizării venitului sau în anul următor realizării acestuia la plătitorul de venituri originalul certificatului de rezidență fiscală sau al documentului prin care se atestă rezidența fiscală, tradus și legalizat de organul autorizat din România.

În cazul în care beneficiarul venitului, persoană rezidentă a celui alt stat contractant, nu prezintă originalul certificatului de rezidență fiscală sau al documentului care atestă rezidența fiscală, tradus și legalizat, se aplică cotele de impozit prevăzute în Titlul V al Codului Fiscal și nu cele stabilite prin convenție.

După prezentarea certificatului de rezidență fiscală sau a documentului se aplică pentru veniturile realizate în anul respectiv prevederile din convențiile de evitare a dublei impuneri și se va proceda la regularizarea impozitului.

Este însă necesar ca certificatul de rezidență fiscală să menționeze că beneficiarul venitului a avut, în termenul de prescripție, rezidență fiscală în statul contractant cu care este încheiată convenția de evitare a dublei impuneri, pentru toată perioada în care aceștia au realizat veniturile din România.

Un nerezident poate fi considerat rezident al unui stat și ca urmare a informațiilor primite pe bază schimbului de informații inițiat, sau a procedurii amiabile declanșate de o țară parteneră de convenție de evitare a dublei impuneri.

Informațiile referitoare la eliberarea certificatului de rezidență fiscală pentru persoanele fizice și juridice române, precum și cele privind eliberarea certificatului de atestare a impozitului plătit, conform convenției de evitare a dublei impuneri, vor fi furnizate de:

- ✓ serviciile de metodologie și asistență pentru contribuabili și birourile (compartimentele) de administrare monopol de stat din cadrul direcțiilor generale ale finanțelor publice și controlului financiar de stat județene;

- ✓ serviciul metodologie, relații cu contribuabilii și serviciul monopoluri (țigări, băuturi, jocuri etc.) din cadrul Direcției generale a finanțelor publice și controlului financiar de stat a municipiului București;

- ✓ serviciile (birourile, compartimentele) de aplicare a convențiilor de evitare a dublei impuneri din cadrul direcțiilor generale ale finanțelor publice și controlului financiar de stat județene, respectiv a municipiului București, cu excepția județului Ilfov;

- ✓ birourile de asistență pentru contribuabili din cadrul administrațiilor financiare municipale; serviciile juridice și relații cu contribuabilii și serviciile de licențe, marcă țigări și băuturi alcoolice din cadrul administrațiilor financiare ale sectoarelor municipiului București;

- ✓ Direcția acorduri fiscale internaționale din cadrul Ministerului Finanțelor.

Certificatul de rezidență fiscală se eliberează pe baza unei cereri formulată de contribuabil, al cărei model este prevăzut de Ordinul Ministrului Finanțelor publice nr.724/2011 pentru aprobarea formularisticii referitoare la aplicarea convențiilor de evitare dublei impuneri pentru stabilirea competențelor privind semnarea acestor formulare.

➤ ***Restituirea impozitului***

În cazul când în România s-au făcut rețineri de impozit ce depășesc prevederile din convențiile de evitare a dublei impunerii, suma impozitului reținut în plus poate fi rambursată la cererea beneficiarului de venit, respectiv a persoanei nerezidente.

Cererea de rambursare a impozitului trebuie depusă de persoana nerezidentă în termenul legal de prescripție, stabilit prin legislația statului român.

Rambursarea impozitului către persoana nerezidentă se va face prin intermediul rezidentului român plătitor al venitului.

➤ ***Nediscriminarea***

Convențiile încheiate în vederea evitării dublei impunerii cuprind și prevederi referitoare la discriminare.

Astfel, se stipulează că naționalii unui stat contractant nu vor fi supuși în celălalt stat contractant nici unei impozitări sau obligații legate de aceasta, diferită sau mai împovărătoare decât impozitarea sau obligația la care sunt sau pot fi supuși naționalii celui alt stat aflați în aceeași situație, mai ales în ceea ce privește rezidența.

Aceleași dispoziții se vor aplica, de asemenea, și persoanelor care nu sunt rezidente ale unuia sau ale ambelor state contractante.

Impunerea unui sediu permanent pe care o întreprindere a unui stat contractant îl are în celălalt stat contractant nu va fi stabilită în condiții mai puțin favorabile în acel stat decât impunerea stabilită întreprinderilor aceluși stat, care desfășoară aceleași activități.

Această prevedere nu va fi interpretată ca obligând un stat contractant să acorde rezidenților celui alt stat contractant vreo deducere personală, înlesnire și reducere în ceea ce privește impunerea pe considerente privind statutul civil sau responsabilitățile familiale pe care le acordă rezidenților săi.

Cu excepțiile prevăzute în convenții, dobânzile, redevențele și alte plăți făcute de o întreprindere a unui stat contractant unui rezident al celui alt stat contractant se vor deduce, în scopul determinării profiturilor impozabile ale unei asemenea întreprinderi, în aceleași condiții ca și cum ar fi fost plătite unui rezident al primului stat menționat.

În mod similar, orice datorii ale unei întreprinderi a unui stat contractant față de un rezident al celui alt stat contractant vor fi deductibile, în vederea determinării capitalului impozabil al acestei întreprinderi, în aceleași condiții ca și când ar fi fost contractate față de un rezident al primului stat menționat.

➤ ***Procedura amiabilă***

Când o persoană consideră că datorită măsurilor luate de unul sau de ambele state contractante rezultă sau va rezulta pentru ea o impozitare care nu este conformă cu prevederile convenției, ea poate, indiferent de căile de atac prevăzute de legislația internă a acelor state, să supună cazul său autorității competente a statului contractant al cărui rezident este sau, dacă situația sa se încadrează în prevederile legale, celui stat contractant al cărui național este.

Cazul trebuie prezentat în termen de 3 ani de la prima notificare a acțiunii din care rezultă o impunere contrară prevederilor convenției.

➤ ***Cum se impun diferite categorii de venituri***

Venituri care fac obiectul unor convenții privind evitarea dublei impuneri încheiate de România:

- ✓ dividendele plătite de către o societate rezidentă a unuia dintre statele contractante unui rezident al celuilalt stat contractant, pot fi impuse în ambele state contractante, însă cota de impozit aplicată de țara de sursă este limitată.

- ✓ dobânzile la creditele comerciale obținute de către un rezident al unuia dintre statele contractante din surse aparținând celuilalt stat contractant pot fi impuse în ambele state. Cota este limitată, spre exemplu, la 10% din suma dobânzilor (în convențiile României cu Danemarca, Cipru, Franța) sau la 15% în convențiile cu Canada, Egipt, Malaezia.

- ✓ comisioanele provenind dintr-un stat contractant și plătite unui stat rezident al celuilalt stat contractant pot fi impuse în acel celălalt stat contractant, ele pot fi incluse și în țara de sursă dar impozitul astfel stabilit nu poate depăși o anumită cotă din suma comisioanelor.

- ✓ veniturile realizate din transporturi în trafic internațional sunt impozabile numai în statul contractant în care este sediul conducerii efective a întreprinderii de transport.

- ✓ durata de timp în care un șantier de construcții sau montaj nu se impune în țara în care își desfășoară activitatea este de: 12 luni și/sau 18 luni.

- ✓ bunurile și veniturile din folosirea sau înstrăinarea acestora se impun, dacă este vorba de bunuri imobiliare, în țara în care sunt situate; pentru bunurile mobile, soluția adoptată este – în principiu – impunerea acestora în statul în care se află bunurile făcând parte din activul unui sediu stabil sau dintr-o bază fixă pentru exercitarea unei profesii.

➤ ***Situația României***

Chiar dacă România nu este membră a Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică, negocierea și semnarea convențiilor privind evitarea dublei impuneri s-a făcut și se face pe bază Convenției Model.

Totodată, țara noastră participă alături de statele membre și nemembre ale Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică la dezbaterile privind negocierea, aplicarea și interpretarea convenției cadru, având libertatea și posibilitatea să-și exprime dezacordul cu anumite dispoziții ale acesteia, dar și cu interpretările date de către Comisia Fiscală din cadrul organizației.

Având în vedere importanța sporită pe care o acordă statele nemembre, inclusiv România, Convenției Model, dar și comentariilor acesteia, statele membre au permis includerea în cuprinsul comentariilor a unei secțiuni care să prevadă poziția acestor state (în număr de 23) referitor la dispozițiile Convenției. Practic, pentru fiecare articol al Convenției Model este indicată poziția statului respectiv, punctându-se locul din text unde există dezacord.

Cu titlu de exemplu, România își rezervă dreptul: să includă în noțiunea de "impozite vizate" impozitele stabilite în numele unităților administrativ-teritoriale; să taxeze redevența la sursă; să trateze comisioanele, printr-o prevedere distinctă, în cadrul articolului ce reglementează impunerea redevențelor.

În general, așa cum arătăm mai sus, statele nemembre au agreat atât conținutul Convenției Model, cât și comentariile privind interpretarea și aplicarea acesteia, existând pentru fiecare stat doar câteva puncte în care abordările sunt diferite.

➤ ***Importanța Convenției Model***

Având în vedere că am făcut vorbire anterior despre comentariile Convenției Model, trebuie reținut faptul că acestea au o importantă deosebită în dezvoltarea legislației fiscale internaționale, cu atât mai mult cu cât acestea au fost redactate și agreate de către experții statelor membre, numiți în Comisia Fiscală din cadrul Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică.

Aceste comentarii nu au fost redactate pentru a fi anexate la convențiile negociate și semnate de către state, ci pentru a fi un instrument internațional de asistență în interpretarea și aplicarea dispozițiilor acestor convenții și, în particular, de soluționarea oricărei dispute născute din aplicarea lor.

Administrațiile fiscale din statele membre, în oferirea de soluții contribuabililor, acordă o importanță majoră comentariilor Convenției Model, consultându-le în mod regulat.

În mod similar, contribuabilii acestor state, în contextul stabilirii strategiilor de dezvoltare a afacerilor, fac apel, în mod extensiv, la comentariile referite.

În ceea ce privește abordarea generală a interpretării convențiilor fiscale, trebuie subliniat faptul că doctrina fiscală consideră că aceste convenții au o dublă natură:

- ✓ pe de-o parte ele sunt tratate internaționale angajate între guverne pentru repartizarea jurisdicției fiscale,
- ✓ pe de altă parte ele devin parte a legislației fiscale a fiecărui stat contractant.

Totodată, aceste convenții primesc din ce în ce mai multă atenție din partea instanțelor judecătorești.

Având în vedere natura normelor de drept internațional, experții în materie opinează că interpretarea convențiilor fiscale se poate realiza de către tribunalele și curțile internaționale sau de organele unor organizații internaționale, iar pe plan intern interpretarea se realizează în mod unilateral de către fiecare stat, fie la nivel guvernamental, fie de tribunale interne, cu ocazia soluționării unor cauze cu care sunt sesizate.

Însă trebuie subliniat faptul că această interpretare internă nu este opozabila celeilalte ori celorlalte părți ale tratatului.

De asemenea, se poate observa atenția sporită acordată, din punct de vedere juridic, convențiilor bilaterale privind dublă impunere, instanțele, în soluționarea diferendelor, folosind din ce în ce mai des comentariile Convenției Model.

Informațiile culese de către Comisia Fiscală din cadrul Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică arată că respectivele comentarii au fost menționate în marea majoritate a hotărârilor pronunțate de către instanțele statelor membre în spețe fiscale.

În multe dintre aceste hotărâri, comentariile au fost citate și analizate în mod extensiv, având un rol important în procesul deliberării instanțelor specializate.

Cu toate acestea, sunt situații în practică când instanțele fiscale abordează diferit interpretarea convențiilor asupra dublei impunerii.

De exemplu, instanțele din Canada și din Australia au optat pentru o abordare largă în interpretarea convențiilor asupra dublei impunerii, pe când cele din Statele Unite ale Americii utilizează în interpretarea convențiilor fiscale Memorandumul Tehnic întocmit de Trezoreria S.U.A..

În Franța, instanțele pot interpreta o convenție numai dacă înțelesul este clar, iar în toate celelalte cazuri Ministerul Afacerilor Străine fiind autoritatea competentă pentru emiterea interpretărilor care devin obligatorii pentru instanțele judecătorești.

Prin urmare, convențiile fiscale sunt supuse simultan regulilor de interpretare aplicabile dreptului public internațional și intern, recunoscându-se, în general, în caz de litigii, prioritatea regulilor dreptului internațional public.

De asemenea, se poate vorbi de faptul că aceste convenții fiscale afectează reglementările fiscale din dreptul fiscal intern al statelor contractante, deoarece prevăd categoriile de impozite din dreptul intern care urmează a se aplica în anumite condiții și limite pentru rezidenții statelor părți ale convențiilor și în ce proporție va beneficia de aceste impozite fiecare jurisdicție fiscală.

În nici un caz nu se poate concluziona că aceste convenții de evitare a dublei impunerii stabilesc impozite și taxe și înlocuiesc legislația fiscală internă. Singurul scop al încheierii acestor convenții este partajarea dreptului de impunere între statul de rezidență și cel de sursă al veniturilor

(convențiile încheiate de România prevăd partajarea dreptului de impunere între statul de rezidență al beneficiarului de venit și statul de sursă, în speță România, în anumite proporții).

România, prin legislația internă, aplică măsuri legislative unilaterale pentru evitarea dublei impunerii internaționale atât prin instituția creditului fiscal (*prin care legislația română ia în considerare impozitele plătite de rezidenții români în străinătate pentru unele venituri realizate în statul sursă al acestora, deducându-le din impozitul datorat*), cât și prin normă de trimitere la convenții fiscale (art. 118 din Codul fiscal, privind coroborarea prevederilor Codului fiscal cu cele ale convențiilor de evitare a dublei impunerii).

Pornind de la importanța acordată convențiilor de evitare a dublei impunerii în evoluția legislației fiscale internaționale, totuși, nu trebuie să se facă confuzie cu sistemul fiscal aplicabil.

Altfel spus, convențiile de evitare a dublei impunerii prezintă limitele permise ale sistemului fiscal, nu însuși sistemul fiscal aplicabil.

➤ **Convenții internaționale pentru evitarea dublei impunerii încheiate de România**

România a semnat peste 50 de acorduri sau convenții pentru evitarea dublei impunerii, iar scopul acestor convenții este acela de a stabili reguli de impozitare unice pentru fiecare situație în parte.

De exemplu, în cazul unor tipuri de venituri, statele contractante au convenit să se aplice impozitarea prin reținere la sursă, iar o asemenea dispoziție este expres prevăzută în textul convenției.

Dacă însă veniturile unei persoane rezidente într-un stat contractant nu sunt expres menționate în conținutul convenției, atunci acestea sunt impozitate numai în statul respectiv.

Structura acestor convenții este în general aceeași, indiferent că ele s-au semnat înainte sau după 1989.

Convențiile au la bază principiile conținute în modelele de convenții elaborate de Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (O.E.C.D.) în anii 1963, 1977 și 1992.

Convențiile pentru evitarea dublei impunerii cuprind:

- ✓ Persoanele vizate – care sunt rezidente ale unuia dintre statele contractante;
- ✓ Impozitele vizate – în fiecare dintre statele contractante;
- ✓ Definiții generale – în care se enunță în mod precis fiecare noțiune utilizată în convenție, pentru a nu lăsa loc interpretării sau arbitrariului;
- ✓ Domiciliul fiscal și sediul stabil – pentru a se putea stabili principiul de impozitare aplicat în statul de sursă a venitului sau în statul de domiciliu al agentului economic;
- ✓ Veniturile supuse impozitării:
 - ✗ venituri din bunuri imobiliare;
 - ✗ beneficiile întreprinderilor;

- ✗ veniturile întreprinderilor de transport;
 - ✗ dividendele;
 - ✗ dobânzile;
 - ✗ redevențele;
 - ✗ câștigurile din capital;
 - ✗ veniturile din profesii independente și dependente;
 - ✗ veniturile artiștilor și sportivilor;
 - ✗ pensiile;
 - ✗ veniturile obținute din funcții publice, personal didactic și studenți;
 - ✗ impunerea averii.
- ✓ Veniturile nementionate expres – care se impozitează numai în statul de domiciliu;
 - ✓ Dispoziția privind evitarea dublei impunerii, nediscriminarea, procedura amiabilă și schimbul de informații;
 - ✓ Intrarea în vigoare, începerea aplicării și denunțarea.

Să ne reamintim

Apariția dublei impunerii internaționale este determinată de diversitatea sistemelor fiscale naționale, de particularitățile politicilor fiscale preum și de modul de folosire a impozitelor și taxelor ca pârghii de stimulare sau limitare a unor activități economice și nu are decât efecte negative asupra societății, în general.

Limitarea și combaterea fenomenului de dublă impunere internațională este o problemă destul de importantă, iar în acest scop sunt utilizate instrumente juridice interne, unilaterale, cât și instrumente juridice externe, internaționale, constând în convenții pentru evitarea dublei impunerii, prevederi de natură fiscală incluse în acorduri internaționale.

9.3. Rezumat

Prin convențiile încheiate sunt vizate impozitele pe venit și pe capital stabilite în numele unui stat contractant sau al subdiviziunilor sale politice, al unităților administrative-teritoriale ori al autorităților locale, indiferent de modul în care sunt percepute, iar în acest sens, convențiile bilaterale încheiate de România se aplică persoanelor care sunt rezidente ale unuia sau ale ambelor state contractante, iar din punct de vedere juridic, în cazul convențiilor bilaterale, prin persoană se înțelege o persoană fizică, o societate și orice altă asocieră de persoane, termenul de societate însemnând orice persoană juridică sau orice entitate care este considerată persoană juridică în scopul impozitării.

9.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce România a încheiat convenții privind evitarea dublei impuneri?

- a. Convențiile bilaterale încheiate de România se aplică persoanelor care sunt rezidente ale unuia sau ale ambelor state contractante;
- b. România aplică măsuri legislative pentru evitarea dublei impuneri internaționale;
- c. Convențiile încheiate de România prevăd partajarea dreptului de impunere între statul de rezidență al beneficiarului de venit și statul sursă de venit.

2) Ce venituri supuse impozitării pot face obiectul convențiilor de evitare a dublei impuneri?

- a. Câștigurile din capital;
- b. Veniturile întreprinderilor de transport;
- c. Venituri din bunuri imobiliare.

3) Cine poate invoca prevederile convenției bilaterale privind evitarea dublei impuneri?

- a. Autoritățile fiscale ale statelor semnatare;
- b. Cetățenii statelor semnatare;
- c. Persoanele rezidente în statele semnatare.

9.5. Bibliografie recomandată

- d. Cosmin Flavius Costăș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- e. Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- f. Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013.

Capitolul 10

COMPETIȚIA FISCALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

10.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspecte privind conceptul de competiție fiscală, un concept pe care autorul suportului de curs l-a descoperit, cercetat și dezvoltat în ultimii ani, în vederea înțelegerii mai bune a noilor realități politico-economice la nivel unional.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 4 ore.

10.2. Conținut

✂ *Competiția fiscală în Uniunea Europeană*

10.2.1. Competiția fiscală în Uniunea Europeană

Uniunea Europeană reprezintă rezultatul deciziilor politice ale statelor membre, cristalizate în mai mult de șapte decenii, decizii politice care privesc renunțarea la anumite attribute ale suveranității naționale în favoarea unei structuri politice supranaționale care să permită armonizarea calității vieții celor peste 450 milioane de locuitori ai spațiului european.

Aceste politici sunt rodul unor îndelungate tradiții intelectuale, morale și spirituale comune, iar constituirea unui sistem politic bazat pe instituții capabile să asigure o bună funcționare a societății și acțiuni comune a reprezentat unul din obiectivele construcției europene, încă de la fondarea comunităților economice europene.

Comunitățile europene au apărut ca urmare a voinței statelor membre de a nu mai accepta politicile conflictuale, fiind decise să clădească un spațiu comunitar care să se bazeze pe o piață unică, în care restricțiile la import să fie înlăturate.

Nici Jean Monnet și nici Robert Schuman nu au conceput o Comunitate limitată numai la un număr de state chiar dacă inițial s-au adresat Franței și Germaniei Federale, dar au declarat că participarea este deschisă tuturor statelor care vor dori să adere, iar noile adeziuni nu numai că erau posibile, ci erau chiar dorite.

Condițiile care trebuiau îndeplinite erau însă certe: regimuri democratice, respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, acceptarea fără rezerve a principiilor Pieței Comune,

cu alte cuvinte a Tratatelor și a scopurilor lor politice, economice și sociale.²

Uniunea Europeană este deschisă acelor state europene care își asumă valorile sale: respectarea demnității umane, a libertății, a democrației, a statului de drept precum și a drepturilor omului și care se angajează să le promoveze în comun, potrivit obligațiilor ce le revin în urma aderării. Uniunea Europeană promovează coeziunea economică, socială și teritorială precum și solidaritatea între statele membre.

Uniunea Europeană reprezintă astăzi nu doar un spațiu geografic în care trăiesc aproape jumătate de miliard de oameni, cât mai ales rezultatul unui amplu proces de cooperare economică și politică, inițiat în anii ultimei jumătăți din secolul trecut între mai multe state ale continentului, proces al cărui conținut a evoluat într-un sens pozitiv de la ideea inițială, cu precădere economică și orientată spre dezvoltarea unei piețe comune, către un spațiu de liber schimb regional, amplificat de o uniune monetară cu perspectivele unei reale uniuni politice.

În fața amenințărilor permanente reprezentate de sărăcie și excluderea socială, europenii se confruntă astăzi cu noi amenințări privind drepturile și libertățile fundamentale, cum ar fi fenomenul migraționist generator de terorism internațional. Uniunea Europeană poate fi considerată drept unul dintre cele mai performante modele prin care se răspunde provocărilor fenomenului globalizării economiei, iar rezultatul efortului de cooperare între statele europene făcut de-a lungul anilor este semnificativ, iar în încercarea de a proteja statele membre de situațiile fluctuante înregistrate în economia mondială, Uniunea Europeană și-a consolidat un sistem instituțional propriu, dotat cu puteri publice echivalente cu cele ale unui stat național.

Extinderea rapidă a informatizării și a mijloacelor moderne de comunicație, dezvoltarea tehnică și științifică contemporană exponențială sunt premise favorabile pentru amplificarea și diversificarea cooperării dintre economiile naționale ale statelor membre, permițând reducerea considerabilă a costurilor, crescând viteza de deplasare a mărfurilor, resurselor și a oamenilor.³

Dar cu toate acestea, atunci când se analizează Uniunea Europeană extinsă, se face clar distincția între două tipuri de state, și anume statele vechi, cu o dezvoltare economică puternică, și noile state membre, cu economii mai puțin solide și o productivitate redusă.

În acest context, diferențele determinante sunt cele care conduc la un fenomen complex cu implicații de natură financiară, socială și politică, fenomen ce poate fi denumit competiție fiscală, care este generat de lipsa de armonizare a politicilor fiscale în cadrul Uniunii Europene.

Deși Uniunea Europeană a Tratatului de la Maastricht a fost gândită drept o construcție omogenă și armonizată, în cele peste două decenii de existență nu s-a reușit implementarea unei fiscalități unitare la nivelul tuturor statelor membre.

²http://www.irdo.ro/file.php?fisiere_id=748&inline

³<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC2020>

Prin aceasta se înțelege existența unui sistem de impozite europene suprapuse peste impozitele statelor membre, procedând astfel la exercitarea unei competențe fiscale deplină și integrală a Uniunii Europene.

Pe de altă parte, apare ca excesiv faptul de a nega existența unei fiscalități europene care corespunde mai mult unui sistem de reguli europene privind întinderea fiscală, având o incidență asupra structurii și evoluției fiscalităților naționale ale statelor membre pentru îndeplinirea scopurilor construcției europene.

Fiscalitatea nu figurează nici printre „*misiunile*” construcției europene enumerate în Tratatul constitutiv, nici printre „*acțiunile*” menționate pentru îndeplinirea acestui scop, iar Tratatul constitutiv nu conține decât un scurt capitol intitulat „*dispoziții fiscale*” în cadrul regulilor referitoare la concurență.

Dintre aceste dispoziții, un singur articol vizează armonizarea fiscală, limitat la impozitele indirecte, în timp ce restul de articole prevăd doar reguli de bună conduită în materie de tratament fiscal aplicabil circulației mărfurilor între statele membre. Se pot găsi alte referiri la fiscalitate în tratat, în legătură cu interdicția de taxe având ca efect echivalentul unor drepturi vamale și referirea la posibilele convenții multilaterale între statele membre pentru eliminarea dublei impuneri.

Această constatare nu trebuie să surprindă deoarece fiscalitatea constituie unul dintre punctele forte ale suveranității statelor membre ale Uniunii Europene, în legătură cu care semnatarii Tratatelor nu au dorit să aducă atingere, fiind ilustrată de prevederile actuale, în conformitate cu care condițiile de armonizare sunt supuse regulii unanimității și doar în condițiile în care armonizarea este necesară pentru a asigura stabilizarea și funcționarea pieței interne.

Fiscalitatea în cadrul Uniunii Europene capătă o tot mai mare importanță datorită interpretării extensive a tratatelor Uniunii Europene și, în special, în legătură cu aplicarea prevederilor din Tratatul constitutiv privind armonizarea altor sectoare ale fiscalității decât cel privind impozitele indirecte, iar această evoluție s-a dezvoltat, în realitate, într-un dublu plan.

În primul rând, cel rezultat din aplicarea regulilor privind buna conduită fiscală ce decurg direct din Tratat, Curții de Justiție a Uniunii Europene revenindu-i obligația de a stabili întinderea aplicării regulilor asupra dispozițiilor fiscale prevăzute de fiscalitățile naționale.

În al doilea rând, în planul armonizării fiscalităților naționale, conform prevederilor din Tratatul constitutiv, stadiul actual al construcției europene se regăsește în situația unui blocaj din partea guvernelor naționale ca urmare a tendinței de consolidare internă și păstrare a suveranității.

Chiar dacă tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în respectarea principiului suveranității naționale a statelor membre, lasă la dispoziția acestora stabilirea fiscalității naționale, fiscalitatea și sistemul fiscal nu pot fi numai mijlocul prin care statele acoperă cheltuielile publice, ci trebuie să constituie și obiectivul politicii fiscale a guvernelor în sensul optimizării acestora în beneficiul contribuabililor și a societății.

Într-o societate modernă, gradul de fiscalitate, rata de presiune fiscală, trebuie să fie reduse, această idee stând la baza demonstrației profesorului american Arthur Laffer, prin care s-a susținut că se poate stabili punctul optim al curbei randamentului unui anumit impozit. Prin această demonstrație se arată că majorarea impozitelor atrage după sine, de la un anumit procent, o scădere a veniturilor fiscale.

Conform acestei demonstrații, o rată micșorată de impozitare poate atrage la buget venituri cel puțin egale cu o rată mai ridicată, prin efectul de antrenare pe care l-ar avea asupra activității economice generale. Evoluția istorică a fiscalității a fost însoțită permanent de caracterizări teoretice și de concepții privitoare la necesitatea și rolul acesteia, de principii referitoare la modul de stabilire și încasare a impozitelor.

Dintre caracterizările privind necesitatea și instituirea impozitelor sunt de reținut cele exprimate în contextul unor teorii despre stat ca rezultat al contractului social, intervenit între indivizi, ori ca produs al solidarității sociale sau naționale a indivizilor.

Rata fiscalității (presiunea fiscală) reprezintă raportul dintre încasările fiscale ale statului și ale colectivităților locale pe de o parte și produsul intern brut, exprimat în procente pe de cealaltă parte, acest indicator măsurând ponderea impozitului în masa bogăției produse și permite astfel determinarea sarcinii fiscale.⁴

Unii autori preferă să utilizeze denumirea de coeficient fiscal, cu scopul de a evita conotațiile negative ale cuvântului presiune, dar acesta traduce totuși corect ideea de obligație fiscală, inseparabilă de aceea de impozit.

Alături de teoriile care însoțesc dreptul statelor de a reglementa sistemul de impunere au fost exprimate și unele maxime sau principii ale impunerii. Astfel, conform concepției economistului britanic Adam Smith (1723-1790), maximele fundamentale ale impunerii (valabile și astăzi), ca ansamblu de acte și operațiuni de stabilire a impozitelor, sunt următoarele:

Maxima justiției: „cetățenii fiecărui stat trebuie să contribuie la cheltuielile guvernamentale atât cât le permit facultățile proprii, adică în proporția venitului pe care îl realizează sub protecția statului”. Această maximă impune ca impozitele să fie așezate și percepute în limita „facultăților proprii” ale cetățenilor, condiționate de „proporția veniturilor pe care le realizează”, adică de facultatea sau capacitatea contributivă a plătitorilor.

Din enunțul acestei maxime rezultă și ideea conform căreia impozitele sunt juste numai dacă sunt reglementate și percepute în raport de capacitatea contributivă a fiecărui debitor, fiind totodată instituite în scopul acoperirii cheltuielilor publice, iar în acest sens trebuie privită și dispoziția constituțională care statuează că “sistemul legal de impunere trebuie să asigure așezarea justă a sarcinilor fiscale”.

⁴ http://www.svedu.ro/curs/macroeconomie_dtoba.pdf

Maxima certitudinii: „impozitul fiecărui cetățean trebuie să fie prestabilit și nu arbitrar. În epoca modernă, cuantumul plății trebuie să fie cert pentru contribuabil, ca și pentru orice altă persoană”.

Acest principiu, al certitudinii impozitului, își găsește corespondent într-un alt principiu, cel al legalității impozitelor, conform căruia impozitele percepute trebuie să fie numai cele reglementate prin legi, iar prevederile acestor legi trebuie să fie aplicate strict, consacrand așa-zisa „egalitate a cetățenilor în fața impozitului”.

Maxima comodității: „toate contribuțiile trebuie să fie pretinse la termenele și urmând procedele care sunt cât mai convenabile contribuabilului”.

Maxima economiei: „toate contribuțiile trebuie să fie stabilite de o manieră care să scoată din buzunarul cetățeanului cât mai puțin posibil față de ceea ce urmează să intre în trezoreria statului”.

Pornind de la aceste concepte determinante din punct de vedere al filosofiei politice, unele state membre ale Uniunii Europene încearcă să le pună într-o lumină nouă, adaptându-le vremurilor moderne, cu un real câștig pentru societățile respective.

Prin analiza cotelor de impozitare se poate observa că unele state membre ale Uniunii Europene au rata fiscalității extrem de mică în raport cu celelalte, iar „*competiția fiscală*” apare deoarece statele membre ale Uniunii Europene se află în competiție fie să atragă o bază de taxare mobilă, fie să respingă beneficiarii mobili de taxare.

Elocventă este o simplă comparație între cotele impozitelor așezate pe profitul agenților economici⁵, a costului muncii și a impozitării indirecte prin T.V.A. în câteva dintre statele membre ale Uniunii Europene:

Impozit pe profit	Impozit pe salarii	T.V.A.
Bulgaria – 10%;	Bulgaria – 10%;	Bulgaria – 20%;
România – 10%;	România – 10%;	România – 19%;
Olanda – 25%;	Olanda – 52%;	Olanda – 21%;
Germania – 29,65%;	Germania – 45%;	Germania – 19%;
Franța – 33,30%	Franța – 45%	Franța – 20%

În general, forța de muncă este mai puțin mobilă decât capitalul și o forță de muncă cu o calificare scăzută este mai puțin mobilă decât o forță de muncă cu o calificare ridicată, iar drept consecință competiția fiscală conduce la o modificare esențială în structura de impozitare.

⁵ <http://www.tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate>

Astfel, guvernele statelor membre sunt constrânse să reducă nivelul impunerii pentru factorii cu o mobilitate ridicată și să crească povara fiscală pe surse mai puțin mobile, în vederea protejării veniturilor.⁶

În situația unei concurențe fiscale, impozitele se vor deplasa, prin urmare, de la veniturile corporatiste la cele personale, de la veniturile din capital la cele din forța de muncă, de la venitul ridicat la cel scăzut, generat de forță de muncă, și, în general, de la impozitarea veniturilor și bunăstării la impozitarea consumului.

Trebuie remarcat că principalele rezultate ale evoluției nivelului de impunere în cadrul Uniunii Europene de-a lungul ultimelor decenii confirmă exact faptul că acest lucru s-a întâmplat.

Termenul de „*con competiție fiscală*” ilustrează imaginea unui stat membru aflat în concurență cu celelalte state membre pentru proiecte de mare interes, cu politici naționale care oferă pachete atractive investitorilor, adevărate paradisuri fiscale în interiorul Uniunii Europene, atât prin proiecte de infrastructură cât și prin ajutoare directe pentru a atrage investitorii interesați și pentru a susține cauza „*dezvoltării economice și creării locurilor de muncă*”, sau pentru atragerea unor venituri economice de natură fiscală.

Analiza competiției fiscale la nivelul Uniunii Europene caută să stabilească modul în care „*politicile fiscale naționale*” sunt afectate de presiunea concurențială cu care se confruntă guvernele statelor membre, iar evenimente de acest gen, care uneori pot lua forma unor adevărate drame politice nu sunt singura formă a competiției fiscale.⁷

Con competiția fiscală în cadrul Uniunii Europene, poate să fie cercetată în profunzime în condiții de „*con competiție imperfectă*”, unde guvernele statelor membre reprezentate în forurile decizionale sunt puține ca număr, dar puternice ca dimensiune economică și politică.

Demersul acestei lucrări se concentrează asupra acelor aspecte ale competiției fiscale în Uniunea Europeană care provin din mișcarea factorilor de producție, îndeosebi munca și capitalul, în formele lor multiple, de-a lungul barierelor jurisdicționale.

Acest tip de „*con competiție fiscală*” are o importanță deosebită în plan politic deoarece veniturile sistemelor fiscale ale statelor membre din Uniunea Europeană depind în special de impozitele așezate asupra capitalurilor și muncii.

De asemenea, competiția fiscală, competiția financiară și competiția economică pot rezulta și din întreprinderi productive, din comerțul cu bunuri și servicii sau pur și simplu din scurgerea de informații de-a lungul jurisdicțiilor, iar în practică, aceste diverse tipuri de competiție pot să fie simultane.

Însă analiza acestor diferite tipuri de competiții nu exclude analiza politică și economică la nivel global și cu siguranță este complementară altor tipuri de analiză, cum ar fi cea socială,

⁶ <http://www.fiscalitatea.ro/migratia-si-competitia-fiscala-implicatii-la-nivelul-uniunii-europene-283/>

⁷ http://store.ectap.ro/suplimente/simpozion_ager_2007_vol2_ro.pdf

demografică sau privind mediul, întrucât fenomenul globalizării este unul extrem de complex și actual.

Probabil cel mai frecvent utilizat model al competiției fiscale este cel în care impozitarea capitalurilor este principala sursă de venit pentru anumite guverne, iar mobilitatea capitalurilor indică faptul că suprataxarea la locul desfășurării activităților economice productive conduce capitalul spre alte jurisdicții, unde stimulentele guvernamentale au în vedere limitarea taxării, generându-se așa numitul „*paradis fiscal*”.

Existența paradisurilor fiscale și financiare este strâns legată de istoria capitalismului, fenomene de acest gen întâlnindu-se încă de la sfârșitul Evului Mediu, iar Revoluția franceză și revoluția industrială britanică reprezintă un moment marcant, al accelerării apariției și dezvoltării paradisurilor fiscale.

După cel de-al doilea război mondial, fenomenul a căpătat proporții uriașe, răspândindu-se în toate colțurile lumii: în Pacific, în zona insulelor Caraibe, în insulele din Oceanul Atlantic, dar și în țări europene mici și foarte mici. S-a calculat că numai în paradisurile fiscale, financiare și de afaceri din Europa au fost înființate un milion de societăți comerciale și de două ori mai multe trusturi.

În primul deceniu al secolului XXI, ca urmare a celor două catastrofe cu epicentrul în Statele Unite – atentatele din 11 septembrie 2001 de la New York și criza financiară declanșată de falimentul Lehman Brothers din septembrie 2008 –, comunitatea internațională a inițiat măsuri concertate de reglementare a funcționării așa-numitelor „*paradisuri financiare și fiscale*”.

Multe dintre societățile multinaționale sunt organizate astfel încât să poată profita de posibilitatea de a evita plata taxelor în diferitele jurisdicții sub care operează, iar faptul că tratamentul fiscal diferă de la o jurisdicție la alta favorizează mai înainte de toate societățile mari, internaționale sau foarte solide, și nu pe cele mici, naționale.

Frauda și evaziunea fiscală limitează capacitatea statelor membre de a colecta venituri și de a-și pune în aplicare politica economică.

Conform estimărilor, zeci de miliarde de euro, reprezentând adesea sume nedeclarate și neimpozitate, se află în continuare în jurisdicții offshore, reducând veniturile fiscale naționale.

Experiența a arătat că statele membre pot face față în mod eficace acestor provocări numai dacă acționează împreună, pe baza unui cadru convenit la nivelul Uniunii Europene, deoarece soluțiile exclusiv unilaterale nu vor funcționa, iar în cadrul unei piețe unice, într-o economie globalizată, neconcordanțele și lacunele din legislațiile naționale sunt prea ușor valorificate de cei care caută să se sustragă de la plata obligațiilor fiscale.⁸

Un exemplu relevant pentru crearea unui cadru de cooperare cu aceste „*paradisuri fiscale*” îl constituie aplicarea Directivei 2003/48/CE în materie de impozitare a veniturilor din economii ale

⁸ <http://www.onpcsb.ro/pdf/ghid%20in%20romana%20ok.pdf>

nerezidenților (persoane fizice) sub forma plăților de dobânzi. Însă aceste țări europene au stabilit legături eterogene cu Uniunea Europeană, ceea ce face ca aplicarea convențiilor să fie foarte complicată.

De exemplu, Liechtenstein a aderat la Spațiul Economic European, dar nu are obligația să coopereze la nivel de omologi cu autoritățile administrative în materie civilă și comercială, deoarece nu este parte la Convenția Lugano II, din 30 octombrie 2007, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Este urgentă adoptarea, în contextul strict al competențelor Uniunii Europene, a unor reguli obligatorii, sub formă de legislație secundară, reguli care să cuprindă, printre altele, prevederi care interzic oricărei persoane fizice sau juridice care controlează fonduri sau entități având reședința într-un paradis fiscal sau financiar să beneficieze de fonduri publice.

Cadrul general privind cooperarea între autoritățile statelor membre ale Uniunii Europene este asigurat de diferite regulamente și directive adoptate la nivel unional:

- Regulamentul UE nr. 904/2010 al Consiliului privind cooperarea administrativă și combaterea fraudei în domeniul TVA.
- Directiva 2010/24/UE a Consiliului din 16 martie 2010 privind asistența reciprocă în materie de recuperare a creanțelor legate de impozite, taxe și alte măsuri;
- Directiva 2011/16/UE a Consiliului din 15 februarie 2011 privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal și de abrogare a Directivei 77/799/CEE;
- Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu - Un plan de acțiune în vederea consolidării luptei împotriva fraudei și a evaziunii fiscale, document elaborat la data de 6.12.2012 ;
- Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1156/2012 al Comisiei din 6 decembrie 2012 de stabilire a normelor de aplicare a anumitor dispoziții din Directiva 2011/16/UE a Consiliului privind cooperarea administrativă în domeniul fiscal;
- Regulamentul (UE) nr. 389/2012 al Consiliului din 2 mai 2012 privind cooperarea administrativă în domeniul accizelor și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2073/2004;
- Regulamentul UE nr. 904/2010 al Consiliului privind cooperarea administrativă și combaterea fraudei în domeniul TVA.
- Regulamentul nr. 79/2012 al Comisiei de stabilire a normelor de punere în aplicare a anumitor dispoziții ale Regulamentului 904/2010 ;
- Regulamentul UE nr. 1286/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11.12.2013 de instituire a unui program de acțiune pentru a îmbunătăți funcționarea sistemelor de impozitare în Uniunea Europeană pentru perioada 2014-2020 (Fiscalis 2020) și de abrogare a Deciziei nr. 1482/2007/CE.

În baza acestor reglementări, au fost create instrumente de cooperare pentru a facilita accesul la informații între statele membre, precum și crearea unui cadru de combatere a fenomenului evazionist.

OCDE a estimat că valoarea capitalului depus în paradisurile fiscale din Uniunea Europeană la nivelul anului 2009 s-a situat la peste 11 miliarde de dolari și a întocmit o listă pe baza căreia G20 a inițiat o confruntare dură cu țările care nu aplicau sau aplicau doar unele dintre convențiile internaționale privind transparența bancară și fiscală.

Punerea în aplicare a unor acțiuni decisive care să aibă drept obiectiv reducerea la minimum a fraudei și a evaziunii fiscale ar putea genera venituri suplimentare în valoare de miliarde de euro pentru bugetele publice din întreaga Uniune Europeană, iar fraudă și evaziunea fiscală constituie, de asemenea, o provocare în materie de corectitudine și echitate.

Corectitudinea este o condiție esențială pentru ca reformele economice necesare să fie acceptabile din punct de vedere social și politic, dar sarcina fiscală ar trebui să fie distribuită mai uniform, prin asigurarea faptului că toată lumea, indiferent dacă este vorba de lucrători mai puțin calificați, de întreprinderi multinaționale care beneficiază de piața unică sau de persoane înstărite cu economii în jurisdicții *offshore*, contribuie la finanțele publice prin plata unei contribuții echitabile.⁹

Procesul de integrare europeană a dus la o integrare mai strânsă a economiilor tuturor statelor membre, înregistrându-se volume ridicate ale tranzacțiilor transfrontaliere, precum și diminuarea costurilor și a riscurilor aferente acestor tranzacții. Procesul a generat avantaje enorme pentru cetățenii și întreprinderile europene, însă, în schimb, a creat provocări suplimentare pentru administrațiile fiscale naționale în ceea ce privește cooperarea și schimbul de informații.

Experiența a arătat că statele membre pot face față în mod eficace acestor provocări numai dacă acționează împreună, pe baza unui cadru convenit la nivelul Uniunii Europene, iar soluțiile exclusiv unilaterale nu vor funcționa. În cadrul unei piețe unice, într-o economie globalizată, neconcordanțele și lacunele din legislațiile naționale sunt prea ușor valorificate de cei care caută să se sustragă de la plata obligațiilor fiscale. Corectitudinea politică și echitatea socială înseamnă, de asemenea, crearea unor sisteme de impozitare mai bune și mai juste, care să genereze prosperitate pentru cetățenii europeni în lumina drepturilor și libertăților fundamentale pe care se bazează întreaga construcție europeană.

⁹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/tax_ro.pdf

Uniunea Europeană reprezintă rezultatul unui amplu proces de cooperare economică și politică, inițiat în anii ultimei jumătăți din secolul trecut între mai multe state ale continentului, proces al cărui conținut a evoluat într-un sens pozitiv de la ideea inițială, cu precădere economică și orientată spre dezvoltarea unei piețe comune, către un spațiu de liber schimb regional, amplificat de o uniune monetară cu perspectivele unei reale uniuni politice, dar fiscalitatea nu figurează nici printre „misiunile” construcției europene enumerate în Tratatul constitutiv, nici printre „acțiunile” menționate pentru îndeplinirea acestui scop, iar Tratatul constitutiv nu conține decât un scurt capitol intitulat „dispoziții fiscale” în cadrul regulilor referitoare la concurență.

Fiscalitatea a rămas și constituie unul dintre punctele forte ale suveranității statelor membre ale Uniunii Europene, în legătură cu care semnatarii Tratatelor nu au dorit să aducă nici măcar o atingere, fiind ilustrată de prevederile actuale, în conformitate cu care condițiile de armonizare sunt supuse regulii unanimității și doar în condițiile în care armonizarea este necesară pentru a asigura stabilizarea și funcționarea pieței interne.

10.3. Rezumat

Termenul de „competiție fiscală” ilustrează imaginea unui stat membru aflat în concurență cu celelalte state membre pentru proiecte de mare interes, cu politici naționale care oferă pachete atractive investitorilor, adevărate paradisuri fiscale în interiorul Uniunii Europene, atât prin proiecte de infrastructură cât și prin ajutoare directe pentru a atrage investitorii interesați și pentru a susține cauza „dezvoltării economice și creării locurilor de muncă”, sau pentru atragerea unor venituri economice de natură fiscală.

10.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) De ce în Uniunea Europeană există „competiție fiscală”?

- Fiscalitatea a rămas unul dintre ultimele atribute ale suveranității naționale a statelor membre ale Uniunii Europene;
- Statele membre ale Uniunii Europene vizează atragerea unor venituri publice de natură fiscală;
- Statele membre ale Uniunii Europene exercită politici naționale care oferă pachete atractive investitorilor, în vederea creșterii economice.

2) Ce impozit este relativ comaparabil și apropiat în statele Uniunii Europene?

- a. Impozitul pe profitul întreprinderilor;
- b. Impozitul pe veniturile persoanelor fizice;
- c. Taxa pe Valoarea Adăugată.

3) Cine beneficiază de „competiția fiscală” la nivelul Uniunii Europene?

- a. Comisia Europeană;
- b. Cetățenii statului membru în care nivelul fiscalității este redus;
- c. Statele Unite ale Americii.

10.5. Bibliografie recomandată

- g. Surse web indicate la acest capitol;
- h. Daniela Iuiana Radu, Dan Drosu Șaguna – ***Paradisurile fiscale – Implicații economico-juridice***, Editura C.H. Beck, București, 2016;
- i. Ștefan Popa, Adrian Cucu – ***Economia subterană și spălarea banilor***, Editura Expert, București, 2006.

Răspunsuri la testele de autoevaluare a cunoștințelor

Capitolul 1. 1) c 2) a 3) b	Capitolul 2. 1) b, c 2) b, c 3) a, b
Capitolul 3. 1) a, b 2) c 3) a, b	Capitolul 4. 1) a, b, c 2) a, b, c 3) a, b, c
Capitolul 5. 1) a 2) b, c 3) a	Capitolul 6. 1) a, b, c 2) b 3) a, b, c
Capitolul 7. 1) a, b, c 2) a, b, c 3) c	Capitolul 8. 1) a, b, c 2) a, b, c 3) c
Capitolul 9. 1) a, b, c 2) a, b, c 3) a, b, c	Capitolul 10. 1) a, b, c 2) c 3) b

Bibliografie selectivă

- ✓ Adrian-Petre Danciu - ***Drept fiscal - Suport de curs actualizat***, Biblioteca electronică UEB;
- ✓ Cosmin Flavius Costaș – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2021;
- ✓ Marilena Ene – ***Drept fiscal – Curs introductiv***, Editura Solomon, București, 2020;
- ✓ Daniela Iuiana Radu, Dan Drosu Șaguna – ***Paradisurile fiscale – Implicații economico-juridice***, Editura C.H. Beck, București, 2016;
- ✓ Cosmin Flavius Costaș, Mircea Ștefan Minea – ***Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2015;
- ✓ Mădălin Irinel Niculeasa – ***Summa fiscalis –Tratat de drept fiscal și drept financiar public***, Editura Universul Juridic, București, 2014;
- ✓ Dan Drosu Șaguna – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2013;
- ✓ Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costaș - ***Dreptul Finanțelor Publice – Vol. II – Drept fiscal***, Editura Universul Juridic, București, 2013;
- ✓ Mihaela Tofan – ***Obligațiile fiscale ale firmei***, Editura C.H. Beck, București, 2012;
- ✓ Adrian Petre Danciu ***“Drept fiscal (II)”***, Editura PRO UNIVERSITARIA, București, 2011;
- ✓ Alexandru-Mihnea Găina, ***Drept fiscal și procedură fiscală***, , Editura Universul Juridic, București, 2009;
- ✓ Dan Drosu Șaguna, Dan Șova – ***Drept fiscal***, Editura C.H. Beck, București, 2009;
- ✓ Mircea Ștefan Minea, Cosmin Flavius Costaș - ***Dreptul Finanțelor Publice – Vol. II – Drept fiscal***, Editura Wolters Kluwer, București, 2008;
- ✓ Ștefan Popa, Adrian Cucu – ***Economia subterană și spălarea banilor***, Editura Expert, București, 2006;
- ✓ Nicolae Hoanță - ***Economie și finanțe publice***, Editura Polirom, Iași, 2000;
- ✓ Constituția României
- ✓ Codul fiscal
- ✓ Codul de procedură fiscală
- ✓ Codul penal
- ✓ Legea nr.500/2002
- ✓ Legea nr.273/2006
- ✓ Legea nr.241/2005

http://www.irdo.ro/file.php?fisiere_id=748&inline;

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC2020>;

http://www.svedu.ro/curs/macroeconomie_dtoba.pdf

<http://www.tradingeconomics.com/country-list/corporate-tax-rate>

<http://www.fiscalitatea.ro/migratia-si-competitia-fiscala-implicatii-la-nivelul-uniunii-europene-283/>;

http://store.ectap.ro/suplimente/simpozion_ager_2007_vol2_ro.pdf

<http://www.onpcsb.ro/pdf/ghid%20in%20romana%20ok.pdf>

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/tax_ro.pdf